

MARINE SPATIAL PLANNING INSTRUMENTS FOR SUSTAINABLE MARINE GOVERNANCE

SEAPLANSPACE

COUNTRY MANUAL-LIETUVOJE

SEAPLANSPACE Country Manual – Lietuvoje

December 2021

Edited by:	Ramūnas Povilanskas
Proofreading:	Justin Nnorom
Graphics and composition:	Edyta Wojciechowska-Jadczyk
Photos (cover, p. 3, 20, 35, 45):	Dorota Pyć
Printing:	E-BIT edyta@e-bit.pl

The content of this manual is the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the Managing Authority or the Joint Secretariat of the South Baltic Cross-border Co-operation Programme 2014–2020.

Acknowledgments:

Presented work has been co-financed from the following resources: European Regional Development Fund – Interreg South Baltic Programme (Contract No. STHB.04.01.00-22-0111/17-00), and State budget – Financial resources for science in the years 2018–2020 admitted for the implementation of an international project (Umowa Nr 3930/SBP 2014-2020/ 2018/2 o wykonanie projektu międzynarodowego współfinansowanego Nr W46/SBP 2014-2020/2018).

MARINE SPATIAL PLANNING INSTRUMENTS FOR SUSTAINABLE MARINE GOVERNANCE

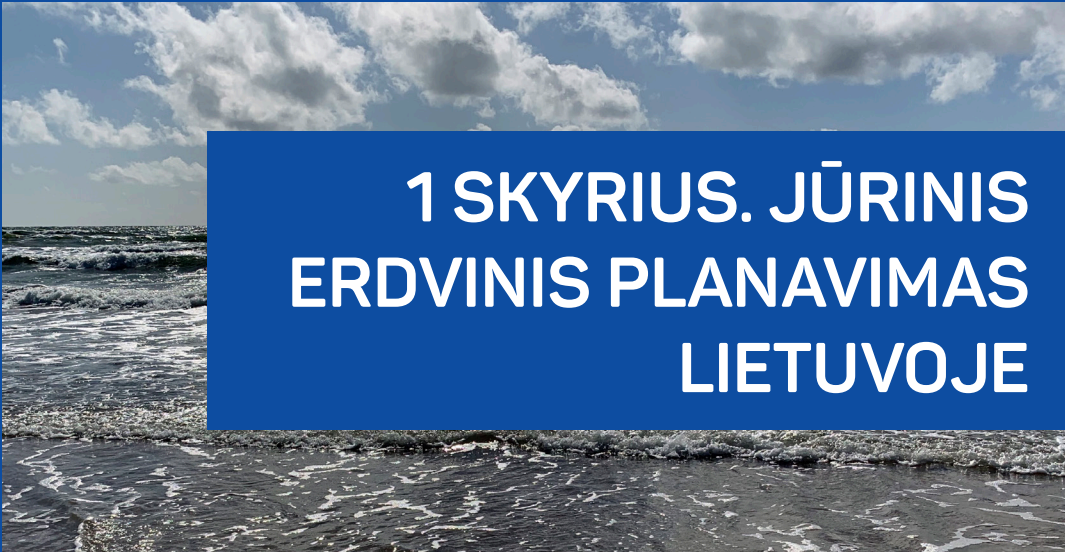
SEAPLANSPACE

COUNTRY MANUAL – LIETUVOJE

2021

CONTENTS

1.	JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS LIETUVOJE (JULIUS TAMINSKAS, RAMŪNAS POVILANSKAS)	3
1.1.	ĮŽANGA	3
1.2.	MOKYMOSI UŽDAVINIAI	3
1.3.	PAKRANČIŲ IR JŪRŲ AKVATORIJŲ APIBRĖŽIMAS	3
1.4.	LIETUVOS PAJŪRIO ZONOS IR JŪRINĖS TERITORIJOS APRAŠYMAS	5
1.5.	TEISINIS PAGRINDAS	6
1.6.	JEP IR KOMPLEKSNĖ KRANTOTVARKA	8
1.7.	JŪRŲ IR PAKRANČIŲ GAMTOS APSAUGA	10
1.8.	JŪRŲ BIOSFEROS DAUGIAKAMPIAI	13
1.9.	MĖLYNOJI EKONOMIKA LIETUVOS JŪRŲ TERITORIJOJE	14
1.10.	APIBENDRINIMAS	18
1.11.	KLAUSIMAI APMĄSTYMAMS IR DISKUSIJOMS	19
2.	JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE (RAMŪNAS POVILANSKAS)	20
2.1.	ĮŽANGA	20
2.2.	MOKYMOSI UŽDAVINIAI	21
2.3.	JTP KAIP TARPTAUTINIS PROCESAS	21
2.4.	JEP MEKLENBURGE - VAKARŲ POMERANIJOJE IR LENKIJOJE	23
2.5.	ES BENDRADARBIAVIMAS SU RUSIJOS FEDERACIJA JŪRŲ KLAUSIMAIS	27
2.6.	LENKIJOS, LIETUVOS IR RUSIJOS SĄVEIKA JTP	30
2.7.	APIBENDRINIMAS	38
2.8.	KLAUSIMAI APMĄSTYMAMS IR DISKUSIJOMS	39
3.	JUNGTINIŲ TAUTŲ TVARIOS PLĖTROS TIKSLAI IKI 2035 M. IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS (ARVYDAS URBIS, RAMŪNAS POVILANSKAS)	40
3.1.	ĮŽANGA	40
3.2.	MOKYMOSI UŽDAVINIAI	40
3.3.	JT DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI	41
3.4.	JT DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAS	42
3.5.	KONKRETŪS SD TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR SU JTP SUSIJĘ VEIKSMAI	45
3.6.	JT DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI IR JŪRINĖ ERDVĖ LIETUVOJE	47
3.7.	TVARAUS VYSTYMOSI 14 TIKSLAS IR JŪRINĖ ERDVĖ LIETUVOJE	48
3.8.	APIBENDRINIMAS	49
3.9.	KLAUSIMAI APMĄSTYMAMS IR DISKUSIJOMS	49
4.	INTERAKTYVI JTP STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA (ARVYDAS URBIS, RAMŪNAS POVILANSKAS)	50
4.1.	ĮŽANGA	50
4.2.	MOKYMOSI UŽDAVINIAI	50
4.3.	STRATEGINIO PLANAVIMO PRINCIPAI IR METODIKA JTP	51
4.4.	JTP STRATEGIJA IR ĮSTATYMŲ NUMATYTAS JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS	51
4.5.	TARPSEKTORINĖ JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMO INTEGRACIJA	51
4.6.	SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ DALYVAVIMAS	52
4.7.	INTERAKTYVI STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA IR JOS TAIKYMAS JTP	53
4.8.	BENDROS VIZIJOS, TIKSLŲ, UŽDAVINIŲ IR PRIEMONIŲ NUSTATYMAS	55
4.9.	APIBENDRINIMAS	57

1 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS LIETUVOJE

1. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS LIETUVOJE (*JULIUS TAMINSKAS, RAMŪNAS POVILANSKAS*)

1.1. ĮŽANGA

Lietuvos Respublika yra pietrytinėje Baltijos jūros pakrantėje. Tai daugiausia žemyninė šalis, kurioje yra tik 90 kilometrų jūros pakrantės. Tik penkiose Europos šalyse - Juodkalnijoje, Slovėnijoje, Belgijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje bei Monake - yra trumpesnė jūros pakrantė, nei Lietuvos. Todėl Lietuva turi trumpiausią Baltijos jūros pakrantę iš devynių Baltijos jūrą supančių valstybių - Danijos, Estijos, Suomijos, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Rusijos ir Švedijos - ir todėl Lietuva turi mažiausią plotą teritorinė jūra, gretima zona ir išskirtinė ekonominė zona (toliau - IEZ) Baltijos jūroje.

Nepaisant nedidelio krantinės ilgio ir jūrų teritorijos, už kurią atsakinga nacionalinė atsakomybė, Lietuvos jūrinė teritorija apima didžiulį ir labai įvairų Baltijos jūros ir Kuršių marių pajūrio ir jūrų regioną su smėlio kopomis, žiotimis, didelėmis upės delta ir pakrantės marias. Todėl jūrų erdvės planavimo (toliau tekste vadinamas JTP) požiūris Lietuvos atveju apima platų klausimų ir tikslinių sričių spektrą - nuo nesugadintų deltinių gamtos rezervatų, esančių 60 kilometrų į vidų nuo pakrantės, išsaugojimo ir priežiūros iki plėtos pramoninių jūrų ir pajūrio kurortų.

1.2. MOKYMOSI UŽDAVINIAI

Baigę šią temą, besimokantieji galės:

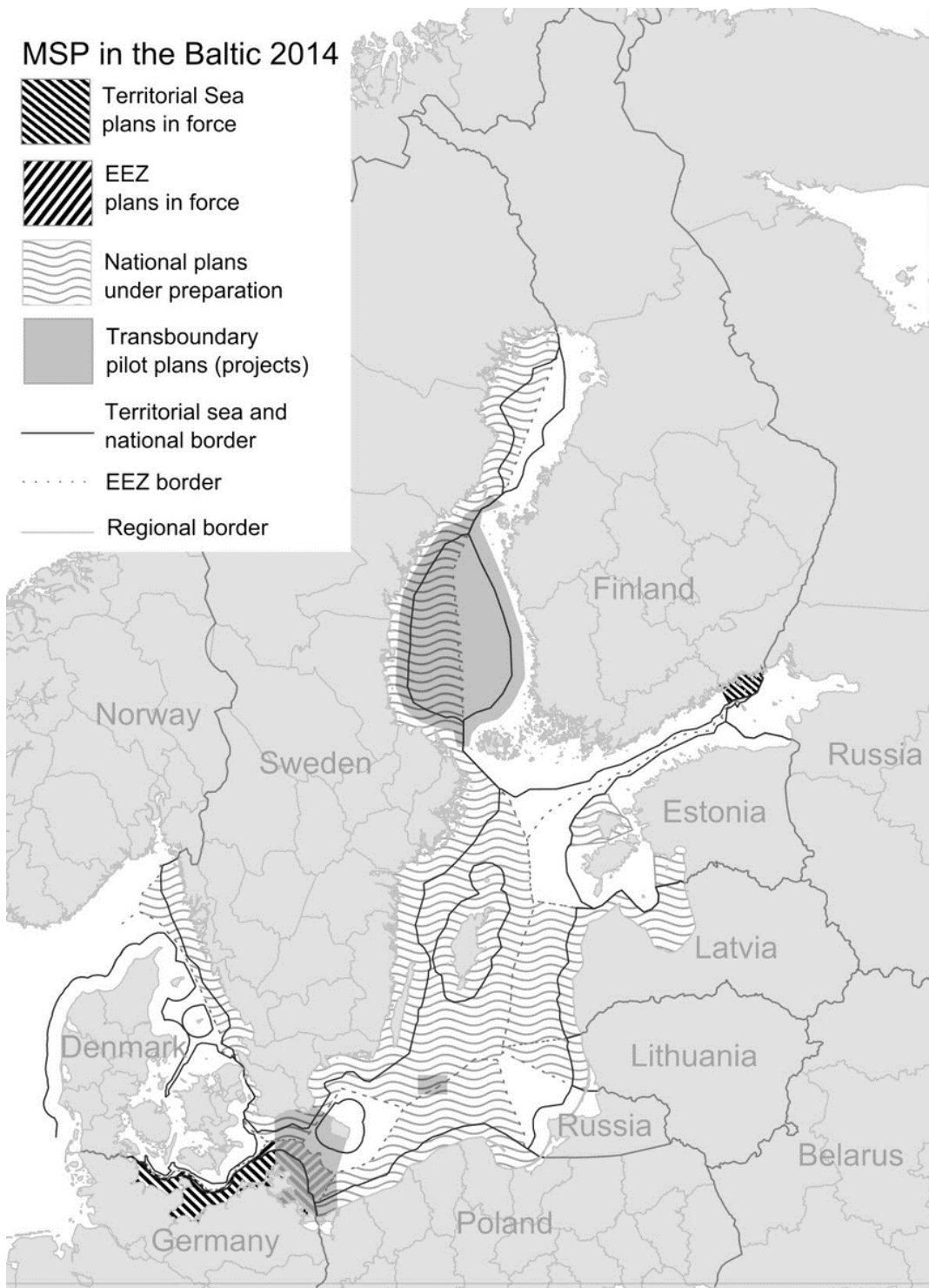
- Suprasti esminius sausumos ir jūrų erdvės planavimo procesų planavimo panašumus ir skirtumus Lietuvos Respublikoje;
- Pripažinti svarbiausius aplinkosaugos klausimus ir jūrų erdvės planavimo uždavinius Lietuvoje;
- Suprasti pakrančių ir jūrų saugomų teritorijų sistemą Lietuvoje;
- Išskleisti pagrindinius mėlynosios ekonomikos sektorius Lietuvoje ir jų interesus, susijusius su jūrų erdviu planavimu.

1.3. PAKRANČIŲ IR JŪRŲ AKVATORIJŲ APIBRĖŽIMAS

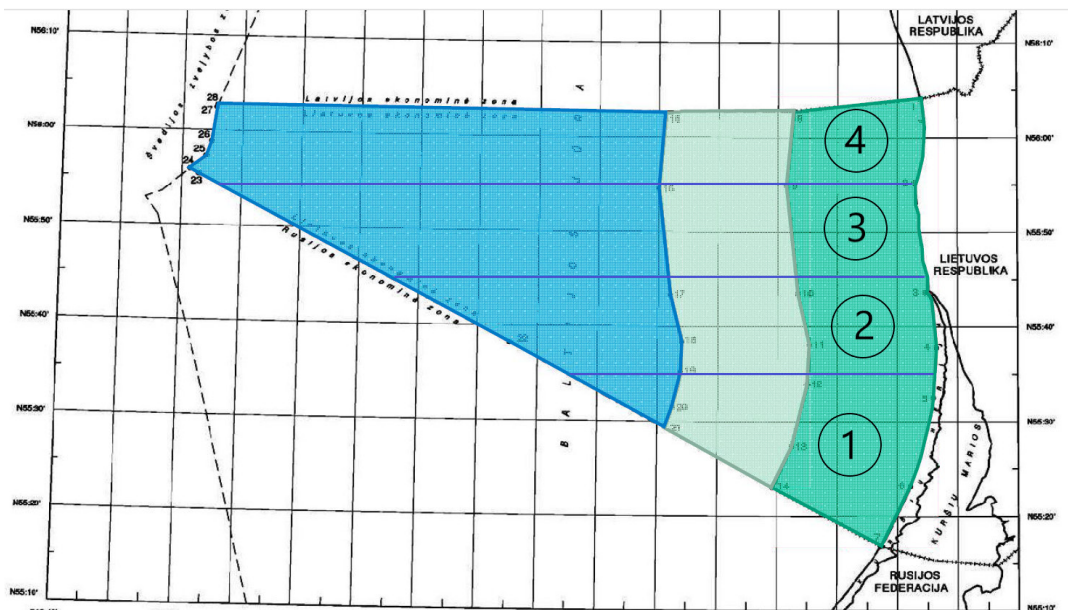
Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnį išimtinė teisė į Lietuvos jūrų zoną priklauso Lietuvos Respublikai. Lietuvos jūrinė teritorija šiaurėje ribojasi su Latvija, pietuose - su Rusijos Federacija, vakarinėje - su Švedija. Plotas, esantis 20 m vandens gylįje, yra pakrantės zonos dalis. Dabartinį jūros erdvės valdymą apibrėžia teisės aktai, susiję su jūrų erdvės naudojimu ir Lietuvos Respublikos atsakomybe, kaip nustatyta tarptautinėse sutartyse ir susitarimuose, kuriuose ji dalyvauja.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas papildomas jūrine dalimi (1 pav.). Lietuvos jūrų teritorija buvo apibrėžta 2004 m. Gruodžio 6 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės dekretu Nr. 1597, ir ji apima vidaus vandenį, teritorinius vandenį, IEZ, jūros dugną ir po juo esantį gruntą (2 pav.):

1. Vidiniai vandenys (neįtraukiant Kuršių marių): 35 km²
2. Teritoriniai vandenys (12 jūrmilių zona): 1816 km²
3. Išskirtinė ekonominė zona, įskaitant gretimą zoną: 4586 km²

1 paveikslas: Lietuvos Respublikos jūrų teritorija Baltijos jūroje (šaltinis: „Backer 2015“, remiantis „Zaucha 2014“)

2 paveikslas: Trys skirtingos Lietuvos jūrinės teritorijos zonos (Šaltinis: Lietuvos ministerija). Administracinio požiūriu patogu, kad visa Lietuvos jūrinė teritorija priklauso vienai (Klaipėdos) apskrčiai. Taigi palyginti sklandus MSP procesas

1.4. LIETUVOS PAJŪRIO ZONOS IR JŪRINĖS TERITORIJOS APRAŠYMAS

Lietuvos jūrinė Baltijos jūros teritorija priklauso rytiniam Gotlando pabaseiniui iš Baltijos jūros ir pietryčių Baltijos regionui su laipsniuotomis pakrantėmis. Lietuvos jūrinės teritorijos povandeninė topografija su vyraujančiomis Klaipėdos-Ventspilio povandeninės plokščiakalnio ir povandeninio Nemuno relikvijos slėnio geomorfologinėmis ypatybėmis, taip pat Baltijos jūros laipsniuota pakrantė Lietuvoje savo dabartinę formą įgavo visai neseniai – pleistoceno ir kt. Holocenas. Šioje ledyninės jūros dugno juostoje ir pakrantėse, besidriekiančiose į šiaurę nuo Tarano kyšulio Sambijos pusiasalyje iki Kolkos kyšulio Kuržemės pusiasalyje, vyrauja ledyninio ir jūrinio smėlio sandaupos.

Administracinio požiūriu patogu, kad visa Lietuvos jūrinė teritorija priklauso vienai (Klaipėdos) apskrčiai, kurią sudaro septynios savivaldybės. Penki iš jų (Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestai, taip pat Klaipėdos ir Šilutės kaimo rajonai) yra Baltijos jūroje ir / arba Kuršių marių pakrantėje. Lietuvos Baltijos jūros pakrantėje buvo galima išskirti keturis jūrų ir pakrančių paregionius. Paprastai JTV planavimo tikslais ir neatsižvelgiant į nedidelius dugno topografijos ir buveinių skirtumus, šiuos keturis subregionus galima atskirti $55^{\circ} 35'$, $55^{\circ} 45'$ ir $55^{\circ} 55'$ lygiagrečiomis linijomis (2 pav.). Pažymėtina, kad ši riba taip pat apytiksliai sutampa su Baltijos jūros pakrantės padalijimu tarp keturių Lietuvos savivaldybių – Neringos, Klaipėdos ir Palangos miestų bei Klaipėdos kaimo rajono (viskožė).

1. Tarp Nidos ir Juodkrantės vyrauja nedidelis akrecija. Kranto linija ten gana stabili. Paplūdimys yra gana platus, padengtas vidutinio dydžio smėliu su žvyro priemaiša. Ją įremina 6–8 m aukščio dirbtinė priekinė dalis. Jūros dugnas yra palyginti negilus. Ją dengia smėlio telkiniai, esantys *Macoma baltica* bentoso bendrijose. Ledynų nuosėdos atsiranda ant dugno paviršiaus 16–18 m gylįje, t.y., eufotinėje zonoje. Priekinę kopą dengia marramo žolė, jūrinė raketa ir kitos daugiametės žolės, o kopų pūtimus apauga daugiausia gluosniai. XIX amžiuje dirbtinai sukurta priekinė pusė, siekiant apsaugoti pajūrio kaimus nuo niokojančio smėlio dreifo. Jis driekiasi visoje Lietuvos Baltijos pakrantėje, išskyrus keletą vietų Litoralio regioniniame parke į šiaurę nuo Klaipėdos.
2. Jūrų ir pakrančių parajoniui tarp Juodkrantės ir Melnragės būdingas gana stiprus prieaugis. Vidutinis kranto linijos aukštis iki jūros yra iki 2 m (išskyrus vietas, esančias šalia Klaipėdos uosto „Seagate“). Paplūdimys yra platus (50–70 m), padengtas gerai išrūšiuotu vidutinio dydžio smėliu. Ją įremina 12–14 m aukščio dirbtinė priekinė dalis. Jūros dugnas yra lengvai nuožulnus į jūrą. Dugnas yra padengtas smėlio nuosėdomis su *Macoma baltica* bendrijomis iki 20–30 m gylį.
3. Jūrų ir pakrančių parajoniui tarp Melnragės ir Nemirsetos būdinga vidutinė erozija, o kranto linija atsitraukia iki 1 m per metus. Čia vyrauja ledyniniai pakrančių šašai ir blefai, padengti holoceno eolo sandaupos smėliu ir formuojantys unikalius Lietuvai pakrantės darinius. Stačias senovinis Holoceno jūrų terasos

šlaitas, susidaręs dėl Litorinos jūros nusižengimo, sudaro dar vieną svarbų pakrantės kraštovaizdžio bruožą su pakrančių pelkėmis, upeliais ir tankiomis mišriomis senų miškų plantacijomis. Jis palaipsniui leidžiasi žemyn į šiaurę ir į pietus nuo parabolinės Olando kepure kopos, kur siekia 25–29 m aukštį.

Prie Olando kepure esančios pakrantės uolos aukštis ties Karkle yra iki 24,4 m. Skardis yra aktyvus, jo nedengia augmenija, jame gausu nuošliaužų ir nuošliaužų, nuvirtusių medžių ir slenkančių krūmų pėdsakų. Santykinis senovės holoceno jūrų terasos šlaito aukštis svyruoja nuo 8 iki 11 m. Paplūdimys juostoje tarp Melnragės ir Nemirsetos yra gana siauras, 15–25 m pločio, padengtas mišriomis nuosėdomis, kur vyrauja žvyras su vidutinio dydžio smėlio, akmenuko ir riedulių priemaiša.

Jūros dugno nuolydis yra gana kietas, padengtas smulkiu smėliu, jame yra kietas riedulių, akmenukų ir žvyro suolelis. Čia, esant įvairioms kietojo dugno nuosėdoms, apaugusioms *Mytilus edulis* bendrijoms, pakankamai skverbiantis saulės šviesai, susidaro palankiausias sąlygos didžiausiai biologinei įvairovei visame rytiniame Baltijos jūros rajone. Todėl ši vietovė yra viena iš svarbiausių silkių neršto vietų. Žemiau kietojo dugno srities, 25–30 m gylio apotinėje zonoje, jūrų gyvūnijos sąlygos yra daug blogesnės.

4. Į šiaurę nuo Nemirsetos pakrantės klasifikavimas sudarė palankias sąlygas smėlio kaupimuisi atliekant Baltijos jūros pažeidimus visame holocene. Kranto linija yra gana stabili (išskyrus vietas, esančias greta Palangos molo ir Butingės nuotekų išleidimo vamzdžio). Paplūdimys yra palyginti platus (50–90 m), padengtas gerai išrūšiuotu vidutinio dydžio smėliu. Paplūdimį įrėmina 3–6 m aukščio dirbtinė priekinė dalis. Priekinė pusė yra padengta marramo žole, jūros raketomis ir kitomis daugiameėmis žolėmis, o kopų išpūtimas apauga daugiausia gluosniais. Jūros dugnas yra gana sekus, jį valdo smėlio nuosėdos *Macoma baltica* bendrijose.

Ledyninės nuosėdos atsiranda ant dugno paviršiaus 4–6 m gylyje, t. Y. Vis dar fotinėje zonoje. Čia taip pat įvairios kietojo dugno nuosėdos, kurias pakankamai skverbiasi saulės spinduliai, sudaro *Mytilus edulis* bendrijos, sudaro palankias sąlygas biologinei įvairovei. Todėl ši teritorija taip pat yra viena iš tinkamiausių Baltijos silkių neršto vietų. Už priekinės dalies yra senovės pakrantės kaupiamoji lyguma, padengta holoceno eolo sankaupos smėliu. Terasoje gausu pakrančių pelkių, upelių, pušynų plantacijų.

1.5. TEISINIS PAGRINDAS

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnyje sakoma, kad Lietuvos Respublika turi išimtinės teisės į savo apibrėžtą žemyninį šelfą Baltijos jūroje. Šie jūrų erdves planavimo Lietuvoje aktualūs įstatymai yra šie:

- Teritorijų planavimo įstatymas;
- Naujas teritorijų planavimo įstatymo projektas, apimantis ir Lietuvos jūrų teritoriją;
- Žemės įstatymas;
- Jūrų aplinkos apsaugos įstatymas;
- Pajūrio juostos įstatymas;
- Aplinkos apsaugos įstatymas;
- Energetikos įstatymas;
- Atsinaujinančios energijos įstatymas;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos statybos akto įgyvendinimo;
- Statybos leidimų taisyklės.

Yra daugiau nei 20 teisės aktų (parlamentų aktų ir vyriausybės nutarimų), kuriais vadovaujama naudojantis Lietuvos jūrų teritorija. Pagal nacionalinius įstatymus (Jūrų aplinkos apsaugos įstatymą) Lietuvos Respublikos teritoriniai vandenys (toliau - „Teritoriniai vandenys“) yra 12 jūrmilių Baltijos jūros atviros jūros zonos ruožas prie Lietuvos Respublikos krantų. Tai apibrėžia Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai ir normos.

Dalis jūros erdvės (iki 20 m izobato) patenka į Lietuvos Respublikos pakrančių zonos įstatymo reguliavimą. Be to, Lietuva yra pasirašiusi JT jūrų teisės konvenciją. Jūrų aplinkos apsaugos įstatymas išskirtinę Lietuvos Respublikos ekonominę zoną apibrėžia kaip Baltijos jūros dalį už teritorinės jūros, kur Lietuvos Respublika turi tam tikras suverenas teises, jurisdikciją ir pareigas, kurias nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir tarptautinės sutartys. Jos ribas apibrėžia Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai ir normos.

Lietuvoje nėra konkretaus teisės akto, susijusio su jūrų erdvės planavimu. JTVP įgyvendinamas remiantis galiojančiu Teritorijų planavimo įstatymu, papildant esamą Lietuvos Respublikos teritorijos pagrindinį planą jūrų erdviniais sprendimais (tik teritoriniams vandenims, tiek IEZ). Patikslintame 2013 m. Birželio 27 d. Priimtame teritorijų planavimo įstatyme, kuris įsigaliojo 2014 m. Sausio 1 d., Yra nuostatos dėl jūros erdvės planavimo. Tie patys standai skirtinguose planavimo lygiuose yra įtraukti į Kompleksinių teritorinių dokumentų rengimo taisykles, priimtas aplinkos ministro 2014 m. Sausio 2 d. Įsakymu Nr. D1-8 kaip vykdomąjį teisės aktą, atsižvelgiant į patikslintą Teritorijų planavimo įstatymą.

Aplinkos ministerija, kaip nacionalinio teritorinio planavimo dokumento rengėja, pradėjo rengti šį papildomą planą, apimančią tiek teritorinius vandenis, tiek IEZ. Lietuvos Respublikos generalinio plano jūrinė dalis buvo baigta 2013 m. Gruodžio mėn. Po konsultacijų ir Lietuvos parlamento pritarimo planas tapo privalomu teritorijų planavimo dokumentu. Pagrindiniai planavimo tikslai buvo:

1. Skatinti investicijas ekonomikos plėtrai
2. Išlaikyti pusiausvyrą tarp geros ekologinės būklės ir tvaraus ekonominio vystymosi jūrų rajonuose
3. Saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, puoselėti gamtos ir kultūros paveldą bei rekreacinius turtus
4. Suderinti privačių ir juridinių institucijų, plačiosios visuomenės, taip pat savivaldybių ir nacionalinių lygių interesus, susijusius su jūrų teritorijų naudojimu ir sąlygų plėtoti skirtingą jūrų veiklą.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymą (1995 m.) Lietuvos Respublikos teritorijos, apskričių teritorijų, savivaldybių ir jų dalių bendrieji planai yra privalomi planavimo dokumentai, siekiant užtikrinti ilgalaikę tvarią plėtrą ir pagrįstą teritorijos naudojimą, finansai ir gamtos ištekliai. Planuojant Lietuvos jūrų teritorijas, buvo įkurta nauja funkcinė Nuoseklioji zona. Jau esantis žemės plane – pakrantės zonos (įskaitant teritorinius vandenis) pirmenybė buvo teikiama rekreacijai, gamtos apsaugai, žuvininkystei ir transportui. Naujai įsteigta gretima zona yra sritis, kuriai tenka specifinis funkcinis vaidmuo (taip pat žr. Mileriene ir kt., 2014). Apibrėžti prioritetai yra laivyba, žvejyba ir jūrų infrastruktūros plėtra naftos paieškai ir jūrų energetikos projektams.

Pagrindiniame plane nagrinėjama jūrinių mineralinių išteklių žvalgymo ir naudojimo galimybė Lietuvos jūrų rajone, išskyrus netoli kranto ir saugomų jūrų teritorijų. Jūrų mineralinių išteklių tyrimai Lietuvoje dar nėra pradėti, todėl konkrečios, tinkamiausios ar rezervuotiausios teritorijos šiame etape negalėjo būti apibrėžtos. Dėl planavimo buvo išskirtos kelios pagrindinės zonos:

- Pajūrio zona iki 20 m vandens gylio – svarbi zona sausumos ir jūros sąveikai, uostų plėtrai, teritorijai, kurioje sutelkta didžioji dalis biologinio turto, svarbi rekreacijai ir pakrančių stabilumui.
- Jūros dugno pakilimai – Klaipėdos – Ventspilio plokščiakalnis ir Klaipėdos bankas šiaurėje ir Kuršių – Sambijos plokščiakalnis pietuose pasižymi santykinai seklesniais atviros jūros vandenimis

– palankiomis sąlygomis jūrų infrastruktūrai plėtoti ir mineraliniams ištekliams išgauti bei potencialiai tinkamiems plėtoti jūros dugnus. vertingos dugno buveinės.

- Giliausios jūros zonos dalys – Gdanskio baseinas, relikvinis Nemuno slėnis ir Gotlando baseino šlaitai yra skirti laivybai, žvejybai ir ateities poreikiams.

Sukurtas planuojamos jūrų veiklos žemėlapis (3 pav.) išskiria septynis funkcinis regionus, pagal kuriuos jūrų veiklai teikiama pirmenybė. Kiekvienas regionas turi unikalių prioritetinių jūrų naudojimo būdų rinkinį, kuris yra nustatytas ir indeksuojamas, kad atspindėtų pagrindinę ir antrinę naudojimo grupes, kurios turi būti plėtojamos apibrėžtame regione. Šios zonos yra:

1. decentralizuota plėtra;
2. atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas;
3. laivyba;
4. kariniai mokymai ir ekosistemos išsaugojimas;
5. mišrus tikslas;
6. uostų plėtra ir
7. pakrančių ekosistemos apsauga.

Konceptualūs sprendimai, papildantys pagrindinį planą jūrine dalimi, buvo pagrįsti JET principais, kuriuos sukūrė UNESCO pasienio okeanografijos komisija, priėmė VASAB – HELCOM, ir po jų sekė veiksmai, apibrėžti ES Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plane. Abu jie buvo pagrįsti natūralios struktūros specifika ir sąlygomis, reikalingomis palengvinti būsimo naudojimo plėtrą ir optimizuoti esamas. Planavimo duomenys yra svarbūs moksliniams tyrimams, jų laikas ir finansavimas yra riboti. Tai dažnai lemia žinių pertraukimą ir suskaidymą. Duomenų sklaida yra problema tiek nacionaliniu, tiek visos Baltijos mastu.

Lietuvos Respublikos jūrų teritorija Baltijos jūroje išanalizuota pagal Lietuvos Respublikos pagrindinį planą ir kitus viešai prieinamus dokumentus. Erdvinė ir laiko turimų duomenų skiriamoji geba taip pat daro didelę įtaką plano raiškai ir kokybei (Zaucha, 2014). Siekiant palengvinti planavimą, sudėtingą informaciją apie aplinką reikia paversti parametrais, kurie gali būti naudojami vertinant. Tačiau ne visada aišku, kurie parametrai iš tikrųjų reikalingi ar net tinkami planavimo tikslams. Paprastai planuotojai negali naudoti pagrindinės ekologinės informacijos, nebent yra aiški ekologinių ir hidrografinių duomenų pavertimo atitinkama planavimo informacija tvarka – apibendrinti ir integruoti žemėlapiai ir schemos.

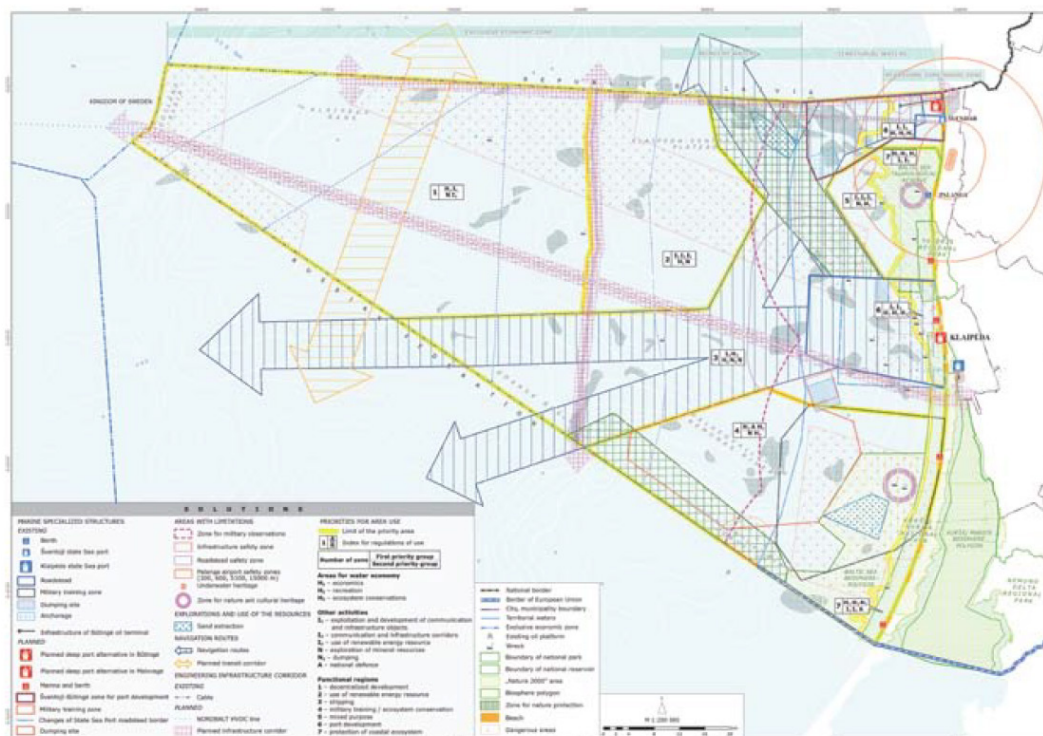

Figure 3: The map of planned marine activities according to the Master Plan of Lithuania (2015)

Buvo pateikti jūrinių planų principų taikymo vėjo energijos jūroje (toliau - OWE) plėtros ir naujų vietų, skirtų gilinti medžiagas iš uosto šalinti jūroje, rezultatai. Pateiktos programos skatina mokslinių tyrimų rezultatų integravimą, hidrodinaminių sąlygų ir šalinamos medžiagos elgesio modeliavimą. Be to, buvo taikomi JTP principai, ieškant tinkamų vietų tinkamam laidojimui jūroje. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl Lietuvos Respublikos statybos įstatymo įgyvendinimo, be kita ko, Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos suteikiama teisė išduoti leidimus statyti naujus statinius ir leidžia rekonstruoti statinius Lietuvos Respublikos teritoriniuose vandenyse ir tarptautinius vandenį jo žemyniniame šelfe, į kuriuos Lietuvos Respublika turi išimties teises.

1.6. JEP IR KOMPLEKSINĖ KRANTOTVARKA

A relatively small maritime territory of Lithuania Santykinau mažoje Lietuvos jūrinėje teritorijoje yra nacionalinis jūrų parkas, kuris taip pat yra UNESCO pasaulio paveldo objektas, regioninis jūrų parkas, taip pat daugybė „Natura 2000“ vietų. Jūrų aplinkos apsaugos įstatymo 27 straipsnis nustato veiklos reglamentavimą Lietuvos Respublikos jūrų rajone:

1. Gamtos išteklių apsaugą, naudojimą ir kitą veiklą Lietuvos Respublikos jūrų teritorijoje reglamentuoja šis įstatymas, kiti įstatymai ir aktai dėl numatomos ūkinės veiklos poveikio Lietuvos jūrų rajone poveikio aplinkai vertinimo.
2. Hidrotechnikos įrenginių, vėjo jėgainių, žuvininkystės ūkių, uostų ar kitos infrastruktūros statyba ir

rekonstrukcija, kasimas, gręžimas, sprogdinimas, seisminiai tyrimai, karinės pratybos ir kita planuojama veikla, galinti neigiamai paveikti jūros aplinką, gali būti atliekama po aplinkos planuojamos ūkinės veiklos poveikio vertinimas (toliau - PAV) ir vadovaujantis kitų teisės aktų reglamentais.

Jūrų aplinkos apsaugos įstatymo 29 straipsnis apibrėžia saugomų jūrų teritorijų (toliau - MPA) nustatymo procesą. MPA steigiami pagal Lietuvos saugomų teritorijų įstatymą, siekiant išsaugoti vertingus ar būdingus gamtos kompleksus, natūralias buveines ar rūšis, gyvūnų migraciją, žiemojimą, sezoninį rinkimą, veisimosi vietas Lietuvos Respublikos jūrų rajone. Lietuvos Respublikos pajūrio zonos aktą Lietuvos parlamentas priėmė 2002 m. Liepos 2 d.

Lietuvos Respublikos pakrantės zonos įstatymo 1 straipsnyje apibrėžti pakrantės zonos, jos komponentų nustatymo tikslai, apibrėžta pakrantės kraštovaizdžio apsauga ir naudojimas, sausumos ir jūrų pakrančių naudojimo sąlygos. Pakrantės zona ir ekonominės veiklos apribojimai šioje teritorijoje. Pakrantės zonos įstatymo 4 straipsnyje apibrėžti pakrantės zonos komponentai ir ribos. Pakrantės zoną sudaro:

1. sausumos plotas ne mažiau kaip 100 m į sausumą nuo jūros pakrantės, apimantis priekinę dalį, uolą ir paplūdimį, besitęsiantį nuo Latvijos Respublikos valstybės sienos iki šiaurinio Klaipėdos uosto molo;
2. Kuršių nerija iki valstybės sienos su Rusijos Federacija;
3. Lietuvos Respublikos Baltijos jūros teritoriniai vandenys iki 20 m gylio dugno linijos.

Pakrantės zonoje esanti žemė ir jūra yra išskirtinė viešoji nuosavybė ir priklauso valstybei, išskyrus tas privačias žemės sklypas, kurios buvo įsteigtos iki įstatymo įsigaliojimo. Tačiau šios privačios dalys neturėtų būti suskaidytos pardavimui, nuomai, hipotekai ar kitokiam komerciniam naudojimui. Valstybė turi pirmumo teisę pirkti tas dalis iš privačių savininkų. Integruotą pakrančių zonų valdymą (toliau – IPZV) pagal įstatymą užtikrina šie teritorijų planavimo dokumentai:

1. Kursių nerijos nacionalinio parko specialusis tvarkymo planas.
2. Pajūrio regioninio parko specialusis tvarkymo planas.
3. Specialusis žemyninės pakrantės zonos tvarkymo planas.
4. Klaipėdos ir Neringos miestų savivaldybių bendrieji planai.
5. Miestų ir kaimo gyvenviečių ar gyvenviečių dalių šių Neringos, Palangos, Klaipėdos miesto ir Klaipėdos kaimo vietovių dalių planai.

Lietuvoje nėra specialios vyriausybės institucijos, kurios užduotis būtų konkrečiai spręsti JTP ir IPZV. Valstybiniu lygmeniu JTP ir IPZV integraciją užtikrina keli departamentai prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos. Pagal Lietuvos Respublikos pakrantės zonos įstatymą (2002), pakrantės zonos tvarkymo tikslai Lietuvoje yra šie:

1. Protingai naudoti ir apsaugoti Kuršių nerijos (pasaulio paveldo objektas) ir Lietuvos žemyninės Baltijos jūros pakrantės kraštovaizdžius ir retų rūšių buveines.
2. Užtikrinti tvarų pakrantės zonos naudojimą visuomenės ir valstybės reikmėms.
3. Užtikrinti pakrančių gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimą.
4. sudaryti palankias sąlygas visuomenei naudoti pakrančių patogumus laisvalaikio tikslais.

Bet koks naujas požeminių išteklių naudojimas ar naujos statybos yra visiškai draudžiamos visoje Lietuvos pajūrio zonoje. Pakrantės zonos ribose leidžiama rekonstruoti ar atnaujinti tik esamus pastatus, arba tuos pastatus, kurie egzistuoja praeityje, arba robotai statyti nedidelius pajūrio laisvalaikio patogumus. Leidimą tokiai intervencijai į pakrantės zoną Klaipėdos gubernatoriaus administracija gali išduoti tik atlikusi privalomus viešus svarstymus ir įvertinusi poveikį aplinkai. Kiekvieną leidimą turi galutinai patvirtinti Lietuvos vyriausybė (sic!).

Bet koks įsikišimas į pakrantės zoną turi užtikrinti, kad dugno topografijos ir nuosėdų dreifo sąlygos nepasikeistų, o tai galėtų neigiamai paveikti kaimynines pakrantės juostas. Norint įvertinti ilgalaikes pakrančių zonų raidos tendencijas ir pokyčius, reikėtų įdiegti išsamią pakrančių stebėjimo sistemą. Pagal Nacionalinę pakrančių zonų valdymo programą (2003 m.), kurią 2003 m. rugsėjo mėn. Patvirtino Aplinkos ministerija, numatomos kelios svarbios pakrančių valdymo priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti IPZV principų diegimą.

Pagrindiniai IPZV principai, aprašyti Nacionalinėje pakrančių zonų valdymo programoje, yra:

1. Natūralių pakrančių peizažų ir pakrančių procesų apsauga.
2. Pakrančių apsaugos ir pakrančių naudojimo tikslų integravimas.
3. Litoralinės ląstelės artėja.
4. Pakrančių valdymo priemonių diferenciacija atsižvelgiant į konkrečius pakrančių apsaugos prioritetus ir protingą naudojimą tam tikroje pakrantės juostoje.
5. Pakrančių plėtros stebėjimas.

Svarbu pabrėžti, kad Lietuva yra bene vienintelė šalis Europoje, kur IPZV strategija, skirta visai jūros pakrantei, esančiai nacionalinėse sienose, remiasi pakrantės ląstelių požiūriu. Tuo tikslu Lietuvos Baltijos pajūrio zona yra padalinta į vienuolika valdymo vienetų ir įvairiems vienetams taikomos skirtingos IPZV priemonės. Pagal HELCOM rekomendaciją 16/3 (1995) visais atvejais pirmenybė teikiama natūralių pakrančių procesų išsaugojimui. Labiausiai pasirinkta pakrančių apsaugos politika Lietuvoje yra robotas įsikišimas vykdant pakrančių planą ir miškų valdymą, taip pat per povandeninį maitinimą, kurio tikslas – stabilizuoti pakrantės zoną, ypač poilsio paplūdimius.

Siekiant kovoti su pakrančių erozija, visi pamario zonos miškai ir priekinės keteros buvo klasifikuojami kaip saugomi ir saugomi. Pajūrio miškai ir kopos, kurie yra neatšiejama pakrantės juostos dalis, saugomi pagal bendrą gamtos apsaugos sistemą (Riepsas 1995; Stauskas 1995). Pagal nacionalinį miškų įstatymą jie yra specialiai laikomi saugoma kategorija. Po kiekvieno rudens ir žiemos audros sezono priekinė dalis yra reguliariai

prižiūrima ir atnaujinama. Bet kokios naujos statybos pakrantės zonoje leidžiamos tik už priekinės dalies.

Pagrindinė pakrantės stabilizavimo priemonė yra pakrančių priekinių ir miško želdinių priežiūra (priekinės dalies atkūrimas, tvirtinimas ir at sodinimas marramo žole ir hibridine marramo žole). Tai yra bendra Kursių nerijos nacionalinio parko ir Pajurio regioninio parko vietos savivaldybių ir administracijų atsakomybė. Kaip svarbią pakrantės stabilizavimo priemonę, taikomą žemyninėje Baltijos jūros pakrantėje, rekomenduojama smėlį, kuris yra gilinamas nuo Klaipėdos jūrų uosto vartų, pakrantės zonos pagyvenusiam krantui maitinti.

Vienas iš prieštarų vertinamų klausimų buvo 2000 m. Pradžioje Palangos pajūrio kurorte pašalintas senas molas, kuris pakeitė vietinę pakrančių dinamiką ir sukėlė paplūdimio bei kopų eroziją. Šis įvykis sukėlė plačias viešas diskusijas dėl prarastos pusiausvyros atstatymo būdų. Reguliaraus maitinimo paplūdimyje ir pakrančių maistu programai priešinosi „kovos“ kranto valdymo priemonių (bangos pertraukiklių ir naujų prieplaukų statybų) „antiprograma“, užtikrinanti tvirtumą Palangos pakrantės aplinkai.

1.7. JŪRŲ IR PAKRANČIŲ GAMTOS APSAUGA

Lietuvos pajūrio zonoje yra du įsteigti valstybiniai parkai, apimantys didžiąsias Baltijos jūros jūrines teritorijas ir vadinami MPA, tų saugomos teritorijos, turinčios savo administracijas, kurios yra atsakingos Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Nacionalinės aplinkos ministerijos: Kursių nerijos nacionalinis parkas ir Pajurio (Littoral) regioninis parkas. Jie iš viso apima programą. 30% visos pakrantės ir jūrų teritorijos. Valstybinių parkų administracijos savo veikloje privalo laikytis specialių šių teritorijų gamtos apsaugos planų, kuriuos turi patvirtinti nacionalinė vyriausybė.

1.7.1. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIS PARKAS

Kuršių nerija yra 98 km ilgio, plona, lenkta smėlio kopų nerija, skirianti Kuršių marias nuo Baltijos jūros pakrantės. Pietinė jo dalis yra Kaliningrado srityje, Rusijoje, o šiaurė – pietvakarių Lietuvoje. Tai yra UNESCO pasaulio paveldo vieta, kuria dalijasi abi šalys. Kuršių nerijos nacionalinis parkas yra vienas iš penkių nacionalinių parkų Lietuvoje. Ji buvo įkurta 1991 metais siekiant apsaugoti unikalias Kuršių nerijos ir Kuršių marių ekosistemas. Kuršių nerijos nacionalinis parkas yra saugomas valstybės, pagal Lietuvos saugomų teritorijų įstatymus. Nuo 1997 m. Ji yra EUROPARC federacijos narė. Parkas klasifikuojamas pagal IUCN II kategoriją.

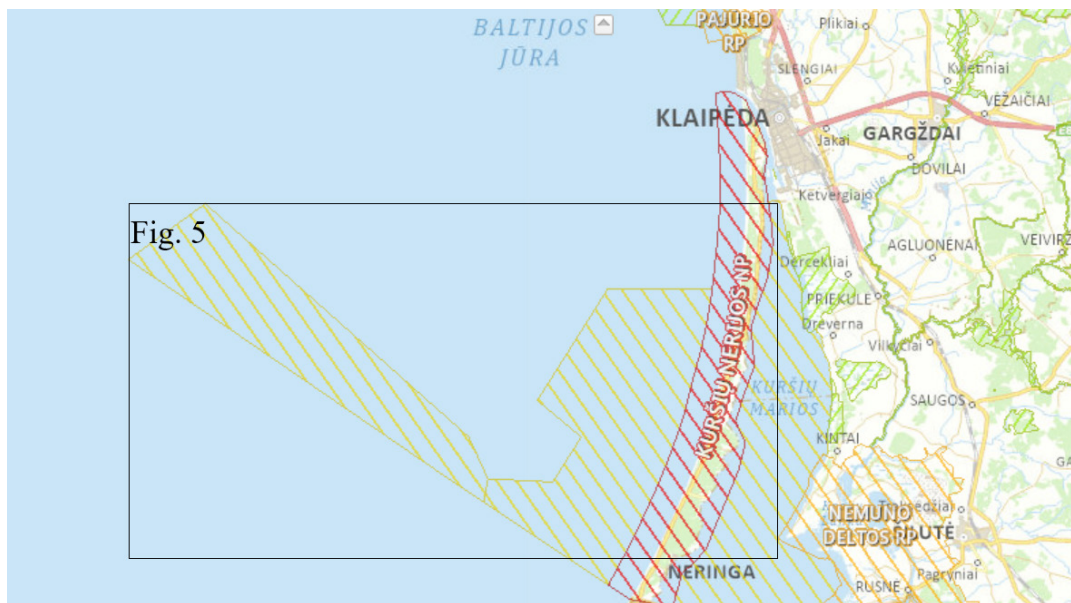
- Anglų kalba: Nacionalinis parkas
- Įkūrimo metai: 1991 m
- Plotas km² - 264,64 (97,64 - sausuma, 167 - vanduo)
- UCN kategorija - II
- Kiti pavadinimai: UNESCO pasaulio paveldo vieta, „Natura 2000“, Baltijos jūros MPA (HELCOM MPA)

Ant ieško dar liko penkios judančių kopų juostos. Judriosios kopos kraštovaizdis sudaro ryškiausią Kuršių nerijos gamtos paveldo vertę, o aukščiausios mobiliosios kopos viršija 50 m ir yra saugomos keturiuose griežtuose gamtos draustiniuose - dvi Rusijos Kurškaja Kosa nacionaliniame parke ir dvi Lietuvos Kuršių nerijoje. Nacionalinis parkas. Dėl visų minėtų priežasčių Kuršių nerija ES „Baltijos jūros“ regioninėje programoje yra įvardijama kaip „žalioji koridorius“.

Deja, po II pasaulinio karo Kuršių nerijoje vyraujanti miškų politika, ypač 1970–1980 m., Paspartino mobiliųjų kopų degradaciją, susiskaidymą ir lyginimą. Todėl Kuršių nerijos kilnojamosios kopose nebeliko jokių vietinių smėlio tiekimo šaltinių ir klimato kaita palengvino krūmų ir miškų seką. Vis dėlto nuostabūs vaizdai per mobiliąsias kopas ir Kuršių marias vis dar yra vertingiausi pietryčių Baltijos turizmo patogumai, todėl Kuršių nerija yra tarptautinio masto turizmo vieta.

Kiekvieną vasarą lietuviškoje Kuršių nerijos dalyje vyksta programėlė. 2 milijonai poilsiautojų. Tačiau spartus turizmo paslaugų išplėtimas lemia negrįžtamus šios srities pokyčius, kurie nuo Sovietų Sąjungos žlugimo liko beveik nepakitę. Komerčinės žemės naudojimo įtaka neigiamai veikia nerijos ekologinį gamtos vientisumą, todėl kyla daugybė kraštovaizdžio tvarkymo konfliktų. Todėl pagrindinė išankstinė sąlyga norint užtikrinti tikrai integruotą Kuršių nerijos patogumų ir vertybių valdymą yra skirtingų mobiliųjų kopų tvarkymo prioritetų subalansavimas, taip pat pagrįstas vaizdingu kokybės įvertinimu.

Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos prioritetai yra šie: Nacionalinis parkas įkurtas siekiant apsaugoti ir tvariai naudoti Lietuvos pajūrio kraštovaizdžio kompleksą, kuris yra vertingiausias gamtos ir kultūros požiūriu, įskaitant kopų kalnagūbrį, unikalų Europos mastu, kaip kopų gyventojų („kopininkai“) kultūros paveldą. Išskirtinė Kuršių nerijos, kaip UNESCO pasaulio paveldo kultūrinio kraštovaizdžio, vertybė skamba taip: tai puikus smėlio kopų kraštovaizdžio, atspindinčio harmoningą žmogaus ir gamtos sambūvį, pavyzdys, pasižymintis daugybe ir įvairių gamtos ir kultūros vertybių. Tai kultūrinis kraštovaizdis, sukurtas ir egzistuojantis dėl nuolatinės jūros, vėjo ir žmonių sąveikos, kurio išlikimui gali kelti grėsmę negrįžtami pokyčiai.

4 paveikslas: Kuršių nerijos nacionalinis parkas (Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba)

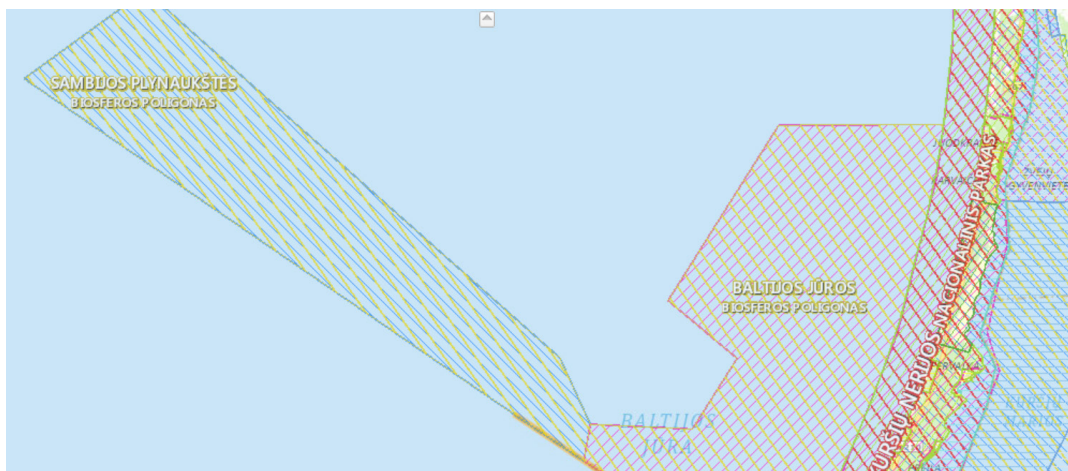
Pagrindinių jūrų buveinių, bendrijų ir rūšių, leidusių Kuršių nerijos nacionalinį parką paskirti Baltijos MPA, sąrašas apima:

„Natura 2000“ buveinės: 2110 embrioninės besikeičiančios kopos, 2120 poslinkio kopos palei krantą su *Ammophila arenaria* („baltos kopos“), 2130 fiksuotos pakrantės kopos su žoline augmenija („pilkos kopos“), 2140 nukalkintos nejudančios kopos su *Empetrum nigrum*, 2170 kopos su *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*), 2180 miškingos Atlanto, žemyninio ir borealinio regiono kopos, 2190 drėgnų kopų šleifai, 2320 sausi smėlio šilai su *Calluna* ir *Empetrum nigrum*.

Nykstančios augalų bendrijos iš Lietuvos raudonojo sąrašo: *Juncetum gerardii* Nordhagen 1923, *Carici arenariae-Airetum praecocis* Weshoff et al. 1962, *Nymphoidetum peltatae* (Allorge 1922) Bellot 1951, *Hieracio-festucetum arenariae* (Regel 1928), *Zannichellietum palustris* Lang 1967.

HELCOM (Baltijos jūros aplinkos komisijos) išvardytų nykstančių rūšių sąrašas ir jų apsaugos būklė:

- Žuvų ir nęgių rūšys. Kritiškai nykstanti: *Anguilla anguilla*. Pažeidžiama: *Petromyzon marinus*, *Salmo salar*, *Salmo trutta*.
- Paukščių rūšys (B - veisimas, W - žiemojimas). Kritiškai nykstanti: *Gavia arctica* (W), *Gavia stellata* (W). Nykstantys: *Calidris alpina schinzii* (B), *Clangula hyemalis* (W), *Melanitta nigra* (W), pažeidžiami: *Melanitta fusca* (W), *Larus fuscus fuscus* (B), *Somateria mollissima* (W).
- Jūrų žinduolių rūšių raudonasis sąrašas. Kritiškai nykstanti: *Phocoena phocoena*.

5 paveikslas: Baltijos jūros biosferos daugiakampis ir Sambijos plokščiakalnio biosferos daugiakampis

1.7.2. PAJŪRIO (PAKRANTĖS) REGIONINIS PARKAS

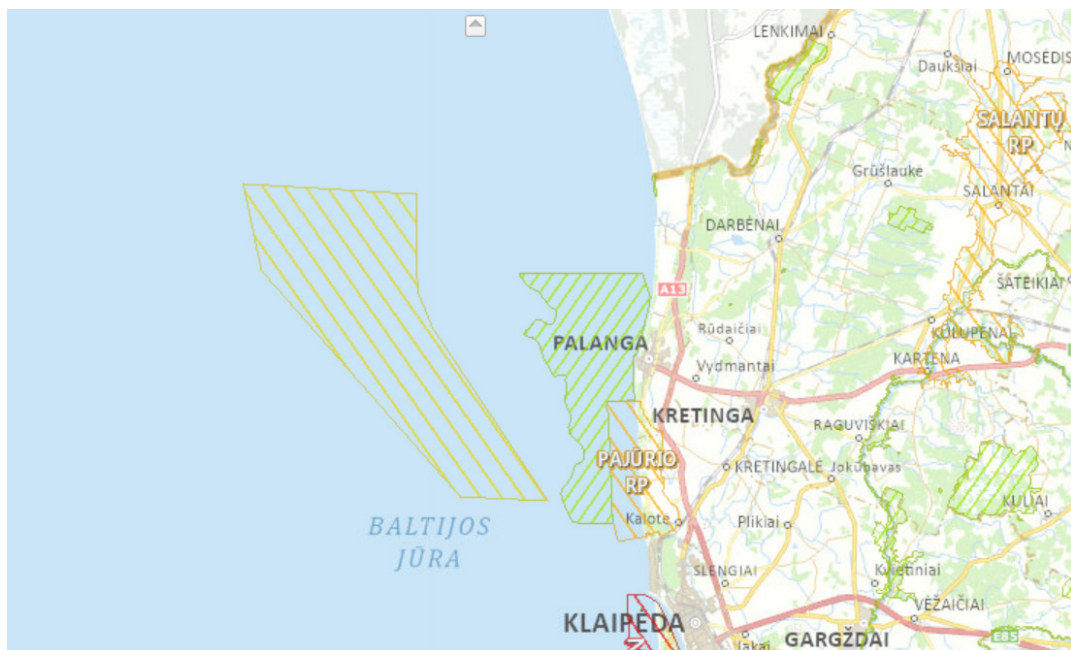
Lietuvos Pajūrio (pakrantės) regioninis parkas yra vienas iš 30 regioninių parkų, t. Y. IUCN V kategorijos saugomų teritorijų Lietuvoje. Tai užmiesčio saugoma teritorija, įsiterpusi tarp Klaipėdos, miesto, kuriame yra didžiausias jūrų uostas rytinėje Baltijos jūros pakrantėje, ir Palangos, didžiausio rytinio Baltijos pajūrio kurorto. Parko teritoriją sudaro 50,3 kv. Km sausumos dalies ir 30 kv. Km jūrinės dalies. Pajūrio (pakrantės) regioninis parkas įkurtas 1992 m., Siekiant apsaugoti Baltijos jūros priekrantės ir kranto gamtinius ir kultūrinius turtus Lietuvoje.

Funkcinių požiūriu Litoralo regioninio parko teritorija yra padalinta į griežto rezervo zoną, valdomą rezervo zoną, ribotos ekonominės veiklos zoną ir buferinę zoną, kurioje, nors ir nevirsijant tam tikrų ribų, leidžiama vykdyti ekonominę veiklą. Regioninio parko teritorija apima Šaiپیų tvarkomą gamtos draustinį, Placio griežtąjį gamtos draustinį, Karklės jūrų tvarkomą gamtos draustinį, taip pat Karklės etnografinį tvarkomą draustinį. Parko administracija taip pat tvarko Klaipėdą - Ventspilio plokščiakalnio biosferos daugiakampį (žr. Toliau).

Pajūrio regioninis parkas gali pasigirti įvairiu jūros vaizdu labai trumpoje kranto linijoje su parabolinėmis kopomis, 24 m aukščio ledyninių jūros blefu ir ledyninių riedulių laukais pajūryje. Antžeminėje parko teritorijos dalyje yra floros ir faunos, būdingos vidutinio klimato ir borealinėms pakrančių pievoms. Baltijos jūroje prie kranto ir dviejuose parko ežeruose peri ir migruoja retos paukščių rūšys. Pakrantės priekinė pusė ir parabolinės kopos, taip pat pievos už kopų yra nurodytos kaip „Natura 2000“ teritorijos. Yra trys savarankiški gamtos takai ir dviračių takas, kertantis įdomiausias parko vietas.

- Anglų kalba: regioninis parkas
- Įkūrimo metai: 1992 m
- Plotas km² - 58,65 (27,35 - sausuma, 31,30 - vanduo)
- IUCN kategorija - V
- Kiti pavadinimai: „Natura 2000“, saugoma Baltijos jūros jūrų teritorija (HELCOM MPA)

Litoralo regioninio parko apsaugos prioritetai yra šie: Regioninis parkas buvo įsteigtas siekiant apsugoti, tvarkyti ir tvariai naudoti Baltijos jūros kontinentinės pakrantės kraštovaizdį, gamtines ekosistemas ir kultūros paveldo vertybes Lietuvoje, turinčią senovinį kopų kalnagūbrį, aktyvų ir senovės jūrų uolos, kietos dugno buveinės ir tradicinis žvejų kaimo centras Karklėje. Kitas išsaugojimo prioritetas yra vertingos žemyninio šelfo jūrinės aplinkos apsauga.

6 paveikslas: Pajūrio (pajūrio) regioninis parkas (šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba)

Pagrindinių jūrų buveinių, bendrijų ir rūšių, leidusių Pajūrio (Litoral) regioniniam parkui paskirti Baltijos MPA sąrašą, sąrašas:

„Natura 2000“ buveinės: 1170 rifai, 2110 embrioninės besikeičiančios kopos, 2120 poslinkio kopos palei krantą su *Ammophila arenaria* („baltos kopos“), 2130 fiksuotos pakrantės kopos su žoline augmenija („pilkos kopos“), 2140 nukalkintos nejudančios kopos su *Empetrum nigrum*, 2170 Kopos su *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*), 2180 miškingos Atlanto, žemyninio ir borealinio regiono kopos, 2190 drėgnų kopų šleifai, 2320 sausi smėlio šilai su *Calluna* ir *Empetrum nigrum*, 3160 natūralūs distrofiniai ežerai, 6210 pusiau natūralūs sausi žolynai ir krūmynai ant kalkingų substratų (*Festuco-Brometalia*) (* svarbios orchidėjų vietos), 6510 žemumų šienaujamos pievos (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 91D0 Pelkių miškai, 9080 Fennoskandijos lapuočių pelkės, 91E0 aliuviniai miškai su *Alnus glutinosa* ir *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padione*, *Alno-Padanae*, *Salicion albae*).

Nykstančios augalų bendrijos iš Lietuvos raudonojo sąrašo: *Helictotricho* - *Filipenduletum* vulgaris Balevičienė 1997; *Airetum praecox* (Schwickerath 1944) Krausch 1967; *Centunculo* - *Anthocerotum punctate* W Koch 1926 m.

HELCOM (Baltijos jūros aplinkos komisijos) išvardytų nykstančių rūšių sąrašas ir jų apsaugos būklė:

- Žuvų ir nęgių rūšys. Kritiškai nykstanti: *Anguilla anguilla*. Pažeidžiama: *Petromyzon marinus*, *Salmo salar*, *Salmo trutta*.
- Paukščių rūšys (B - veisimas, W - žiemojimas). Prie kritinės išnykimo ribos: *Gavia arctica* (W), *Gavia stellata* (W). Prie išnykimo ribos: *Calidris alpina schinzii* (B), *Clangula hyemalis* (W), *Melanitta nigra* (W), *Polysticta stelleri* (W), pažeidžiami: *Melanitta fusca* (W), *Larus fuscus fuscus* (B), *Mergus serrator* (W).
- Jūrų žinduolių rūšių raudonasis sąrašas. Prie kritinės išnykimo ribos: *Phocoena phocoena*.

1.8. JŪRŲ BIOSFEROS DAUGIAKAMPIAI

Biosferos poligonai ar teritorija yra labai ypatingas saugomų jūrų teritorijų tipas, prieinamas tik Lietuvoje. Šios saugomos teritorijos nereikėtų painioti su biosferos rezervatais. Biosferos plotai arba daugiakampiai buvo sukurti ir integruoti į Lietuvos saugomų teritorijų sistemą nuo 2004 m. Jų tinklas kuriamas kaip nacionalinės stebėsenos sistemos, susijusios su sudėtingos ir ypatingos biologinės įvairovės būkle, dalis ir „Natura 2000“ dalis. saugomų teritorijų Europos Sąjungoje.

Biosferos daugiakampiai palengvina natūralių sistemų aplinkos pokyčių ir tam tikrų rūšių būklės stebėjimą, kontrolę ir prognozavimą. Beveik visi biosferos poligonai buvo sukurti paukščių rūšims, kurios labiausiai domina Bendriją įgyvendinant Europos Sąjungos paukščių direktyvos reikalavimus, apsaugoti. Todėl, kalbant apie „Natura 2000“, šios teritorijos priskiriamos specialioms saugomoms teritorijoms, skirtoms nykstančių paukščių rūšims apsaugoti. Angliškas biosferos daugiakampių klasifikavimo terminas yra „gamtos rezervatas“, o IUCN valdymo kategorija yra VI.

Baltijos jūros jūrinėje Lietuvos teritorijoje yra trys saugomos jūrų teritorijos, nurodytos kaip biosferos daugiakampiai: jau minėtas Klaipėdos – Ventspilio plokščiakalnio biosferos poligonas (įsteigtas 2015 m., 319,49 km² plotas), Baltijos jūros biosferos daugiakampis (įsteigtas 2013 m., Plotas 319,59 km²).), taip pat Sambijos plokščiakalnio biosferos daugiakampis (įsteigtas 2015 m., plotas 250,41 km²). Šios MPA yra nustatytos siekiant išsaugoti natūralias Europos bendrijos svarbos jūrines buveines (1170 rifų) ir užtikrinti palankią nykstančių Europos bendrijos svarbos žiemojančių vandens paukščių: aksominės anties (*Melanitta fusca*), raudonosios žievės (*Alca torda*) ir ilgaplaukės apsaugos būklę. uodeginę antį (*Clangula hyemalis*) jų žiemojimo ir migruojimo vietose (5 pav.).

1.9. MĖLYNOJI EKONOMIKA LIETUVOS JŪRŲ TERITORIJOJE

Santykinai mažoje Lietuvos jūrinėje teritorijoje yra keturi pagrindiniai navigacijos keliai, daugiavertis Klaipėdos giliavandenis uostas, naftos terminalai Būtingėje ir Klaipėdoje, Šventosios uostas, jūroje esančios karinės poligonai, netoli kranto esantys žvejų barai ir žvejyba jūroje. srityse. Vis dėlto dabartiniai mėlynosios ekonomikos darnaus vystymosi prioritetai Lietuvoje pirmiausia yra susiję su laivyba, nes ekonominis komercinės žuvininkystės vaidmuo nuolat mažėja. Taip pat nuo 2015 m. Veikia povandeninė aukštos įtampos elektros jungtis su Švedija (NORDLINK). Neseniai tam tikros Lietuvos jūrų teritorijos sritys buvo tiriamos OWE plėtrai ir skirtos smėlio gavybai.

Jūrų erdvės paklausa Lietuvoje per pastaruosius keletis metus labai išaugo. Atsirandantys nauji jūrų naudojimo būdai, tokie kaip OWE ir (arba) jūrų akvakultūra, kartu kuriant naujus uosto įrenginius; povandeninių elektros kabelių ir povandeninių naftos / dujų vamzdynų koncepcijos; Norint plėtoti suskystintų gamtinių dujų (SGD) rinką, reikia išsamaus jūrų erdvės planavimo ir tinkamo jūrų naudojimo valdymo. Pagrindinė jūrų pramonė yra susijusi su Klaipėdos valstybinių jūrų uostu ir jūrų krovinių įmonėmis, Klaipėdos SGD terminalu, Būtingės ir Klaipėdos naftos importo-eksporto terminalais, Vakarų laivų statykla. Lietuvos jūrų transportas auga, atsiranda naujų jūrų naudojimo būdų (tokių kaip mes patys), kuriems

reikalingas ne tik tinkamas reguliavimas, kosmosas ir gamtos ištekliai, bet ir didelis spaudimas jūros dugno vientisumui.

Šiuo metu yra daugybė ofšorinių veiklų, kurios yra teisiškai reglamentuojamos ir atvaizduojamos. Tai apima žvejybą, navigaciją, uostų ir priplaukų veiklą, gamtos apsaugą, karines pratybas, smėlingų telkinių kasimą ir gilinimą, paplūdimių maitinimą, inžinerinės infrastruktūros plėtrą. Ši veikla atsirado iš neatidėliotinių valstybės poreikių, be kompleksinio planavimo. Į Lietuvos Respublikos pagrindinį planą įtraukus jūrines zonas numatoma, kad siekiant neatsilikti nuo mėlynosios ekonomikos augimo, turėtų būti numatyta įrengti jūroje esančius vėjo jėgainių parkus ir koridorius šių parkų prijungimui prie antžeminių tinklų.

2012 m. Lietuvos mokslų akademija Europos mokslų akademijų patariamajai tarybai (EASAC) perdavė keletą svarbiausių aplinkosaugos temų, kurias reikia spręsti pietryčių Baltijos jūroje (Lietuvos sektorius). Tai buvo:

- Jūrų tarša biogeninėmis medžiagomis (azotu, fosforu), gabenamomis iš žemyninės dalies, skatina eutrofikaciją.
- Tarša naftos produktais, cheminėmis ir sintetinėmis medžiagomis.
- Poveikis jūrų faunai ir florai, kurį sukelia jūrų transportas jūroje ir uosto teritorijose.
- Genetinė rizika žuvų genų telkiniui, susijusi su panardintais cheminiais ginklais, turinčiais nuodingų medžiagų (ypertito, arseno), įskaitant radionuklidus.
- Ekologinės problemos, susijusios su nepakankamu vandens mainais Atlanto vandenyne ir su juo.
- Neigiamas jūrų dugno faunos ir floros poveikis, kurį sukelia introdukuotos invazinės rūšys.
- Rizika, susijusi su didėjančiais ekstremaliais atmosferos reiškinais, tokiais kaip audros, uraganai, kritulių perteklius, dumbliai, darantys įtaką jūros lygio kilimo pagreitimui, pakrantių erozijai ir natūralių smėlio paplūdimių degradacijai.

Kartu su sparčiu jūrinės veiklos augimu nacionaliniu mastu, trapią Baltijos jūros ekosistemą reikia laikyti ir valdyti kaip vieną subjektą. Tai įmanoma, kai visose Baltijos jūros ES valstybėse narėse bus įdiegtas integruotas jūrų erdvės planavimas. Yra pagrindiniai duomenų rinkiniai, kuriuos reikia naudoti rengiant jūrų erdvės planą. Tarp jų yra dugno topografija ir jūros dugno morfologija; geologinės sąlygos, vertingos dugno buveinės, darželiai ir nerštavietės, paukščių žiemojimui svarbios teritorijos, hidrodinaminės sąlygos, mineralinių išteklių perspektyvos ir galiausiai teritorijos, kuriose jau yra esamos paskirties.

Keli galiojantys parlamento aktai apibrėžia teisinę sistemą, kaip plėtoti mėlynąją ekonomiką Lietuvos jurisdikcijai priklausančioje Baltijos jūros jūrų teritorijoje. Minėto Lietuvos Respublikos pakrantės zonos įstatymo 7 straipsnyje apibrėžtos statybos procedūrų ir leidimų sąlygos ir

taisyklės pakrantės zonoje, įskaitant teritorinius vandenis ir gretimą zoną, pagal Statybos įstatymą ir Saugomų teritorijų įstatymą bei žemės naudojimo planavimo dokumentai, nurodyti Pakrantės zonos įstatymo 5 straipsnyje.

Pagal visus šiuos aktus pakrantės zonoje gali būti šie įrenginiai: vandens išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos nuo žalingo jūros poveikio įrenginiai, kranto linijos stabilizavimas, natūralių nuosėdų balanso ir kito vandens atstatymas, valdymo ar uosto poreikiai (užtvankos, krantinės, molai, pylimai, molai, molai ir kt.). Statant pakrantės zonoje, statytojas turi užtikrinti, kad natūralus jūros dugno reljefas nebūtų pakitęs ir kad nuosėdų balansas nebūtų paveiktas taip, kad paveiktų gretimas pakrantės dalis.

Vienas iš pagrindinių variklių, skatinančių jūrų tyrimus, yra sparti OWE sektoriaus plėtra Europoje ir visame pasaulyje. Pietryčių Baltijos jūroje yra tikrai didelis potencialas ir galimybės gaminti elektros energiją iš atsinaujinančių energijos šaltinių jūroje. Baltijos jūros pietryčių sektorius yra konkretus regionas, kuriame vyrauja geros vėjo sąlygos ir vis dar santykinai nedidelis jūrų erdvės naudojimo intensyvumas. Per ateinančius 10–20 metų tikimasi reikšmingo OWE plėtros augimo.

Atsinaujinančios energijos poreikis ir didelis investuotojų bei tyrėjų spaudimas, atitinkantis įsipareigojimus ES, užtikrina, kad 2011 m. Gegužės mėn. Buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos atsinaujinančios energijos įstatymas. Lietuvos Respublikos atsinaujinančios energijos įstatymo 5 straipsnis reiškia, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi parengti ir patvirtinti leidimų statyti ir eksploatuoti elektros įrenginius teritorinėje jūroje išdavimo tvarkos aprašą. Lietuvos Respublika, Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje ir pakrantės zonoje, remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais principais.

Atsinaujinančios energijos įstatymo 16 straipsnis reglamentuoja leidimų išduoti elektros energijos gamybą iš saulės energijos Kuršių nerijoje ir vėjo energetikos plėtrą Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje, pagal bendruosius tvaraus energijos išteklių naudojimo reikalavimus. Vizija plėtoti OWE buvo paremta analizuojant esamą teisinę sistemą ir esamas kliūtis vystymuisi jūroje, esamų jūrų naudojimo įvertinimą; Nacionalinių valdžios institucijų nustatyti OWE tikslai.

Esminis žingsnis, atskleidžiantis galimybes pereiti nuo OWE vizijos prie realaus įgyvendinimo, buvo Aplinkos ministerijos sprendimas (2012 m.) Išplėsti Nacionalinio bendrojo plano erdvinius sprendimus iki jūros. Lietuvos jūrų teritorijos planavimas buvo pirmasis bandymas integruoti aplinkos, ekonominius ir socialinius poreikius į vieną išsamų planą. Parengti erdviniai sprendimai sudarė išankstines sąlygas būsimiems pokyčiams jūroje ir tuo

pačiu metu reikėjo naujos mokslinių tyrimų kokybės, tiriant jūrų išteklius ir vertinant ekonominį poveikį bei padarinius aplinkai.

Specialus tyrimas buvo atliktas vadovaujantis įsakymu Nr. Energetikos ministro 2017 m. Gruodžio 11 d. 1-317 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros, išskirtinės Lietuvos Respublikos ekonominės zonos Baltijos jūroje tyrimų ir kitų veiksmų, reikalingų plėtros tvarkai patvirtinti“ energetikos įrenginių eksploatavimą ir jų eksploatavimą bei šių elektrinių pajėgumų įvertinimą ir jų rezultatų paskelbimą teritorinės jūros dalims ir (arba) Lietuvos Respublikos išskirtinei ekonominei zonai Baltijos jūroje. “ OWE ūkių statybai tinkamiausių vietų parinkimas buvo pagrįstas tam tikromis išankstinėmis sąlygomis:

- Jūros gylis. Darant prielaidą, kad techniškai pagrįstas didžiausias gylis yra 50 m;
- Vėjo greitis. Duomenų modeliavimas, palyginti su realiais matavimais iš anksto pasirinktoje vietoje;
- Jūros dugno geologija. Geologinė jūros dugno struktūra optimaliam vėjo bokštų ir kabelių klojimo trasų pasirinkimui;
- Perdavimo tinklais. Atstumas nuo kranto, esamos pastotės, esamų / planuojamų elektros linijų galia;
- Dabartinis ir planuojamas jūros naudojimas;
- Esamos gamtos paveldas ir mineraliniai ištekliai;
- Ūkinės veiklos apribojimai (rezervuotos ir vystymuisi si pavojaingos zonos).

Pagal minėtas sąlygas buvo nustatytos šešios potencialios zonos, tinkamos OWE plėtrai Lietuvos IEZ (7 pav.). Buvo preliminarai įvertintas visų šešių nustatytų teritorijų poveikis įvairiems gamtiniams komponentams, pvz., Geologinėms sąlygoms, jūros dugno buveinėms, žuvisms, paukščiams ir susijusioms saugomoms teritorijoms, vizualinė tarša; ir kai kurioms ekonominėms veikloms, tokioms kaip laivyba, žuvininkystė, sąvartynai ir mineraliniai ištekliai bei inžinerinė infrastruktūra. Tikslinga inicijuoti integruoto jūros vėjo jėgainių parko sukūrimą Baltijos jūros regione, kuris leistų Baltijos jūros regione planuojamus vėjo jėgainių parkus sujungti su ES finansuojamais Danijos, Lenkijos, Švedijos ir Vokietijos vėjo jėgainių parkais, atsižvelgiant į tai, visos galimos teritorijos, tinkamos tarpvalstybiniu, visapusišku jūros vėjo jėgainių projektų projektui.

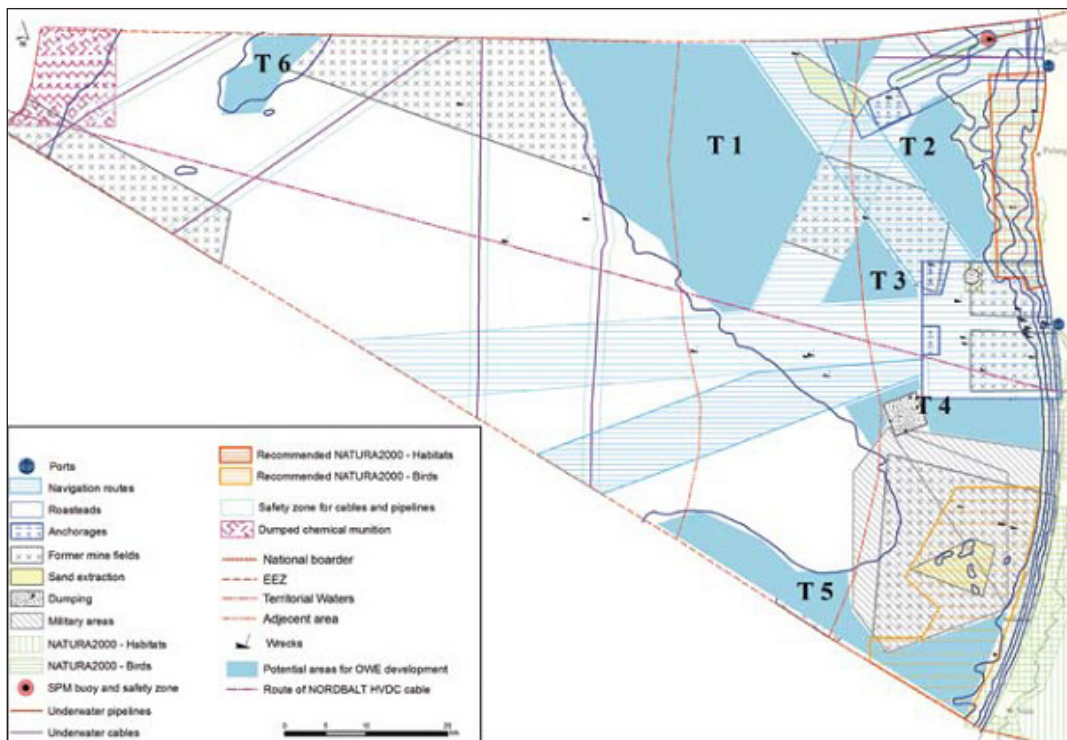
Vėjo jėgainių parko plėtra numatyta Lietuvos Respublikos generalinio plano jūrinėje dalyje 20–50 m gylyje į šiaurę nuo Klaipėdos. Klaipėdos-Ventspilio plokščiakalnis ir Klaipėdos bankas yra rekomenduojami kaip tinkamiausios vietos vėjo jėgainių jūros plėtrai jūroje. Išskyrus 3350 MW galios ūkį, šioje jūrinėje zonoje gali būti įrengti bet kokio kito galingumo - nuo 200 MW iki 1600 MW - jūros vėjo jėgainių parkai. Kai kuriose nustatytose srityse yra priimti galiojantys poveikio aplinkai vertinimo (PAV) sprendimai.

1 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS LIETUVOJE

Tačiau tikėtina, kad PAV procedūras reikės pakartoti dėl pasikeitusių aplinkos sąlygų ir naujų Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatų. Be to, dėl Latvijos sienos artumo gali būti reikalingas tarpvalstybinis PAV. Pažymėtina, kad PAV metu buvo ištirta vėjo jėgainių, kurių bendra instaliuota galia yra 200, 300, 400, 500, 600, 700, 1000 MW, prioritetinių teritorijų aplinka ir galima tikėtis, kad šių vėjo jėgainių parkai vyks sklandžiau.

Atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos agentūros nuostatas, tikėtina, kad kiekvienoje prioritetinėje srityje reikės

atlikti papildomus biologinės įvairovės tyrimus, atnaujinti šikšnosparnių ir migruojančių paukščių tyrimus bei stebėti šikšnosparnius. Kuriant vėjo jėgainių jūroje planus, tikslinga numatyti laipsnišką atsinaujinančios energijos plėtros zonos plėtrą. Pirmajame etape tikslinga inicijuoti mažiausiai dviejų jūros vėjo jėgainių, kurių kiekvienos galia yra 350 MW, atsiradimą Lietuvos IEZ. Vėliau galėtų būti galima planuoti likusio ploto panaudojimą vėjo jėgainių statybai, atsižvelgiant į valstybės poreikius, elektros tinklo plėtrą ir investuotojų aktyvumą.

7 paveikslas. Jūros naudojimas ir galimos OWE teritorijos (kaip ir 2013 m.). Šaltinis: Blažauskas ir kt. 2015 m

Atsinaujinančios energijos įstatymo 22 straipsnis reiškia, kad elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje ir pakrantės zonoje turi atitikti keturias pagrindines teises sąvokas:

1. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija patvirtina būtinus teisės aktus, reglamentuojančius elektros įrenginių statybą ir eksploatavimą Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, Lietuvos Respublikos IEZ ir Baltijos jūros pakrantės zonoje.
2. Lietuvos Respublikos, Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje ir (arba) pakrantės zonoje esanti jūrų teritorija gali būti naudojama jėgainių statybai ir eksploatavimui tik gavus Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos leidimą.
3. Leidimas naudoti Lietuvos Respublikos jūrų teritoriją, Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje ir (arba) pakrantės zonoje elektros įrenginiams statyti ir eksploatuoti išduodamas konkurso būdu. Konkursą gali inicijuoti bet kuris asmuo, atitinkantis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus kvalifikacijos reikalavimus, kreipdamasis į licencijas išduodančią instituciją. Konkursą per 3 mėnesius turi surengti Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.
4. 3 dalyje nurodytas konkursas organizuojamas jūrų rajonui, kuriam planuojama įrengti elektros įrenginius Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, Lietuvos Respublikos IEZ Baltijos jūroje ir (arba) kai kurie iš jų apima infrastruktūros plėtros erdvinio planavimo dokumentus ir energetikos įrenginių poveikio aplinkai vertinimus.
5. Pirmiau nurodyta schema buvo parengta iki 2013 m. Gruodžio 31 d. Sausio 1 d. Patvirtino Vyriausybė. Strateginės schemos poveikio aplinkai vertinimas atliekamas Vyriausybės nustatyta tvarka.

Vėjo jėgainių įrengimas vietovėse, kuriose yra didelis nuosėdų transportavimo lygis, gali pakeisti nuosėdų dreifo kryptį. Vėjo jėgainės gali iš dalies blokuoti nuosėdų dreifą ir šiek tiek sutrikdyti smėlio tiekimą šešėlių ruožams. Jūros vėjo jėgainių įrengimas neturėtų turėti įtakos nuosėdų dinamikai tarp kranto ir jūros zonos. Yra du pagrindiniai technologiniai būdai aukštos įtampos kabeliams kloti ant jūros dugno, arba tranšėjoje, arba tiesiai ant jūros dugno paklotą kabelį uždengti masyviomis betoninėmis smėlio ar žvyro dangomis. Abiem atvejais poveikis jūros dugnui ir krantui yra vietinis ir minimalus.

Siekiant užtikrinti minimalų poveikį jūros dugnui ir sedimentacijos procesams, reikėtų pasirinkti tinkamiausias pamatų konstrukcijas, atsižvelgiant į geotechnines jūros dugno sąlygas. Pamatų konstrukcijos turi būti atsparios pavandeninių srovių poveikiui ir išbrinkti bei neturi rimtai trukdyti nuosėdų dreifui. Baltijos jūroje vyrauja vėjo bangos, todėl bangų režimas yra identiškas vėjo režimui. Didžiausios bangos pastebimos rudenį ir žiemą,

o mažiausios - vasarą. Vidutinis metinis bangų aukštis šiaurinėje Lietuvos IEZ dalyje yra apie 0,7 m.

Nors nėra jūrų žinduolių populiacijų, kurias galėtų paveikti jūroje esančių vėjo jėgainių statyba Lietuvos IEZ, Klaipėdos-Ventspilio plokščiakalnio biosferos teritorija buvo įkurta 1990-ųjų pabaigoje. Pagrindinis uždavinys yra išsaugoti vertingą Baltijos jūros ekosistemos dalį, visų pirma išsaugoti Europos bendrijos svarbos natūralią jūrų buveinę (1170 - rifai) ir užtikrinti palankią Europos bendrijos svarbos saugomų žemajam vandens paukščių apsaugos būklę: aksominę antį (*Melanitta fusca*), skiauterę (*Alca torda*) ir ilgauodegę antį (*Clangula hyemalis*) jų žiemojimo ir migruojimo vietose. Šios buveinės (rifai) užima apie 20 tūkstančių hektarų.

Geomorfologinių požymių svarbiausi rifai yra moreniniai kalvagūbriai su *Mytilus edulis* ir *Balanus improvisus* dugno fauna, kuriuose yra svarbių pašarinių išteklių nykstančioms vandens paukščių rūšims. Galimas vėjo turbinų poveikis paukščiams yra tiesioginis susidūrimas, sukeliantis mirtį, dezorientacija dėl šviesos, ypač esant blogoms oro sąlygoms, tokioms kaip rūkas. Kai kuriuos paukščius taip pat gali paveikti oro sūkurių, kuriuos sukelia besisukantys asmenys, taip pat stiprus vėjas. Tačiau žinoma, kad migruojantys paukščiai migruoja arčiau pakrantės, o intensyviausia sezoninė paukščių migracija vyksta jūroje iki kelių kilometrų nuo pakrantės.

Kelios jūrų žuvų rūšys turi didžiausią produktyvumą ir didžiausius išteklius Lietuvos IEZ Baltijos jūroje. Tai apima silkę, šprotus, menkes ir plekšnes. Seklūs Lietuvos IEZ pakrantės vandenys yra labai svarbi veisimosi vieta daugeliui jauniklių (plekšnių, paltusų, silkių, šprotų), taip pat paprastųjų vėgelių (stintų, sykių, pelekų, kapelinų, lašišų, šlakiių) ir netikrų praeivių veisimosi vietų (ešeriai, kuojos, karšiai). Yra daug šprotų ikrų ir lervų, aptiktų Klaipėdos banko ir Klaipėdos-Ventspilio plokščiakalnio vandenyse, t. Y. Vietose, kurios yra nustatytos kaip tinkamiausios jūros vėjo jėgainių parkams. Apie 20% rytinės Baltijos jūros šprotų biomasės yra Lietuvos IEZ.

Taip pat svarbu pažymėti, kad Lietuvos IEZ yra prie šiaurinės menkių paplitimo ribos Baltijos jūroje. Vandens drumstumas iš esmės padidės, nors ir laikinai, jūrų vėjo jėgainių statybų laikotarpiu ir vėliau. Dėl to gali nukentėti žuvys lervų ar jauniklių stadijose. Be to, dalį dugno buveinių, naudojamų maisto tyrimams iš dugno žuvų, galima sunaikinti klojant vėjo jėgainių parkus. Kita vertus, numatomas ir kietojo dugno organizmų augimas parko teritorijose dėl naujų tinkamų buveinių substratų atsiradimo. Tai gali teigiamai paveikti žuvų populiacijas, nes gausėja galimų maisto produktų ir kuriamos neršto buveinės.

Laivybos keliai ir uostai, kurie gali turėti prieštaraujantį planuojamiems vėjo jėgainių parkams šiaurinėje Lietuvos IEZ dalyje, apima du pagrindinius laivybos maršrutus, kurie intensyviausiai naudojami Lietuvos jūros

regione: tai navigacijos linija į / iš Klaipėdos uosto ir į / iš Butingės naftos terminalo. Kasmet Klaipėdos uoste apsilanko 7000–8000 laivų, o „Butinge“ naftos terminale aptarnaujami tik tanklaiviai, jų skaičius yra nedidelis, palyginti su tanklaivių, atplaukiančių į Klaipėdos uostą, skaičiumi ir yra apie 90–100 laivų per metus. Saugios laivybos įstatymas nustato saugaus vandens kelių navigacijos priemones ir apribojimus. Draudžiami statybos darbai, trukdantys saugiai plaukioti viešuosiuose vandens keliuose.

Išskyrus dujotiekį, jungiantį Butingės terminalo jūrinį plūdūrą su sausumos rezervuarais, planuojamoje vėjo jėgainių jūroje teritorijoje nėra jokios kitos povandeninių laivų infrastruktūros. Tačiau yra keturi kabeliai, kertantys Lietuvos IEZ iš pietų į šiaurę ir pietvakarius į šiaurės rytus, kurie yra pažymėti navigacijos žemėlapiuose, tačiau jų kilmė nežinoma.

Kultūros paveldas. Povandeninio paveldo apsaugą reglamentuoja UNESCO konvencija dėl povandeninio kultūros paveldo apsaugos, kurią Lietuva ratifikavo 2006 m. Planuojamoje jūros vėjo jėgainių aikštelėje yra keli nuskendę laivai. Taip pat yra keletas vertingų povandeninių kultūrinio kraštovaizdžio zonų su gamtos relikvijomis ir medžių liekanomis.

Lietuvos teritoriniuose vandenyse ir Baltijos jūros IEZ ribotą teritoriją užima ribojamos teritorijos: kariuomenės naudojami poligonai, teritorija su nuskendusiu Antrojo pasaulinio karo amunicija ir buvę minų laukai. Laivybos jūroje karinių pratybų rajonuose nėra apribojimų, tačiau visa šiose srityse vykdoma veikla turi būti derinama su Krašto apsaugos ministerija ir Jūrų administracija.

Remiantis istoriniais duomenų šaltiniais, antrojo pasaulinio karo amunicija, išmesta į jūrą Lietuvos IEZ, buvo nustatyta kaip pavojinga. Nustatyta, kad buvę minų laukai yra potencialiai pavojingi. Ekonominė veikla šiose vietovėse yra įmanoma, tačiau būtina sąlyga atlikti išsamius dugno tyrimus projektų vystymo etape, siekiant ieškoti pavojingų objektų, ir, jei reikia, juos nukenksminti.

1.10. APIBENDRINIMAS

Daugelį metų strateginio planavimo dokumentai Lietuvoje nebuvo susiję su jūrine veikla ir buvo labiau orientuoti į sausumą. Nebuvo strateginių tikslų ir (arba) veiksmų planų, kaip efektyviai naudoti jūrų gamtos išteklius; naftos gavybos jūroje licencijavimo procedūros nebuvo. Trūko strategijų tarpsektorinio koordinavimo / planavimo: uostas / transportas; saugomų teritorijų naudojimas - atsinaujinantys energijos šaltiniai; energetikos projektai - gamtos apsauga, o sausumos ir jūros integracija buvo gana menkai išreikšta. Tačiau 2010-ųjų pradžioje padėtis ėmė keistis, o Klaipėdos apskrities bendrojo plano siekis spręsti jūrinę veiklą buvo pirmasis bandymas visapusiškai įvertinti mėlynosios ekonomikos raidą vieningoje jūrinėje Lietuvos apskrityje.

JTP Lietuvoje yra įtrauktas į nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius teritorijų planavimą, būtent į pataisytą 2013 m. Teritorijų planavimo įstatymą, kuriame yra nuostatos dėl jūrų teritorijų planavimo ir jo antriniai teisės aktai. Remiantis nacionalinių teisės aktų nuostatomis, Lietuvos jūrų teritorijos buvo planuojamos pratęsiant esamą Lietuvos Respublikos teritorijos pagrindinį planą dar viena dalimi - Jūrų teritorijomis, į kurias buvo įtraukti jūrų erdviniai sprendimai Lietuvos teritoriniams vandenims ir IEZ.

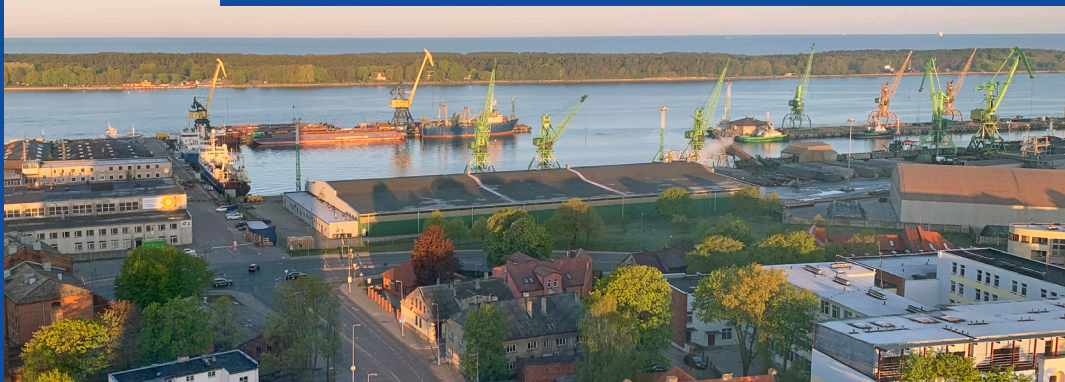
2015 m. Lietuvos Respublikos parlamentas priėmė Lietuvos Respublikos generalinio plano dalį „Jūrų teritorijos“, papildančią žemės teritorinį planavimą. Lietuvos generalinio plano išplėtimas į jūrų teritoriją buvo: pirmasis bandymas integruotai ir visapusiškai integruoti su jūra susijusius duomenis ir erdvinius sprendimus. Pagrindiniai šių visapusiško planavimo pastangų tikslai Lietuvos jūrinėje teritorijoje buvo:

- išlaikyti pusiausvyrą tarp ekonominio vystymosi ir aplinkos apsaugos ir sudaryti sąlygas integruotiems sprendimams spręsti siūlomos srities iššūkius;
- suderinti interesus dėl jūrų zonos naudojimo ir plėtos sąlygų bei tarptautinės teisės subjektyvų teisių;
- suformuoti nuoseklią mėlynosios ekonomikos plėtos politiką;
- gamtos išteklių, gamtos ir kultūros paveldo vertybių, įskaitant rekreacinius išteklius, išsaugojimas, racionalus naudojimas ir atkūrimas;
- rezervuoti (paskirti) teritorijas infrastruktūros plėtrai ir kitoms veiklos sritims, įvairių rūšių plėtrai jūroje.

1.11. KLAUSIMAI APMAŠTYMAMS IR DISKUSIJOMS

- Ką jūrų erdvės planavimo sistemai reiškia tai, kad Lietuvos Respublika turi trumpiausią Baltijos jūros pakrantę iš devynių Baltijos jūrą supančių valstybių ir mažiausią teritorinės jūros plotą, gretimą ir išskirtinę Baltijos jūros ekonominę zoną Jūra?
- Ar vietovė, esanti 20 m vandens gylyje ir esanti pakrantės zonoje, taip pat turėtų būti įtraukta į nacionalinę jūrų erdvės planavimo sistemą ir į Lietuvos Respublikos teritorijos pagrindinio plano jūrinę dalį? Prašau argumentuoti savo atsakymą.
- Ar gerai, ar blogai, kad vietoj vieno Jūrų erdvės planavimo įstatymo yra daugiau nei 20 teisės aktų (parlamentiniai aktai ir Vyriausybės nutarimai), kuriais vadovaujamosi naudojantis Lietuvos jūrų teritorija? Prašau argumentuoti savo atsakymą.
- Pagal teritorijų planavimo įstatymą (1995 m.) Lietuvos Respublikos teritorijos, apskričių teritorijų, savivaldybių ir jų dalių bendrieji planai yra privalomi planavimo dokumentai, siekiant užtikrinti ilgalaikį tvarų vystymąsi ir pagrįstą teritorijos naudojimą, finansai ir gamtos ištekliai. Kaip tai tinka Jūrų erdvės planavimui?
- Lietuvos jūrinės teritorijos pagrindiniame jūrų erdvės plane išskiriami septyni funkciniai regionai, kuriems prioritetas teikiamas jūrų veiklai. Pabrėžkite prioritетinių jūrų naudojimo rinkinius kiekviename regione ir paaiškinkite, kaip pasiekama visapusiška integracija.
- Prašome paaiškinti Jūrų erdvės planavimo galimybes ir iššūkius, susijusius su tuo, kad mažoje Lietuvos jūrų teritorijoje yra nacionalinis jūrų parkas, kuris taip pat yra UNESCO pasaulio paveldo objektas, regioninis jūrų parkas, taip pat daugybė pakrančių ir jūrų „Natura 2000“ svetainės.
- Prašome apsvarstyti biosferos daugiakampių ar teritorijų, kaip labai ypatingo tipo jūrų saugomų teritorijų, prieinamą tik Lietuvoje, vaidmenį. Ar juos reikėtų pervadinti, kad jie labiau atitiktų tarptautinę saugomų jūrų teritorijų klasifikaciją? Jei taip, tada kaip?
- Prašome paaiškinti, kodėl Klaipėdos-Ventspilio plokščiakalnis ir Klaipėdos bankas yra rekomenduojami kaip tinkamiausios vietos vėjo jėgainių jūroje plėtrai?

2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

2. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE (RAMŪNAS POVILANSKAS)

2.1. ĮŽANGA

Jūrų erdvės planavimas (JTP) yra apibrėžtas 2014 m. Liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/89 / ES, nustatančioje visos Europos jūrinės erdvės planą. JTP procesas apibrėžiamas kaip „procesas, kurio metu atitinkamos valstybės narės valdžios institucijos analizuoja ir organizuoja žmogaus veiklą jūrų rajonuose, siekdamas ekologinių, ekonominių ir socialinių tikslų“, pagal Europos Komisijos direktyvą dėl JTP. Praktiškai jūrų erdvė visame pasaulyje buvo laikoma net plačiau, nes apima tiek oficialias, tiek neformalias viešąsias įmones ir iniciatyvas, kaip naudoti jūros erdvę laikantis visuomenėje sutartų tikslų, vertybių ir uždavinių.

JTP yra visapusiškos integruotos ES jūrų politikos (IJP) dalis, kuria siekiama pateikti nuoseklesnį požiūrį į jūrų klausimus, labiau koordinuojant įvairias politikos sritis. Jis orientuotas į:

- klausimai, kuriems netaikoma viena sektoriaus politika, pvz. „Mėlynasis augimas“ (ekonomikos augimas, pagrįstas skirtingais jūrų sektoriais);
- klausimai, kuriems reikia skirtingų sektorių ir veikėjų koordinavimo, pvz. jūrinės žinios.

Konkrečiai, ES IJP apima šias kryžmines politikos sritis:

- Mėlynas augimas.
- Jūrų duomenys ir žinios.
- MSP.
- Integruota jūrų priežiūra.
- Jūros baseino strategijos.

Ja siekiama koordinuoti, o ne pakeisti konkrečių jūrų sektorių politiką. ES poreikis IJP priklauso nuo kelių tarpusavyje susijusių priežasčių. Tai būtina:

- atsižvelgti į pramonės ir žmogaus veiklos, susijusios su jūra, tarpusavio ryšį. Pavyzdžiui, jūroje esantis vėjo jėgainių parkas gali sutrikdyti laivybą, o tai savo ruožtu paveiks uostus.
- Taupyti laiką ir pinigus, skatinant valdžios institucijas dalytis duomenimis apie įvairias politikos sritis ir bendradarbiauti, o ne dirbti atskirai dėl skirtingų tos pačios problemos.
- Užmegzti glaudų sprendimų priėmėjų bendradarbiavimą įvairiuose sektoriuose visais valdžios lygmenimis – nacionalinėmis jūrų institucijomis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis bei tarptautinėmis institucijomis tiek Europoje, tiek už jos ribų. Daugelis šalių pripažįsta šį poreikį ir pereina į struktūriškesnį bei sistemingesnį bendradarbiavimą.

Pagrindiniai JTP privalumai ES apima:

- Konfliktų tarp sektorių mažinimas ir sinergijos tarp skirtingų veiklų kūrimas.
- Investicijų skatinimas sukuriant nuspėjamumą, skaidrumą ir aiškesnes taisykles.
- Intensyvesnis tarpvalstybinis ES šalių bendradarbiavimas plėtojant energijos tinklus, laivybos kelius, vamzdynus, povandeninius kabelius ir kitą veiklą, taip pat plėtojant nuoseklius saugomų teritorijų tinklus.
- Aplinkos apsauga ir išsaugojimas anksti nustatant poveikį ir galimybes daugybei erdvės naudoti.

Be to, yra daug netiesioginės naudos, įskaitant naudą, kurią teikia, pavyzdžiui, sistemingi duomenys ir informacijos rinkimas bei suinteresuotųjų šalių procesai. Už Europos ribų, taip pat mokslo bendruomenėje, JTP kartais vadinama jūrų (o ne jūrų) erdviu planavimu. ES JTP direktyvoje išvardyti keli būtiniausi jūrų erdvės planų reikalavimai, įskaitant pakartotinį nurodymą tokiems aspektams kaip:

- sausumos ir jūros sąveika;
- ekosistemomis pagrįstas požiūris;
- MS JTP ir kitų procesų, tokių kaip integruotas pakrančių valdymas, darna;
- suinteresuotųjų šalių dalyvavimas;
- geriausių turimų duomenų naudojimas;
- tarpvalstybinis valstybių narių bendradarbiavimas;
- ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis, o tai ypač aktualu dabartiniam skyriui.

2.2. MOKYMOSI UŽDAVINIAI

Baigę šią temą, besimokantieji galės:

- Suprasti esminius jūrų erdvės planavimo procesų planavimo panašumus ir skirtumus tarp skirtingų Pietų Baltijos šalių ir regionų;
- Pripažinkite svarbiausius aplinkos klausimus ir jūrų erdvės planavimo iššūkius Meklenburgo - Vakarų Pomeranijos federalinėje Vokietijos žemėje, Lenkijoje, Lietuvoje, taip pat Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje;
- Suprasti laivybos ir uostų, vėjo energijos plėtros, jūrų tyrimų, žvejybos ir turizmo planavimo skirtumus tarp skirtingų Pietų Baltijos šalių ir regionų;
- Suprasti tarpvalstybinę JTP naudą, nes jūra ir vandenynai įtraukiami į politinę darbotvarkę ir padeda didinti suinteresuotųjų šalių supratimą apie svarbius tarpvalstybinius jūrų klausimus.

2.3. JTP KAIP TARPTAUTINIS PROCESAS

Pagal ES JTP direktyvą „JTP turėtų apimti visą problemų ir galimybių nustatymo, informacijos rinkimo, planavimo, sprendimų priėmimo, įgyvendinimo, peržiūros ar atnaujinimo ir įgyvendinimo stebėsenos ciklą“. Bendrieji JTP požiūriai taikomi cikliškai arba žingsnis po žingsnio, pavyzdžiui, siūlomi „PlanCoast“ integruoto JTP vadove arba „UNESCO žingsnis po žingsnio į JTP požiūrį į ekosistemomis pagrįstą valdymą“. Beveik visos Europos šalys sukūrė JEP pagal ciklinį procesą ir pritaikė jas savo poreikiams. Paprastai pagrindiniai JTP proceso žingsniai apima: proceso organizavimą ir suinteresuotųjų šalių dalyvavimą, vizijos ir tikslų kūrimą.

Kiti veiksmai apima esamų sąlygų įvertinimą ir analizę, būsimų sąlygų ir esamų bei galimų konfliktų analizę, sprendimų kūrimą, po to plano ir planavimo proceso rengimą, įgyvendinimą, vertinimą ir pritaikymą. Europoje pagal JTP direktyvą 23 pakrantės valstybės narės privalo ne vėliau kaip iki 2021 m. Kovo 31 d. Parengti nacionalinį jūrų erdvės planą, kurio minimalus peržiūros laikotarpis būtų 10 metų. JTP direktyva buvo priimta 2014 m., Ir joje nustatoma JTP sistema, „kuria siekiama skatinti tvarų jūrų ekonomikos augimą, tvarią jūrų teritorijų plėtrą ir tvarų jūrų išteklių naudojimą“.

Visoje Europoje valstybės narės šiuo metu yra skirtingose JTP proceso fazėse, rengiant, priimant arba peržiūrint planus. JTP platformos svetainėje pateikiama JTP procesų kiekvienoje pakrantės valstybėje narėje būklės apžvalga, o išsamesnes PDF versijas galima atsisiųsti. Europos mąsto apžvalgoje pateikiamas visų nacionalinių JTP kompetentingų institucijų sąrašas, taip pat kiekvienos ES valstybės narės esamų jūrų erdvės planų statusas ir bendras turinys. Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama JEP principams ir procesams Meklenburgo - Vakarų Pomeranijos federalinėje Vokietijos žemėje, Lenkijoje, Lietuvoje, taip pat Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje (1 pav.).

1 paveikslas: Jūrų ribos Pietų Baltijos regione (Šaltinis: GEBCO 2014)

Siekiant skatinti žinių apie tai, kaip kurti ir vykdyti JTP, įskaitant institucinę tvarką ir jūrinės veiklos paskirstymą, sukūrimą, Europoje vykdoma arba vykdoma daugybė projektų. Didžioji šių projektų dalis finansuojama pagal įvairias ES finansavimo programas ir dažnai taip pat yra tarptautinio pobūdžio, sutelkiant patirtį iš įvairių partnerių visoje Europoje ar vieno konkretaus jūros baseino ir (arba) regiono. Siekiama ne tik keistis patirtimi, perduoti ir kurti žinias, bet ir skatinti darną tarp įvairių JTP bandymų viename jūros baseine.

Jūrų strategijos pagrindų direktyva siekiama iki 2020 m. Pasiekti gerą ES jūrų vandens aplinkos būklę ir apsaugoti išteklių bazę, nuo kurios priklauso su jūra susijusi ekonominė ir socialinė veikla. Jūrų strategijos pagrindų direktyvos III priedas buvo iš dalies pakeistas 2017 m. Dokumentas, kurio pavadinimas sudėtingas, yra „2017 m. Gegužės 17 d. Komisijos direktyva (ES) 2017/845, iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/56 / EB, kaip dėl orientacinių elementų, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant jūrų strategijas, sąrašą „siekiama geriau susieti ekosistemos komponentus, antropogeninį spaudimą ir poveikį jūrų aplinkai su 11 JJDD aprašų ir naujuoju sprendimu dėl geros aplinkos būklės.

Jūrų strategijos pagrindų direktyva yra pirmoji ES teisinė priemonė, susijusi su jūrų biologinės įvairovės apsauga, nes joje yra aiškus reguliavimo tikslas, kad „biologinė įvairovė išlaikoma iki 2020 m.“. Kuris yra kertinis akmuo siekiant VVP. Siekdama savo tikslo, direktyvoje, remiantis geografiniais ir aplinkosaugos kriterijais, nustatomi Europos jūrų regionai ir subregionai. Jūrų strategija apima:

- Pradinis dabartinės nacionalinių jūrų vandenų aplinkos būklės ir poveikio aplinkai įvertinimas bei žmogaus veiklos šiuose vandenyse socialinė ir ekonominė analizė.
- Nustatymas, ką GES reiškia nacionaliniams jūrų vandenims.
- Aplinkosaugos tikslų ir susijusių rodiklių nustatymas siekiant iki 2020 m.
- Stebėsenos programos sukūrimas atliekant nuolatinį vertinimą ir reguliariai atnaujinant tikslus.
- Parengti priemonių programą, skirtą GES pasiekti ar išlaikyti iki 2020 m. Procesas yra cikliškas, o antrasis ciklas vėl prasideda 2018 m.

Bendradarbiavimas tarp vieno jūrų regiono valstybių narių ir su kaimyninėmis šalimis, turinčiomis tuos pačius jūrų vandenį, jau vyksta pagal šias regionines jūrų konvencijas. Tai ypač svarbu, nes klimato kaita spartėja. Klimato pokyčiai jau daro įtaką jūrų aplinkai ir toliau lems biologinių, cheminių ir fizinių procesų pokyčius. Tokie pokyčiai gali sumažinti „ekosistemos atsparumą“ (t. Y. Ekosistemos gebėjimą išlikti nepaisant trikdžių ir pokyčių) kitam žmogaus sukeltam spaudimui, ekosistemos tampa vis jautresnės trikdžiams. Poveikis yra kylantis jūros lygis, pakilusi jūros temperatūra, kritulių pokyčiai ir vandenynų rūgštėjimas.

Nors galima numatyti kai kuriuos galimus klimato pokyčių padarinius jūrų ir pakrančių regionuose, šio poveikio mastą ir vietą sunkiau tiksliai numatyti. Pavyzdžiui, mažai žinoma apie vandenynų rūgštėjimo poveikį anglies sekvestracijai ir pasekminį poveikį jūrų maisto tinklui ir

ekosistemoms. Jūrų strategijose kai kuriose ES valstybių narių pakrantės zonos reikės nustatyti būdus, kaip prisitaikyti prie globalinio atšilimo padarinių, ir sumažinti gamtos ir žmogaus sistemų pažeidžiamumą dėl klimato kaitos padarinių.

Tvarus Baltijos jūros regiono jūrų valdymas yra strateginis ES interesas, todėl akivaizdu, kad reikia remtis bendra ES lygmens sistema, kad būtų palaikomas ES valstybių narių bendradarbiavimas JTVP srityje. Tokia perspektyva taip pat yra priimta Direktyvoje 2014/89 / ES, kurios 11 straipsnyje skatinamas bendradarbiavimas vykdant specialias jūrų baseinų strategijas, tokias kaip ES Baltijos jūros regiono strategija. Ši strategija įgyvendinama ir įgyvendinama remiantis Europos Komisijos komunikatu Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos (COM / 2009 / 248 galutinis).

Taip pat svarbu užtikrinti tam tikrą nuoseklumą planuojant sausumos ir jūrų erdvę, taip pat valdant konkrečią perėjimo tarp sausumos ir jūros zoną, kuriai atstovauja pakrantės zonos, ir šiuo požiūriu IPZV yra labai svarbus formuojant „... ryšys tarp jūrinės ir sausumos plėtros. Iš pradžių Europos Komisija pasiūlė priimti bendrą direktyvą dėl JTP ir IPZV. Tiesą sakant, Direktyvoje 2014/89 / ES, kurioje kalbama tik apie JTP, pateikiama paprasta ir paprasta nuoroda į IPZV, raginant ES valstybes nars skatinti šių dviejų procesų darną, nes tai yra kompromisas su kelių šalių reikalavimais. Valstybėse narėse.

2.4. JEP MEKLENBURGE - VAKARŲ POMERANIOJE IR LENKIOJE

2.4.1. PIETŲ BALTIJOS REGIONE: ESMINIAI BRUOŽAI

Pietų Baltijos regiono istorija ir politinė geografija yra unikali. Tai buvo Šiaurės Europos „supervalstybių“ (įskaitant Lenkiją ir Lietuvą) žaidimų aikštelė per visus viduramžius ir modernumą. Nuo ankstyvųjų viduramžių slavų, germanų ir baltų gentys, o vėliau įvairios regiono politinės sąveikos buvo susijusios tarpusavyje ir su kitomis Europos dalimis, vykdė karus, prekyvą, patyrė kultūrinę įtaką ir paliko pėdsakus pietų Baltijos pakrantės kultūroje. Antrasis pasaulinis karas prasidėjo 1939 m., o baigiantis 1945 m. Dramatiškiausias laikotarpis prasidėjo Pietų Baltijos regione, kai geležinė uždanga padalijo teritoriją tarp Rytų ir Vakarų.

Švedijos ir Danijos pakrantės, įskaitant Bornholmo salą, ir Baltijos jūros pakrantės Vakarų Vokietijoje į vakarus nuo Trave upės priklausė Vakarų demokratiniam pasauliui. Tuo tarpu Baltijos jūros pakrantė ir rytus nuo Trave buvo totalitarinio Sovietų Sąjungos valdymo ir jos palydovų - Rytų Vokietijos ir Lenkijos Liaudies Respublikos - centralizuoto planavimo. Šioje „geležinės uždangos“ pusėje planavimo skirtumai atsirado tik nukritus, o tai

nulėmė Vokietijos susijungimą ir Meklenburgo - Vakarų Pomeranijos patekimą į ES 1990 m. Lenkija ir Lietuva į ES įstojo tik 2004 m.

Totalitarinė centralizuoto planavimo sistema suponavo labai griežtą erdvinį skirtingų funkcinių zonų padalinimą. Toks požiūris įprasmino drastišką struktūrinį kišimąsi į pramonės ir žemės ūkio plėtros zonas, o dar kitu atveju - nustatyti visiškus saugomų ir ribojamų zonų naudojimo ir patekimo į jas apribojimus. Tuo tarpu ES pabrėžia aktyvų teritorijų planavimo ir valdymo metodą, pagrįstą visapusiškais valdymo planais. Meklenburgas - Vakarų Pomeranijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje yra giliai įsišaknijusios centralizuoto erdvinio planavimo ir „iš viršaus į apačią“ išteklų valdymo tradicijos ir institucijos.

Meklenburgas - Vakarų Pomeranija, Lenkija ir Lietuva turėjo priimti ES acquis ir kitas direktyvas ir kažkaip stengtis pritaikyti tiek centralizuotą (Rytų blokas), tiek decentralizuotą ar mišrų (ES) požiūrį. Tai labai sudėtinga užduotis, ypač turint omenyje pernelyg biurokratišką ir paslaptinę ES acquis formuluočių. Tai dažnai būna neaiški net specialistams. Pavyzdžiui, paaiškėjo, kad gana sudėtinga užduotis yra susieti ekosistemos komponentus, antropogeninį spaudimą ir poveikį jūrų aplinkai su 11 geros aplinkos būklės aprašų, kaip reikalaujama ES jūrų strategijos pagrindų direktyvoje.

2014 m. Liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos jūrų erdvės planavimo direktyvoje (MSPD 2014/89 / ES) nustatyta jūrų erdvės planavimo ES sistema. Būdamas „naujas vaikas grupėje“, MSPD turėjo apibrėžti savo reguliavimo ir geografinę taikymo sritį, kad išvengtų sutapimo su kitomis direktyvomis. Tai taip pat turėtų padėti įgyvendinti kitas direktyvas. JTPD preambulėje (15 dalis) aiškiai nurodoma, kad jūrų erdvės planavimas, be kita ko, padės pasiekti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60 / EB (t. Y. VPD) tikslus.

JTPD preambulėje taip pat teigiama (16 dalis): „Jūrų ir pakrančių veikla dažnai yra glaudžiai susijusi. Siekiant skatinti tvarų jūrų erdvės naudojimą, jūrų erdvės planavime turėtų būti atsižvelgiama į sausumos ir jūros sąveiką. „JTPD 2 straipsnyje (taikymo sritis) pirmoje pastraipoje dar aiškiau apibrėžiamas skirtumas tarp jūrų ir pakrančių vandenų...“ 1. Ši direktyva taikoma valstybių narių jūrų vandenims, nepažeidžiant kitų Sąjungos teisės aktų. Jis netaikomas pakrančių vandenims ar jų dalims, kuriems taikomas valstybės narės miesto ir šalies planavimas, jei tai yra nurodyta jos jūrų erdvės planuose.“

Toks JTPD taikymo srities apibrėžimas reikšia, kad kiekviena ES valstybė narė turėtų apibrėžti ribą tarp pakrančių vandenų, kurie patenka į VPD reguliavimo sritį, ir jūrų vandenų, į kuriuos JDD yra orientuota ir kuriems taikoma JTP. Kaip matome iš pirmiau nurodyto JTPD 2 straipsnio (1 dalis), jei pakrančių vandenys ar jų dalys patenka į miestų ir šalių planavimą, apie tai reikia pranešti aprašomojoje jūrų erdvės planų dalyje. Kad reikalai būtų

dar painesni, JTVP taip pat yra visapusiškos integruotos ES jūrų politikos dalis, kurios tikslas „remti tvarų jūrų ir vandenynų vystymąsi ir plėtoti koordinuotą, nuoseklų ir skaidrų sprendimų priėmimą Europos Sąjungos sektorių politikai, darančiai poveikį vandenynams, jūroms, saloms, pakrančių ir atokiausiems regionams bei jūrų sektoriui“.

Esminis skirtumas tarp VPD ir JFD, iš vienos pusės, ir JTPD, iš kitos pusės, yra tas, kad ankstesnėse dviejose direktyvose sprendžiami visi su žemės, paviršiaus, pakrančių ir jūrų vandens kokybės valdymu ir gerinimu susiję klausimai, taikant ekosistemos metodą iki upių baseinų ir jūrų baseinų valdymo. Tuo tarpu JTPD sprendžia skirtingas problemas ir siekia sujungti ekosistemos požiūrį su erdvinio planavimo principais. Todėl, atsižvelgiant į geros aplinkos būklės ir jos rodiklių, kurie yra VPD ir JFD pagrindai, klausimus, JTPD atlieka papildomą vaidmenį.

JTP, be kita ko, turėtų prisidėti siekiant VPD ir DPSD tikslų, t. Y. Geros ES valstybių narių požeminio, paviršinio, pakrantės ir jūrų vandens aplinkos būklės. Europos Komisija mano ir tikisi, kad JTVP turėtų prisidėti prie jūrų aplinkos apsaugos ir išsaugojimo, anksti nustatant poveikį ir galimybes daugybei naudoti jūrų erdvę. ES JTP direktyvoje skatinama: „Savo jūrų erdvės planais valstybės narės siekia prisidėti prie [...] aplinkos išsaugojimo, apsaugos ir gerinimo, įskaitant atsparumą klimato kaitos poveikiui“.

Jūrų erdvės planavimo 5 straipsnyje (Jūrų erdvinio planavimo tikslai) teigiama, kad: nustatydamos ir įgyvendindamos jūrų erdvės planavimą, valstybės narės atsižvelgia į ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos aspektus, siekdamos paremti tvarų vystymąsi ir augimą jūrų sektoriuje, taikydamos ekosistemos principus. skatinti atitinkamos veiklos ir naudojimo sambūvį [...], kaip nurodyta JDD 1 straipsnio 3 dalyje, siekiant užtikrinti, kad visos veiklos kolektyvinis spaudimas būtų palaikomas lygiu, suderinamu su geros aplinkosaugos pasiekimais. ir kad nėra pakenkta jūrų ekosistemų gebėjimui reaguoti į žmogaus sukeltus pokyčius.

Be to, ekosistemomis grindžiamas požiūris turėtų būti taikomas taip, kad būtų pritaikytas specifinėms įvairių jūrų regionų ekosistemoms ir kitoms ypatybėms, ir atsižvelgiant į esamą regioninių jūrų konvencijų darbą, remiantis esamomis žiniomis ir patirtimi. Taigi akivaizdu, kad JTVP turi derinti nacionalinį IEZ pagrįstą funkcinio zonavimo metodą su tarptautinio jūrų regiono (baseino ir pabaseinio) ekosistemomis grindžiamo planavimo metodu. Vykdydamos jūrų erdvės planus, valstybės narės gali sumažinti administracinę našą ir išlaikyti remdamos savo veiksmus įgyvendindamos kitus susijusius Sąjungos teisės aktus.

Todėl jūrų erdvės planų tvarkaraščiai, jei įmanoma, turėtų būti suderinti su kituose atitinkamuose teisės aktuose, ypač [...] MSFD 2008/56 / EB, nustatytuose tvarkaraščiuose, kuriuose reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi būtinų priemonių, kad pasiektų ar išlaikytų gerą

aplinkos apsaugą. būklę jūrų aplinkoje iki 2020 m. ir kuriose jūrų erdvės planavimas nurodomas kaip priemonė remti ekosistemomis pagrįstą požiūrį į žmogaus veiklos valdymą siekiant geros aplinkos būklės. Vadina-si, JTP NERA tik žemės teritorijų planavimo ir zonavimo požiūrio išplėtimas jūrų teritorijoms. Deja, šis svarbus MSP reikalavimas, deja, yra nepaisomas.

Pagal ES JTP direktyvą valstybės narės gali laisvai kurti ir nustatyti savo jūrų erdvės planų formatą ir turinį. JTP gali būti priimami planai, leidimai ir kiti administraciniai sprendimai, kuriais nustatomas atitinkamos esamos ir būsimos veiklos ir naudojimo jūrų vandenyse erdvinis ir laiko paskirstymas. Tačiau JTP rezultatai taip pat gali būti skirtingų neprivalomų vizijų, strategijų, planavimo koncepcijų, gairių ir valdymo principų, susijusių su jūros erdvės naudojimui, forma. Be to, valstybės narės gali deleguoti JTP planavimą ir įgyvendinimą nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygiu.

2.4.2. MEKLENBURGAS-VAKARŲ POMERANIJA

Federaliniu lygiu nacionalinis JTP teisinis pagrindas Vokietijoje yra bendrasis teritorijų planavimo įstatymas („Raumordnungsgesetz“ / ROG), kuris IEZ buvo taikomas jau 2004 m. Pagal Vokietijos teritorijų planavimo įstatymą federalinė vyriausybė yra atsakinga už JTP Vokietijos IEZ. Šiaurės jūros ir Baltijos jūros Vokietijos IEZ yra numatyti jūrų erdvės planai (priimti 2009 m.). Šiuose planuose yra numatytos (prioritetinės ir ribojamos) zonos tiems patiems sektoriams - Baltijos jūrai prioritetinės zonos numatytos laivųbos ir jūrų vėjo jėgainių parkams.

Teritorinė jūra (iki 12 jūrmilių) yra integruota trijų Vokietijos pakrančių federalinių žemių teritorijų planų dalis. Meklenburgas-Vakarų Pomeranija prisiveržė į priekį, anksti įtraukiant pakrantės jūrą į Europos regioninę plėtrą, o paskui - Žemutinę Saksoniją ir Šlėzvigas-Holšteiną. 2003–2005 m. Meklenburgo – Vakarų Pomeranijos teritorijos plėtros planas buvo išplėstas iki 12 nm zonos ir priimtas 2005 m. Meklenburgo – Vakarų Pomeranijos regioninės plėtros programa (LEP MV) 2005 m. Pirmą kartą apėmė tarpdisciplininį pakrančių jūros teritorijos teritorinis planavimas.

Taigi Meklenburgas-Vakarų Pomeranija buvo pirmoji Vokietijos pakrantės valstybė, į savo regioninės plėtros programą įtraukusi vienkartinio naudojimo 12 nm zonos pavadinimus (2 pav.). Išplėstinė programa buvo priimta 2005 m. Ir tapo teisiškai privalomu aktu. Šis dėmesys buvo išlaikytas ir atnaujintas dabartiniame LEP M-V 2016 m. Planas buvo priimtas Meklenburgo-Vakarų Pomeranijos transporto, statybos ir regioninės plėtros ministerijos potvarkiu. 2016 m. Padarius Programą ir planą teisiškai įpareigojanciu aktu, Meklenburgas-Vakarų Pomeranija ketino sustiprinti visapusišką ir daugiadisciplininį teritorijų planavimą.

Esamos vėjo jėgainių, vamzdynų ir kabelių, akvakultūros objektų, turizmo, žaliavų apsaugos ir gamtos apsaugos nuostatos buvo atnaujintos ir toliau plėtojamos. Buvo priimtos naujos nuostatos, tokios kaip laivynba, uostų plėtra, žvejyba ir pakrančių apsauga. LEP M-V (2016) išdėstytos gairės galioja visoje federalinėje žemėje, jas remia ir papildoma regioninis planavimas, pvz., Vakarų Pomeranijos planavimo regionui, be kita ko. Atnaujinta programa atspindi dabartinius iššūkius, plėtros tendencijas ir pagrindines sąlygas. Naujajame plane numatytos konsultacijos su Lenkija.

2 paveikslas: Meklenburgo-Vakarų Pomeranijos teritorijos plėtros planas (Šaltinis: Meklenburgo-Vakarų Pomeranijos transporto, staitybos ir regioninės plėtros ministerija)

LEP M-V (2016) buvo parengtas daugiapakopio proceso metu, įskaitant pakartotines išsamias konsultacijas ir visuomenės dalyvavimą. LEP M-V (2016) buvo atliktas strateginis aplinkos vertinimas, kaip reikalaujama pagal nacionalinius ir Europos teises aktus. Nepaisant minėto aiškaus ES JTPD raginimo taikyti jūrų erdvės ekosistemos metodą, kaip apibrėžta JJDD, žodis „ekosistema“ LEP MV (2016) minimas tik du kartus – pirmą kartą rūpinantis Atlanto silkų nerštavietės Greifswald Bodden mieste ir antrą kartą, atsižvelgiant į aplinkos krūvį dėl pakrantės akvakultūros ūkių plėtros.

2.4.3. LENKIJĄ

Lenkija buvo tarp JTP lyderių ES. Įstatymas, leidžiantis parengti jūrų erdvės planus, buvo paruoštas 2003 m. Tai buvo padaryta pridendant keletą naujų dalių, susijusių su JTP, prie dabartinio 1991 m. Kovo 21 d. Akto „Dėl Lenkijos Respublikos jūros teritorijų ir jūrų administracijos“. Jie buvo labai bendri; numatant tik galimybę jūrų biurų direktoriams parengti jūrų erdvės planus ir nustatant tokių planų užduotis. Tačiau to nepakako, kad būtų galima pradėti tikrąjį darbą.

Pagrindinė konfliktų sprendimo priemonė Lenkijos jūrų erdvėje yra pagrindinės funkcijos priskyrimas tam tikriems jūros rajonams kartu su leistinomis funkcijomis,

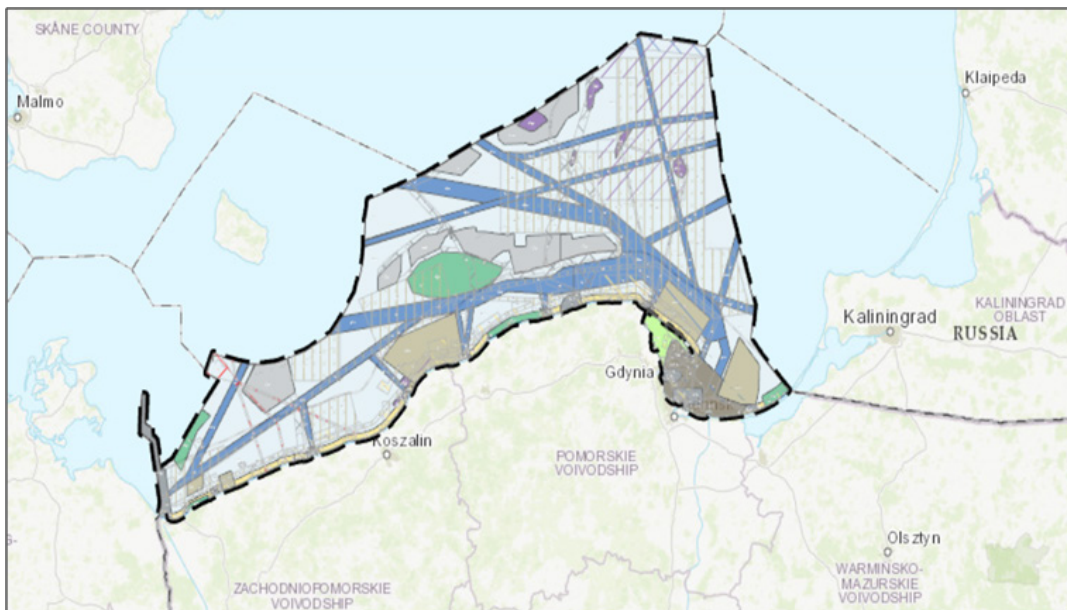
kurios neturėtų būti pagrindinės. Faktinis naudojimas yra išsamiai nustatytas nustatant tinkamus apribojimus ir apribojimus ploto lapuose. Jūros erdvė nėra vienalytė. Todėl jūrų erdvės planavimui reikalinga teritorializacija, t. Y. Skirtingi tikslai ir skirtingi sprendimai, pritaikyti konkrečioms tam tikros jūros zonos aplinkybėms. Paprastai erdviniai konfliktai dažniau pasireiškia netoli pakrantės, sekiose vietovėse ir šalia didelių didmiesčių regionų.

Lenkijoje šis principas buvo išspręstas taikant daugiaskaliarį metodą. Vienas jūrų erdvės planas, esantis rezoliucijoje 1: 200 000 (bendras planas), apima daugumą Lenkijos jūros vandenų, tačiau jį papildys keli kiti planai, kurių rezoliucija yra daug aukštesnė (pvz., 1:25 000). Šie planai apima maris, uosto teritorijas ir kai kurias jautrias teritorijas, nurodytas bendrajame plane. Be to, rengiant JTP Lenkijoje reikia atsižvelgti į sausumos ir jūros sąveiką. Lenkijos įstatymuose yra sudėtinga jūrų erdvės planų ir žemės planų bei strategijų koordinavimo sistema.

JTP yra tik dalis platesnių politinių pastangų plėtojant jūros erdvę. Todėl jis turėtų būti derinamas su kita jūrų erdvei daroma politika. Lenkijoje ši užduotis buvo patikėta tarpžinybinei jūrų politikos darbo grupei. Pirmasis plano projektas buvo pateiktas šiai grupei ir dėl to buvo organizuoti mažesni ad hoc susitikimai (dvišaliai ar

2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

daugiašaliai), siekiant aptarti konkrečias problemas ar sprendimus (pvz., susijusius su krašto apsauga). JEP procesas Lenkijoje suteikė išsamią informaciją apie esamą ir planuojamą naudoti Lenkijos jurisdikcijai priklausančią jūros teritoriją.

3 paveikslas: Lenkijos jūrų erdvės planas (Šaltinis: Jūrų tarnyba - Gdynė)

Tačiau vis dar yra neišspręstų problemų, paliekančių gilesnių minčių apie Lenkijoje taikomą JTP metodiką. Pagrindinė problema yra prielaida, kad priskyrus pagrindinę funkciją tam tikriems jūros rajonams bus galima tinkamai spręsti erdvinius konfliktus. Planavimo procesas parodė, kad kai kuriais atvejais turi būti leidžiama apriboti pagrindinę funkciją, pvz. tam tikrą laiką. Tai gali būti tarp laivyno ir gynybos ar laivyno ir techninės infrastruktūros. Antra, nors Lenkijos JTVP grindžiama moksliniais tyrimais, Lenkijoje priimto bendrojo plano rengimo grafikas yra per daug reikalaujantis ir suteikia nepakankamai laiko naudoti modeliavimą planavimo sprendimams paremti.

Bendras planas buvo parengtas per labai ilgą dešimties metų laikotarpį (nuo 2003 iki 2013 m.). Kad būtų galima pradėti planuoti konkrečius atvejus, nurodytus plano dokumente. Detalieji planai turi būti parengti iki 2021 m. Kovo mėn., Kaip numatyta ES direktyvoje. Lenkijoje pritaikius tarptautinę jūrų erdvės metodiką atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, jūrų teritorijų ir nacionalinio planavimo kultūros ypatumai gali būti gera praktika kitoms šalims, kurios susiduria su panašiu iššūkiu. Palyginti su Europos šalyse, ypač Baltijos jūros regiono šalyse, galiojančiais JTP reglamentais, galima teigti, kad Lenkija buvo viena iš pirmųjų šalių, išskyrus Vokietiją, įvedus JTP.

2.4.4. JEP METODŲ PALYGINIMAS MEKLENBURGE - VAKARŲ POMERANIOJE, LENKIOJE IR LIETUVOJE

Jungtinė VASAB-HELCOM darbo grupė išleido kelis neprivalomus dokumentus, kuriais vadovaujama Jūrų Baltijos jūros regione. Tarp jų svarbiausi yra:

- Baltijos jūros plataus masto jūrų erdvės planavimo principai,
- ekosistemomis grindžiamo požiūrio įgyvendinimo gairės,
- tarpvalstybinių konsultacijų gairės,
- visuomenės dalyvavimo ir bendradarbiavimo gairės.

Nepaisant neprivalomo statuso, šie dokumentai pateikia gerą kriterijų sąrašą, pagal kurį turi būti vertinami nacionaliniai / regioniniai JTP procesai. Palyginus JTP procesus ir iš jų gautus jūrų erdvės planus Vokietijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje, akivaizdu, kad tik Lenkijos nacionalinis JTVP planas tikrai ir tikrai atitinka daugumą JTP principų, pateiktų ne tik VASAB-HELCOM rekomendacijose, bet ir taip pat ES JTPD ir DFSK. Lenkija taip pat kartu su Lietuva integruoja ES VPD nuostatas dėl geros aplinkos būklės su JTPD ir JTPD nuostatomis pakrančių ir pereinamuosiuose vandenyse. Tai sukėlė planavimo ir valdymo spragas Ščecino mariose.

Be to, tik Lenkija, skirtingai nei Vokietija, Suomija ir Lietuva, nukrypo nuo principo paprasčiausiai išplėsti žemės teritorijų planavimo sistemą į jūrų teritoriją ir parengti bei priimti bendrą sausumos ir jūrų teritorijų bendrą planą. Nors ir turi daug privalumų, akivaizdu, kad antžeminio teritorijų planavimo sistemos perkėlimas į jūrų teritoriją ir jūrų aplinką nepalieka daug galimybių taikyti ir įgyvendinti ekosistemomis pagrįstą požiūrį, kurį rekomendavo ir VASAB-HELCOM, ir UNESCO dokumentai. kaip ir ES JDDD ir DFSD.

Lenkija su Švedija ir nedaugeliu kitų šalių yra tikros JTP lyderės. Užsitęsęs JTP procesas Lenkijoje (nuo 2003 iki 2013 m. Ir dar toliau) lėmė ilgą, bet visapusišką bendradarbiavimą ir konsultacijas su visomis keturiomis kaimyninėmis šalimis - Vokietija, Danija, Švedija ir Rusija - atsižvelgiant į išorės veiksnius. Tai palengvino net ilgalaikio ginčo dėl IEZ ribų tarp Lenkijos ir Danijos nustatymą. Lietuvoje procesas vyko priešingai: pirmiausia išsprendus ginčą dėl IEZ ribų nustatymo su Latvija ir tik tada nustačius nacionalinį jūrų erdvės planą, tik minimaliai reikalaujant konsultacijų su kaimyninėmis šalimis.

Kalbant apie visuomenės dalyvavimą ir bendradarbiavimą, Lenkija vėl yra JEP lyderė: tikras dalyvavimo požiūris išsivystė įgyvendinant kelis ES finansuojamus projektus - „PartiSEApate“ pristatė daugiapakopį konsultacijų JTP vadove vadovą, „BaltSpace“ parengė išsamius interviu. su daugiau nei 50 žvejų bendruomenės atstovų Lenkijos pakrantėje. Meck-lenburgas - Vakarų Pomeranija taip pat vykdė išsamų viešų konsultacijų procesą, įtvirtintą įstatymų numatytų teritorijų plėtros planų ir regioninės plėtros programų patvirtinimo sistemoje. Lietuvoje visas nacionalinio bendrojo plano jūrinės dalies kūrimo ir priėmimo procesas buvo išimtinai iš viršaus į apačią.

2.5. ES BENDRADARBIAVIMAS SU RUSIJOS FEDERACIJA JŪRŲ KLAUSIMAIS

2.5.1. BENDRIEJI PRINCIPAI

Pagal ES JTP direktyvą (2014 m.), „Valstybės narės turėtų konsultuotis ir derinti savo planus su atitinkamomis valstybėmis narėmis ir bendradarbiauti su atitinkamų jūrų regionų trečiųjų šalių valdžios institucijomis, laikydamosi tų valstybių narių ir valstybių narių teisių ir pareigų. trečiosioms šalims pagal Sąjungos ir tarptautinę teisę. Veiksmingam tarpvalstybiniam valstybių narių ir kaimyninių trečiųjų šalių bendradarbiavimui reikia nustatyti kiekvienos valstybės narės kompetentingas institucijas. Todėl valstybės narės turi paskirti kompetentingą instituciją ar institucijas, atsakingas už šios direktyvos įgyvendinimą.“

Atsižvelgdama į įvairių jūrų regionų ar subregionų ir pakrančių zonų skirtingumą, Europos Komisija nemanė, kad tikslinga direktyvoje išsamiai numatyti, kokia forma turėtų būti šie bendradarbiavimo mechanizmai. Be to, direktyvos 6 straipsnis reiškia, kad valstybės narės,

siekdamos patenkinti būtiniausius JTP reikalavimus, nustato procedūrinius veiksmus, kad prisidėtų prie 5 straipsnyje išvardytų tikslų, atsižvelgdamos į atitinkamą veiklą ir naudojimą jūrų vandenyse. Tai darydamos valstybės narės, inter alia, skatina bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis pagal 12 straipsnį. ES JTP direktyvos 12 straipsnyje trumpai apibrėžiama pagrindinė pagrindinė bendradarbiavimo su trečiosiomis (kaimyninėmis valstybėmis, kurios nėra narės) sistemos.

Pagal 12 straipsnį ES valstybės narės „stengiasi, jei įmanoma, bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis dėl jų veiksmų, susijusių su jūrų erdvės planavimu atitinkamuose jūrų regionuose, ir pagal tarptautinę teisę bei konvencijas, pavyzdžiui, naudodamosi esamais tarptautiniais forumais. regioninis institucinis bendradarbiavimas“. 12 straipsnio įgyvendinimas labai priklauso nuo integruotos ES jūrų politikos įgyvendinimo ir yra pagrįstas 2009 m. Spalio 15 d. Europos Komisijos komunikatu „Integruotos Europos Sąjungos jūrų politikos tarptautinio aspekto plėtojimas“ (COM (2009) 536 galutinis).

Šiame komunikate Europos Komisija apibūdina strategiją stiprinti savo autoritetą daugiašaliuose ir dvišaliuose santykiuose jūrų reikalų srityje. Ši strategija turėtų leisti Europos Sąjungai (ES) daryti didesnę įtaką tarptautinėms diskusijoms jūrų klausimais, kad būtų apsaugoti jos ekonominiai ir socialiniai interesai ir padidinta aplinkos apsauga. Tai taip pat turėtų prisidėti prie tvaraus jūrų valdymo pasauliniu lygmeniu. Ši strategija apima keletą sričių (pavyzdžiui, jūrų biologinės įvairovės apsauga, klimato kaita, jūrų sauga ir saugumas, darbo sąlygos laivuose ir jūrų aplinkos tyrimai), kuriai reikalingi tarptautiniai ir integruoti sprendimai.

Siekdama pagerinti pasaulinį jūrų ir vandenynų valdymą, ES visų pirma turi:

- sustiprinti savo, kaip pasaulinio veikėjo, vaidmenį stiprinant ir vieningesnę dalyvavimą daugiašaliuose forumuose;
- skatinti narystę JT jūrų teisės konvencijoje (UNCLOS) pasauliniu lygiu;
- užmegzti aukšto lygio dialogą jūrų reikalų klausimais su pagrindiniais partneriais, užtikrinant sinergiją su esamais sektorių dialogais kitose politikos srityse;
- tęsti dvišalį dialogą dėl integruotos jūrų politikos (IJP) pasitelkiant Europos kaimynystės politikos priemones ir daugiašalį dialogą. Dialogas dėl IJP gali būti grindžiamas jūrų baseinų lygmeniu nustatytomis sistemomis (pvz., Viduržemio jūros sąjunga, Šiaurės dimensija, Juodosios jūros sinergija). Jį galima papildyti dalijantis gerąja jūrų politikos priemonių įgyvendinimo patirtimi su ES kaimyninėmis šalimis ir skatinant šias šalis naudotis priemonėmis;
- toliau dirbti su judančiais vandenynais ir pakrantėmis, atsižvelgiant į klimato kaitos darbotvarkę, ir teikti pagalbą besivystančioms pakrančių ir salų

valstybėms šioje srityje pagal ES vystomojo bendradarbiavimo strategijas ir iniciatyvas;

- toliau remti integruotą požiūrį į jūrų biologinės įvairovės išsaugojimą ir tausojantį naudojimą, ypač teritorijose, kurios nepriklauso nacionalinei jurisdikcijai, įskaitant saugomų jūrų teritorijų kūrimą;
- tęsti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, kad būtų skatinamos tinkamos darbo sąlygos jūrų sektoriuje;
- vykdyti savo veiksmus, kad būtų užtikrinta laivybos laisvė, sauga ir saugumas, įskaitant veiksmus prieš piratavimą;
- tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą vykdant mokslinius tyrimus su trečiosiomis šalimis, siekiant sustiprinti dalyvavimą didelio masto tarptautinėse mokslinių tyrimų programose ir su ES kaimyninėmis šalimis, siekiant apibrėžti bendras regionines jūrų mokslinių tyrimų strategijas;
- užtikrinti įvairių organizacijų veiklos, ypač žuvininkystės, aplinkos ir transporto srityse, darną;
- skatinti JT sukurti keitimosi gerąja patirtimi integruoto požiūrio į jūrų reikalus struktūrą;
- parengti visų atitinkamų bendrų jūrų baseinų strategijas.

Tiesą sakant, 2009 m. Spalio 15 d. Europos Komisijos komunikatas „Europos Sąjungos IJP tarptautinio aspekto plėtojimas“ taip pat labai svarbus ES jūrų strategijos pagrindų direktyvai (MSFD, 2008). Šioje direktyvoje regioninis bendradarbiavimas laikomas viena iš pagrindinių priemonių norint pasiekti gerą jūros aplinkos būklę platesniu mastu. Pagal MSFD „regioninis bendradarbiavimas“ reiškia „valstybių narių ir, jei įmanoma, trečiųjų šalių, turinčių tą patį jūrų regioną ar pareigiją, bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą jūrų strategijų kūrimui ir įgyvendinimui“.

MSFD taip pat pažymi, kad: „Siekdamos 5 straipsnio 2 dalyje nurodyto koordinavimo, valstybės narės, kai tai praktiškai ir tinkama, naudojasi esamomis regioninėmis institucinio bendradarbiavimo struktūromis, įskaitant tas, kurios numatytos regioninėse jūrų konvencijose, apimančiose tą jūrų regioną ar pareigiją. Siekdamos nustatyti ir įgyvendinti jūrų strategijas, valstybės narės kiekviename jūrų regione ar pareigijoje deda visas pastangas, naudodamos atitinkamus tarptautinius forumus, įskaitant regioninių jūrų konvencijų mechanizmus ir struktūras, koordinuodamos savo veiksmus su trečiosiomis šalimis, turinčiomis suverenias teises arba jurisdikciją. virš to paties jūrų regiono ar pareigijos vandenų“.

Vykdydamos regioninį bendradarbiavimą, valstybės narės remiasi atitinkamomis esamomis programomis ir veikla, kylančia iš tarptautinių susitarimų, tokių kaip regioninės jūros konvencijos. Direktyvos 13 dalyje aiškiai nurodyta, kad: „Dėl tarpvalstybinio jūrų aplinkos pobūdžio valstybės narės turėtų bendradarbiauti užtikrindamos koordinuotą jūrų strategijų plėtrą kiekvienam jūrų

regionui ar pareigijai. Kadangi jūrų regionai ar pareigijos yra bendri tiek su kitomis valstybėmis narėmis, tiek su trečiosiomis šalimis, valstybės narės turėtų dėti visas pastangas, kad užtikrintų glaudų koordinavimą su visomis susijusiomis valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis.“

Iš tikrųjų, kai tai praktiškai ir tinkama, esamos institucinės struktūros, įsteigtos jūrų regionuose ar pareigijose, ypač regioninės jūros konvencijos, pavyzdžiui, Helsinkio konvencija, turėtų būti naudojamos siekiant užtikrinti glaudų ES valstybių narių ir trečiųjų šalių (pvz., Rusijos Federacijos) koordinavimą. Baltijos jūra) su vandenimis tame pačiame jūrų regione ar pareigijoje kaip ir valstybė narė. Tokiu atveju atitinkama trečioji šalis turėtų būti pakviesta dalyvauti MSFD nustatyta procese, taip palengvinant geros aplinkos būklės (GES) pasiekimą atitinkamame jūrų regione ar pareigijoje.

MSFD taip pat pažymi 21 dalyje, kad: „Norint pasiekti šios direktyvos tikslus, labai svarbu užtikrinti apsaugos tikslų, valdymo priemonių ir stebėjimo bei vertinimo veiklos, nustatytos erdvinėms apsaugos priemonėms, tokioms kaip specialios apsaugos teritorijos, integravimą, specialios apsaugos teritorijos arba saugomos jūrų teritorijos. Tokiu būdu GES pasiekimas tampa nuosekliu ir visapusišku tikslu bei bendradarbiavimo etapu visoms šalims - visoms aštuonioms ES valstybėms narėms ir Rusijos Federacijai - besidalijančioms Baltijos jūros baseinu.“

2.5.2. JTP IR RUSIJOS FEDERACIJA

ES vadovauja jūrų erdvės planavimo plėtrai visame pasaulyje: 46 proc. Visų JTP iniciatyvų vykdoma ES. Siekdama išplėsti tarpvalstybinio bendradarbiavimo patirtį ir skatinti erdvinį planavimą pasauliniu mastu, Komisija atliko geriausios tarptautinės praktikos tyrimą ir praktikos aprašo visame pasaulyje parengimą (bus paskelbta 2017 m. Gegužės mėn.). Po 2017 m. Kovo mėn. Kartu surengtos 2-osios tarptautinės jūrų ir jūrų erdvės planavimo konferencijos Komisijos Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas ir UNESCO tarpvyriausybinė okeanografijos komisija priėmė „bendrą planą, skirtą paspartinti jūrų ir jūrų erdvės planavimo procesus visame pasaulyje“.

Gairėse nurodomi bendri iššūkiai ir pasiūlymai veiksmams, kurie turi būti įgyvendinti per ateinančius metus, siekiant bendradarbiavimo su kitomis JT įstaigomis ir valstybėmis narėmis. Komisija dirbs su visais susijusiais subjektais rengdama pasiūlymus dėl tarptautiniu mastu priimtų gairių, siekdama skatinti JTP ir susijusių procesų naudojimą šalyse partnerėse ir tarptautiniu lygmeniu, ypač JT. Šiuo tikslu Europos kaimynystės politika (EKP) yra apčiuopiama finansinė ir institucinė priemonė, įtraukianti šalis, kurios su ES dalijasi jūrų baseiniais - Baltijos jūra, Šiaurės jūra, Viduržemio jūra, Adrijos jūra ir Juodoji jūra.

EKP yra ES užsienio santykių priemonė, kuria siekiama priirti tas šalis prie ES į rytus ir pietus nuo ES Europos teritorijos. Tarp šių šalių, visų pirma besivystančių šalių, yra ir tokių, kurios vieną dieną siekia tapti Europos Sąjungos narėmis arba glaudžiau integruotis į Europos Sąjungą. EKP siekiama suartinti Europą ir jos kaimynus. Jis netaikomas atokiausių ES regionų kaimynams, ypač Prancūzijos teritorijoms Pietų Amerikoje, bet tik toms šalims, kurios yra arti ES valstybių narių teritorijos žemyninėje Europos dalyje.

ES siūlo finansinę paramą EKP šalims, jei jos atitinka griežtas vyriausybės reformos, ekonomikos reformos ir kitas su teigiama pertvarka susijusias problemas. Šis procesas paprastai paremtas veiksmų planu, dėl kurio susitarė Briuselis ir tikslinė šalis. ES paprastai sudaro asociacijos susitarimus mainais už įsipareigojimus vykdyti politinę, ekonominę, prekybos ar žmogaus teisių reformą šalyje. Mainais šaliai gali būti pasiūlyta be tarifų patekti į kai kurias ar visas ES rinkas (pramonės prekes, žemės ūkio produktus ir kt.), Finansinė ar techninė pagalba. Asociacijos susitarimus turi ratifikuoti visos ES valstybės narės.

Ji buvo sukurta po 2004 m. Europos Sąjungos plėtros su 10 naujų valstybių narių, siekiant išvengti naujų sienų sukūrimo Europoje. Jis taip pat skirtas užkirsti kelią naujų skiriamųjų linijų atsiradimui tarp išsiplėtusios ES ir jos kaimynų. Vizija yra šalių grupė, įtraukta į tolesnę integraciją, tačiau nebūtinai tampanti visateise Europos Sąjungos nare. Europos Komisija pirmą kartą šią politiką išdėstė 2003 m. Kovo mėn. Šalys, kurioms šiuo metu taikoma EKP, yra Alžyras, Marokas, Egiptas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Libija, Palestina, Sirija, Tunisas pietuose ir Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Moldova, Ukraina rytuose.

Rusija turi ypatingą statusą ES ir Rusijos bendrųjų erdvių politikoje, o ne EKP. Praktiškai tarp šių susitarimų ir EKP veiksmų planų (kuriuos bendrai priėmė ES ir jos EKP šalys partnerės) nėra esminių skirtumų (be pavadinimo). Abiem atvejais galutinis susitarimas grindžiamas ES teisės nuostatomis ir yra bendrai aptariamas ir priimamas. Dėl šios priežasties bendrosios erdvės gauna finansavimą iš Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės, kuri taip pat finansuoja EKP. Naujausia ES ir Rusijos strateginė partnerystė buvo pasirašyta 2011 m., Tačiau dėl Krymo aneksijos ir karo Ukrainoje 2015 m. Europos Parlamentas vėliau metė iššūkį glaudesniai ES ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimui.

Vis dėlto Rusija ir ES toliau bendradarbiauja pagal 8-ąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programą, dar vadinamą Bendrąja programa „Horizontas 2020“, kuri tęsiasi nuo 2014 iki 2020 m. įskaitant jūrų aplinką, bus tęsiama ir kitu programavimo laikotarpiu. Kaip minėta, ES yra įsipareigojusi dėti pastangas gerinti dialogą su kaimynėmis tiek dvišaliu, tiek regioniniu lygiu, įskaitant sudarydama regionines jūrų konvencijas. Šis ilgalaikis

įsipareigojimas taip pat aktualus Rusijos Federacijos atveju, nepaisant politinės ir karinės įtampos lygio.

2.5.3. ES BALTIJOS JŪROS REGIONO STRATEGIJA IR RUSIJOS FEDERACIJA

Jau pradėtas regioninis požiūris į Viduržemio jūrą, Arkties vandenyną ir Baltijos jūrą. Panašių požiūrių rengimas kitiems jūros baseinams dabar yra nepaprastai svarbus. Taigi ES gali prisidėti plečiant integruotą jūrų politiką pasauliniu lygiu. ES makroregioninės strategijos apima beveik 2/3 Sąjungos ir atspindi naują eksperimentinį daugiapakopį valdymą. Makroregioninių strategijų idėja kilo suvokus, kad panašius iššūkius ir galimybes dažnai diktuoja geografinė ir kultūrinė sritis. To paties regiono šalys gali geriau išspręsti šias problemas, glaudžiau bendradarbiaudamos pagal strategijas.

Bendras darbas per ES sienas su kaimyninėmis šalimis yra makroregioninių strategijų pagrindas. Glaudesnis bendradarbiavimas labai pagerina rajone gyvenančių žmonių kasdienį gyvenimą, nes makroregioninės strategijos apima kelias temas: nuo švietimo, sveikatos ir aplinkos apsaugos iki naujovių, transporto ir turizmo. Kiekvienai makroregioninei strategijai būdinga jos aplinka. Vykdamas ES Baltijos jūros regiono strategiją (EUSBSR), būtent Baltijos jūra sujungia ir įkvepia aplinkinius žmones dirbti kartu. Taigi pagrindinės EUSBSR darbo sritys yra glaudžiai susijusios su jūra.

ES Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų planas atspindi tris bendruosius ESSBJR tikslus. Veiksmų planą sudaro 13 politikos sričių ir 4 horizontalieji veiksmai, kurie yra pagrindinės sritys, kuriose ESSBJR gali prisidėti prie patobulinimų, sprendžiant pagrindines problemas arba pasinaudojant pagrindinėmis regiono galimybėmis. Paprastai valstybės narės koordinuoja kiekvieną politikos sritį ar horizontalųjį veiksmą ir jos įgyvendina glaudžiai bendradarbiaudamos su Komisija ir visomis suinteresuotosiomis šalimis, ty kitomis valstybėmis narėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, tarpvyriausybėmis ir nevyriausybėmis vyriausybiniams organai. Teritorijai ar veiksmams koordinuoti taip pat gali būti paskirtos kitos įstaigos. Jie turi užtikrinti, kad veiksmų planas atitiktų visas ES politikos sritis.

Trys strategijos tikslai yra „Išsaugoti jūrą“; Padidinkite klestėjimą ir susiekite regioną. Pagrindinis horizontaliųjų veiksmų kaimynų uždavinys siekiant šių trijų tikslų yra suvienyti suinteresuotąsias šalis Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kaimyninėse šalyse, Rusijos Federacijos šiaurės vakarų teritorijose, taip pat Norvegijoje, Baltarusijoje ir Islandijoje konstruktyviai, abipusiai naujai. EUSBSR konkrečiai įgyvendinama įgyvendinant bendrus daugiašalius ar tarpvalstybinius bendradarbiavimo projektus. Tai glaudžiai sieja makroregionines strategijas su ES sanglaudos politika, nes dauguma bendrų projektų, įgyvendinančių ESSBJRS, finansuojami iš sanglaudos politikos fondų.

Kadangi strategijos skatina šalis bendradarbiauti, jos ypač prisideda prie ES sanglaudos politikos bendradarbiavimo aspekto. Glaudus teritorinis bendradarbiavimas teigiamai veikia ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Strategijose dalyvauja visų visuomenės lygių veikėjai, siekiami klestinčio regiono. Jie taip pat priartina ES prie piliečių įgyvendindami konkrečius ES finansuojamus projektus, kurie įtraukia ir daro teigiamą poveikį mūsų gyvenimui. Todėl stiprūs ir klestintys makroregionai gali skatinti Europos demokratijos ir ES vertybių plėtrą, ypač tais atvejais, kai Europa susiduria su keletu iššūkių.

Vienas makroregioninių strategijų svarbos pavyzdžių yra jų ryšiai su ES nepriklausančiomis šalimis. ESBBSSR sudaro aštuonios ES valstybės narės ir, be to, keturios kaimyninės šalys (Baltarusija, Islandija, Norvegija ir Rusija). Taigi Baltijos jūros regione gyvena apie 90 milijonų žmonių, gyvenančių 8 ES valstybėse ir 4 keturiose ne ES šalyse, kai tai apibrėžiama tiek drenažo baseine, tiek ekonominėmis jungtimis. Tačiau nėra ypač akivaizdu pažvelgti tik į bendradarbiavimą pagal šalis. Strategija aktyviai bendradarbiauja su ES nepriklausančiomis šalimis regioniniu lygmeniu, taip pat stiprina jų ryšius su Europos Sąjunga. BJR jūra yra natūrali dirva bendradarbiavimui už ES sienų.

2.6. LENKIJOS, LIETUVOS IR RUSIJOS SĄVEIKA JTP

2.6.1. PIETRYČIŲ BALTIJOS TARPVALSTYBINIS REGIONAS: SOCIALINIAI IR EKONOMINIAI YPATUMAI

Maždaug pusė Pietryčių Baltijos regiono gyventojų gyvena pajūrio zonoje. Vis dėlto nuo dešimtojo dešimtmečio vidurio regiono gyventojų skaičius pajūryje labai skiriasi. Rusijos Kaliningrado srities grynasis pelnas siekė 8,2%, o Lenkijos Pomorskės vaivadijoje nebuvo jokių pokyčių, o Klaipėdos apskrityje - 4% gryniųjų nuostolių. Pakrantėje gyvenančių žmonių dalis yra šiek tiek didesnė - 60% tiek Kaliningrado srityje, tiek Klaipėdos apskrityje, o Pomorskės vaivadijoje - 40%.

Vidutinis gyventojų tankumas pietryčių Baltijos pajūrio zonoje yra apie 330 žmonių / km², tačiau tarp subregionų yra didelių skirtumų. Didžiausias tankis yra pajūrio zonoje Lietuvoje - 446 žmonės kvadratiniam kilometre, po to Pomorskės vaivadijoje - 304 žmonės / km² ir Kaliningrado srityje - 255 žmonės / km². Taip pat yra didelių skirtumų tarp pakrančių ir ne pakrančių rajonų. Klaipėdos apskrityje pakrantėje gyvena kiek daugiau nei dvylika žmonių kiekvienam asmeniui, gyvenančiam ne pajūrio rajonuose. Kaliningrado srityje šis santykis yra 7,5: 1, o Pomorskės vaivadijoje - 5,3: 1.

Ryškesni nei skirtumai tarp pakrantės ir atokių kraštų yra pačioje pakrantės zonoje. 4 pav. Pavaizduota, kad pakrančių gyventojai yra sutelkti keliuose dideliuose miesto

rajonuose, t. Y. Gdynėje, Sopote, Gdanske, Kaliningrade ir Klaipėdoje. Pasienio teritorijos tarp Rusijos ir Lenkijos Vyslos marių pietuose ir tarp Rusijos ir Lietuvos Kuršių marių šiaurėje yra gana nedaug apgyvendintos. Taip pat yra pakrantės juosta Pomorskė ir vakarus nuo Władysławowo. Visose trijose vietose vidutinis gyventojų tankumas retai viršija 20 žmonių km².

Galėjome tikėtis, kad maždaug per pastaruosius dešimt metų gyventojų skaičius pasikeis iš visų trijų regionų vidaus į pakrantę, kad pasinaudotų miesto paslaugomis, švietimo galimybėmis, poilsio įrenginiais ir užimtumu. Panašu, kad tai vyksta, tačiau tendencijos anaipol nėra aiškios. Lietuva nuo 1996 m. Visiškai sumažėjo 5,8% šalies gyventojų, nes jos piliečiai pasinaudojo naryste Europos Sąjungoje ir ieškojo darbo bei mokėsi užsienyje. Kiek stebina tai, kad ankstesniu laikotarpiu bendras gyventojų sumažėjimas buvo palyginti didesnis Klaipėdos apskrities pajūrio savivaldybėse.

Bendras gyventojų praradimas Klaipėdos apskrities pakrančių savivaldybėse buvo didesnis nei apskrities ne pajūrio rajonuose, nors per pastarąjį dešimtmetį abiejose šalyse buvo prarasta po 1,4 proc. Pomorskės vaivadijos pajūrio rajonų gyventojų skaičius nuo 1995 m. Iki 2006 m. Padidėjo tik 0,1%. Kaliningrado srityje grynasis gyventojų prieaugis nuo 1989 iki 2005 m. Siekė 7,5%; skirtingai nei Klaipėdos apskrityje, Kaliningrade labiausiai padaugėjo pakrantės zonoje - 8,2%, palyginti su 6,5% ne pajūrio rajonuose.

Per pastaruosius du dešimtmečius vykę politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai Pietryčių Baltijos regione sutrikdė bet kokias ilgalaikes gyventojų skaičiaus ir pasiskirstymo tendencijas, kurios galėjo egzistuoti iš anksto, ir būtų bausi per daug spėlioti, kas gali nutikti toliau. Grynasis gyventojų praradimas nuo aštuntojo dešimtmečio pabaigos buvo pakeistas Kaliningrado srityje, tačiau vis dar akivaizdus Klaipėdos apskrityje. Yra tam tikrų įrodymų, kad vis daugiau jaunų žmonių, pasitraukusių iš Lenkijos į vakarus po ES plėtros 2004 m., Pradedama grįžti namo.

Be to, Lietuvoje vis daugiau jaunų žmonių, pasitraukusių iš šalies į vakarus po ES plėtros 2004 m., Pradedama grįžti namo. Taigi ši tendencija nuolat auga ir atsispindi abiejose ES šalyse. Didėja tendencija, kad pakrantė yra pageidaujama kryptis. Šiuo metu galime pasakyti tik tiek, kad gyventojų spaudimas pakrantėje yra nutildytas, tačiau jei pakrantės vietovės paklausa iš esmės padidės, tankumas beveik neabejotinai padidės (kartu su žemės kaina), nes didelė žemės dalis pakrantėje yra apsaugotas nuo tolesnio vystymosi dėl gamtos apsaugos ir kraštovaizdžio kokybės.

Pramoginis buriavimas ir valtyų Pietryčių Baltijos šalyse turi ilgą istoriją, tačiau specialiai tam skirtų priplaukų statyba yra palyginti nesenai reiškinys. Nuo 1995 m. Tiek Pomorskės vaivadijoje, tiek Klaipėdos apskrityje padidėjo

krantinių ir švartavimosi vietų skaičius bei sausų stelažų laikymo vietos skaičius, galbūt net penktadaliu. Tikėtina, kad švartavimosi vietų skaičius išaugo ir Kaliningrade. Sritis, tačiau patvirtinamųjų duomenų nėra. Lietuvoje ir Kaliningrado srityje daugiausia veiklos vyksta mariose ir gretimose upių sistemose. Tik Lenkijoje nemaža dalis valčių plaukia iš atviroje pakrantėje esančių uostų ir uostų (6 pav.).

Svarbus laivybos veiklos išplėtimo potencialas yra didelis. Iš tiesų, kelios vietos jau išdėstė planus padidinti tiek krantines, tiek švartavimosi vietas. Kaip ir eismas krantėse, pageidautina integruota jūrų plėtos visoje Pietryčių Baltijos dalyje strategija. Pramoginiai laiveliai yra viena iš sparčiausiai populiarėjančių laisvalaikio pramogų pakrančių rajonuose. Tai laikoma gerybine, suteikiančia labai reikalingas turistų pajamas, tuo pačiu nedarant žalos aplinkai. Dideliu laipsniu tai tiesa. Jūreiviams reikia šiek tiek daugiau nei šlaitas, iš kurio galima paleisti savo laivą, kur pastatyti transporto priemonę, galbūt supamas švartavimosi žiočių viduryje ar vietos prisirišti prie uosto sienos.

Darant prielaidą, kad naudotos alyvos ir kitos nuolaužos neišmetamos už borto ir kad jūreiviai gerbia saugomas teritorijas, valtyys turi mažai reikšmingo poveikio aplinkai. Didesnis poveikį gali sukelti valtinės motorinės valtyys ir individualizuoti vandens laivai, pavyzdžiui, vandens motociklai. Tai gali padaryti didelę žalą pažeidžiamų upių ir upių žiočių krantams; jūroje jie kelia triukšmą ir gali kelti pavojų kitiems vandens vartotojams. Tačiau zonavimas kartu su informuotumo didinimo kampanijomis pasirodė esąs veiksmingas siekiant sumažinti jų poveikį. Prieklauskos turi didžiausią potencialą paveikti pakrančių zonas. Taip yra ne tik dėl pačios prieklauskos pastato.

Prieklauskos gali pakenkti pakrančių teritorijoms, nes statybos išlaidas dažnai kryžminiai subsidijuoja atitinkamas būsto, viešbučių, restoranų, parduotuvių ir kitų turizmo paslaugų vystymas, kuriam, savo ruožtu, reikalingas privažiavimas keliais, automobilių stovėjimo vietos, vandens ir atliekų šalinimo įrenginiai, ir taip toliau. Krantinių paklausos augimo lygio stebėjimas turėtų padėti uostų komisarams ir vietos bei regionų planavimo institucijoms nuolat vertinti tolesnių pokyčių bendrą poveikį ir nustatyti „karštuosius taškus“, kuriuose bus viršijamos vietos keliamosios galios. Krantinės yra nuolatiniai, apsaugoti inkarai, kur valtyys yra pririštos prie fiksuotų ar plaukiojančių takų ar pontonų, pritvirtintų prie polių, inkaruotų žemėje po vandeniu.

Prieklauskos yra tiesiog plūduriuojantys plūdurai, pritvirtinti prie jūros dugno ar kranto, prie kurio pririšti laivai; arba žiotyse ar uoste esančios vietos, kur laivai gali plaukioti inkarais. Prieklauskų skaičius viršija krantinių skaičių maždaug 4,5: 1 tiek Klaipėdos apskrityje, tiek Pomorskės vaivadijoje. Ten, kur yra ribota vieta, kur būtų galima įrengti krantines jūroje, prieklauskos sukūrė kranto lentybą saugyklas, kuriose valtis kranu galima pakelti į „valčių

parką“. Įmantresnės saugojimo sistemos yra valdomos elektroniniu būdu ir jose gali tilpti daugiau nei tūkstantis valčių. Klaipėdos apskrityje ir Kaliningrado srityje stelažų beveik nėra, tačiau Pomorskės vaivadijoje pastaraisiais metais įdiegta daugybė sistemų (6 pav.).

Praejusį dešimtmetį prieplaukų ir krantinių skaičius beveik padvigubėjo Pomorskės vaivadijoje, kur tiek esamose, tiek naujai pastatytose prieplaukose buvo numatytos papildomos 700 krantinių. Didžiausia patalpų koncentracija, kaip mes tikėtumėmės, yra didžiausiuose Gdynės ir Gdanskio gyventojų centruose, nors neseniai baigta statyti prieplauka Leboje gali pasigirti 120 vietų, pritraukdama jūreivius ne tik iš Lenkijos, bet ir iš Vokietijos bei Švedijos. Plaukimas plaukiojimu Klaipėdos apskrityje augo lėčiau nei Lenkijoje; nepaisant to, pastaraisiais metais daugelyje uostų ir uostų buvo įdiegta atnaujinta įranga.

Maždaug 600 krantinių yra penkiolikoje Kuršių marių vietų, didžiausia koncentracija yra Klaipėdoje: Senosios pilies prieplaukoje ir Smiltynės jachtklube galima priimti atitinkamai 250 ir 115 valčių. Kaliningrado srityje nėra tokių prieplaukų, taigi tik keletas krantinių. Tačiau švartavimosi vietos yra gana dažnos Vyslos marių šiaurinėje dalyje ir prie Deyma upės žiočių. Mėlynosios vėliavos buvo įteiktos keturioms pietryčių Baltijos prieplaukoms – Gdanskei, Gdynėi ir Lebai Lenkijoje ir Minijai Lietuvoje. (Mėlynosios vėliavos prieplaukos skyrimas grindžiamas 23 kriterijų, apimančių aplinkosauginio švietimo ir informavimo, aplinkos apsaugos vadybos, saugos ir paslaugų bei vandens kokybės aspektus, laikymusi.

Jūrų turizmas yra svarbus Pietryčių Baltijos pakrančių bendruomenių atsinaujinimo komponentas. Iš tiesų, neturint nuolat augančių pramoginių laivų pajamų, abejotina, ar daugelis mažesnių uostų ir uostų, kurie kadaise buvo priklausomi nuo žvejybos ar karinės veiklos, galėtų išgyventi.

Plaukiojimas valtimis yra ne tik reikšmingas pajamų šaltinis, bet ir pritraukia turistus ir poilsiautojus, kurie nevažiuoja laivu, mėgaujantis jachtų, pramoginių valčių ir kreiserių teikiamą atmosferą. Užtikrinti pagrindinės auditorijos, daugelis pakrantės miestų visą sezoną rengia tokius renginius kaip regatas, muzikines pramogas, jūrinio paveldo savaitgalius ir kt., kurie savo ruožtu pritraukia daugiau lankytojų tiek sausuma, tiek jūra.

Šiuo metu atrodo, kad pramoginių laivų poveikis Pietryčių Baltijos jūrai yra visiškai teigiamas skatinant vangų ekonomiką ir kuriant darbo vietas. Yra didelis tolesnio jūrų turizmo augimo potencialas:

- Numatoma prieplauka rekonstruojant Pionersko uostą Rusijos Baltijos jūros pakrantėje.
- Baltiysko jūrų uoste (Kaliningrado jūrų kanalo žiotyse – vandens kelias iš Kaliningrado į atvirą jūrą) yra keletas vietų, kurias yra skirtos rekreacinei veiklai.

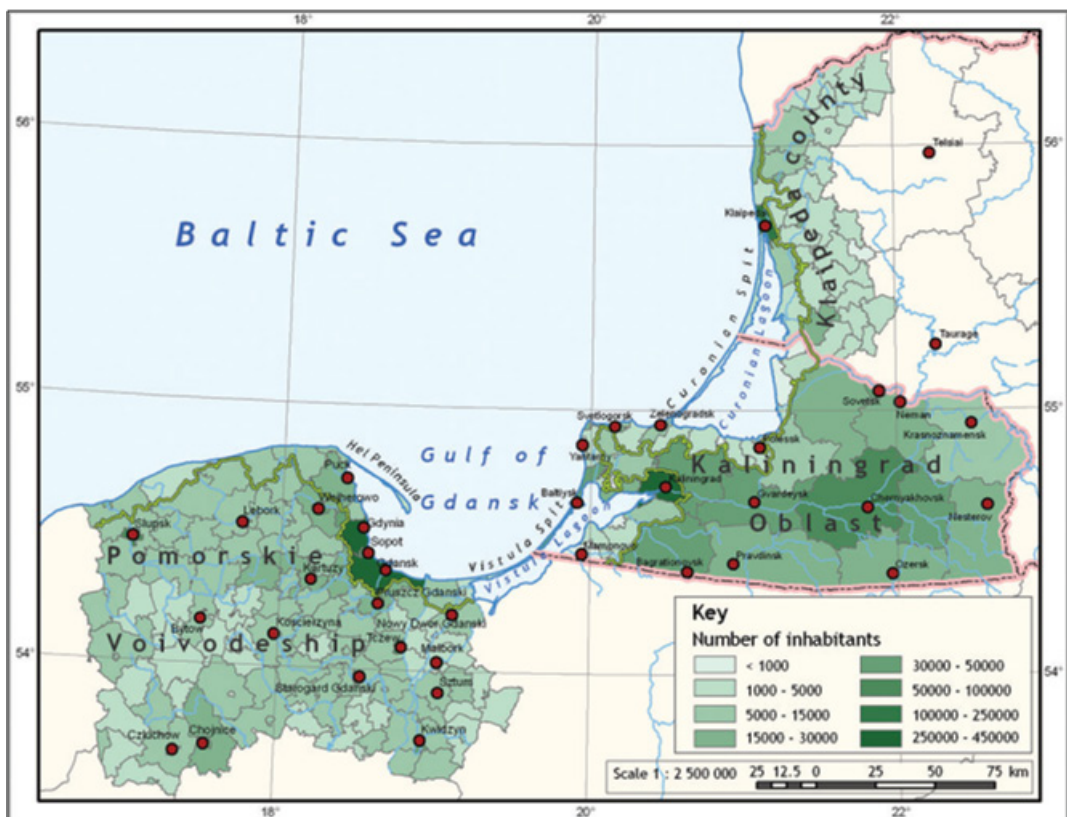
2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

- Jantarny ir Zelenogradskas Kaliningrado srityje buvo pasiūlytos kaip galimos prieplaukos vietos.
- Šventojoje šalia Lietuvos sienos su Latvija planuojama pastatyti didelę prieplauką, o Minijos ir Nemuno aukštupyje nuo Kuršių marių plėtoti kelis pramoginius uostus.
- „Ustka Pomorskie“ patvirtino naujos prieplaukos su sausų kaminų sandėliavimo planais.
- Jei bus pateiktas pasiūlymas nutraukti kanalą per Vyslos neriją Lenkijos vandenyse, galima tikėtis, kad padidės valčių aktyvumas Vyslos marių vakarinėje dalyje.
- Panašus poveikis būtų ir tuo atveju, jei būtų įrengti kontroliniai punktai, kurie palengvintų plaukimą per sieną tiek Kuršių, tiek Vyslos mariose.

2.6.2. MĖLYNOJI EKONOMIKA PIETRYČIŲ BALTIJOS ŠALYSE

Pietryčių Baltijos jūros pakrančių ir jūrų teritorijų svarbą kraštovaizdžiui ir kultūros ypatumams bei su jomis susijusioms buveinėms ir rūšims rodo tai, kad 45% Lietuvos pakrantės yra saugomos įstatymais nustatytais ženklais, palyginti su 26% likusios Klaipėdos apskrities ir 15,3 % visai Lietuvai. Lenkijoje šie rodikliai sudaro 55% Pomorskie pakrantės zonos, 39% likusios vaivadijos dalies ir 35% visos Lenkijos. Pagal „Natura 2000“ teisės aktus pakrantės zonos dalis Lenkijoje užima tik Sloveniją tarp visų Europos Sąjungos (ES) pakrantės valstybių narių.

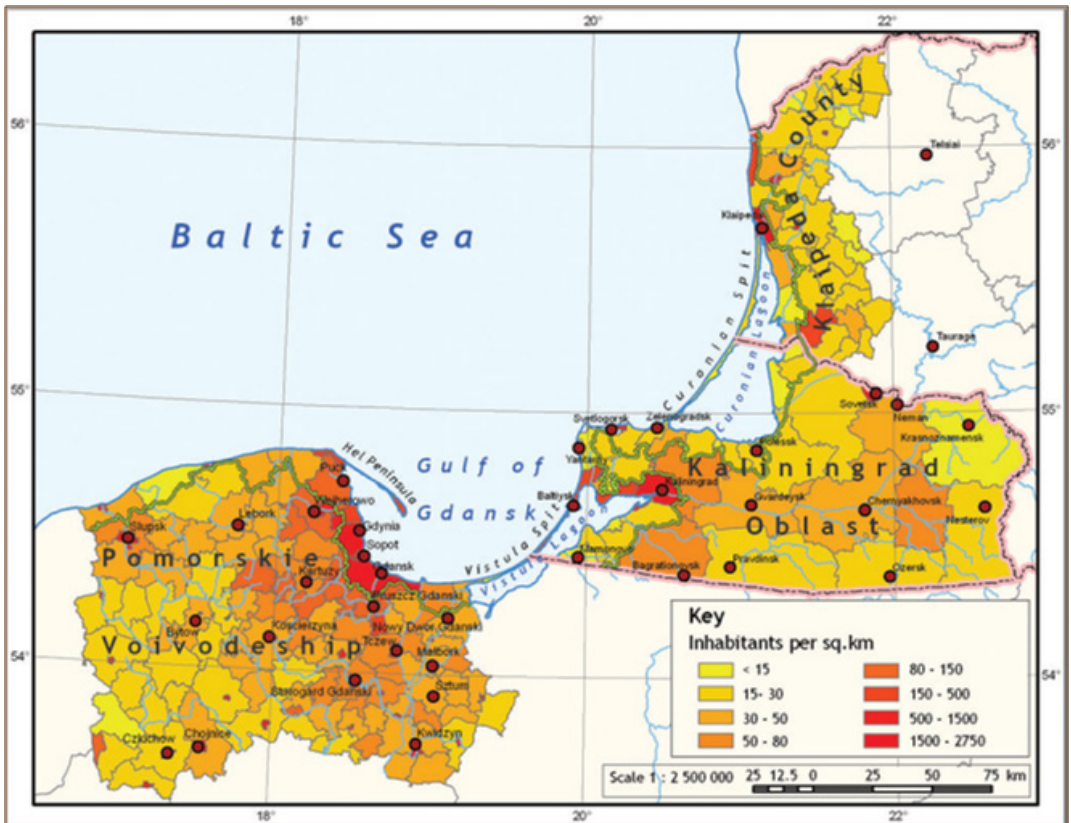
Įstojus į ES 2004 m. Ir įgyvendinus Paukščių ir Buveinių direktyvas, tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje pastebimas saugomo ploto padidėjimas. Dvi Pietryčių Baltijos pajūrio saugomos teritorijos - Vyslos ir Kuršių nerijos - yra tarpvalstybinės, tai yra, jos yra padalintos pagal nacionalines sienas, todėl reikalingos bendros valdymo priemonės. Kaliningrado srityje nėra saugomų jūrų teritorijų, o Klaipėdos apskrityje ir Pomorskie vaivadijoje yra keletas jūros teritorijų, saugomų „Natura 2000“ nuostatų (7 pav.).

4 paveikslas. Pietryčių Baltijos pajūrio zonos populiacija, 2005–2006 m. (Šaltinis: Gilbert 2008)

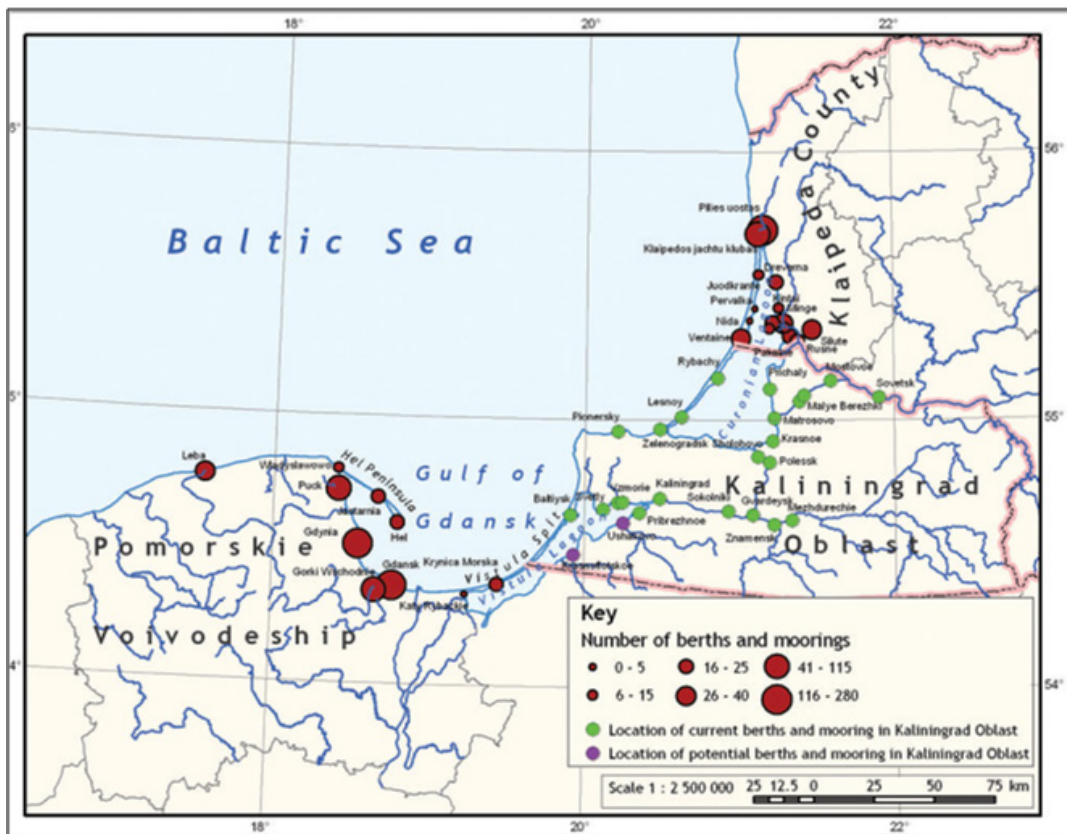
Įstatymų numatytais atvejais saugoma sausumos ir jūros teritorija atspindi pakrantės zonos svarbą laukinei gamtai; gamtinėms vietovėms, ypatingiems peizažams ir reljefo formoms; archeologijai ir kultūros paveldui. Svarba turėtų atspindėti suteikiamoje apsaugos rūšyje. Apskritai, yra vietovių, turinčių reikšmingą vietos lygmeniu, per regioninės svarbos vietovių, turinčių valstybinės reikšmės, žymėjimo hierarchiją. Pasėlių grietinėlė yra saugomos vietos dėl savo vertės Europos mastu, taip pat tokios vietos kaip Pasaulio paveldo objektai ir Pasaulio biosferos rezervatai, kuriuos verta saugoti dėl jų pasaulinės svarbos.

Vietinių, regioninių, nacionalinių ir tarptautinių pavadinimų sutapimas apibūdina padėtį Pietryčių Baltijos regione. Visuotinę reikšmę turi Kuršių nerija, kuri 2000 m. Buvo įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Neriją dalijasi Rusija ir Lietuva. Rusijos dalis yra Kurškaja Kosa nacionaliniame parke, įkurtame 1987 m. didesnė Lietuvos dalis yra Kuršių nerijos nacionaliniame parke, įkurtame 1991 m. 37 proc. Kuršių nerijos nacionalinio parko yra sausumos, 16 proc. marių ir 47 proc. atviros jūros. Priešingai, Kaliningrado srityje nėra įstatymų numatytos nei marių, nei jūros apsaugos (nors pripažįstama, kad įstatymų nenustatytas vandens apsaugos buferis tęsiasi iki 10 km. Nuo jūros) (7 pav.).

5 paveikslas: Vidutinis gyventojų tankumas Pietryčių Baltijos pajūrio regione (Šaltinis: Gilbert 2008)

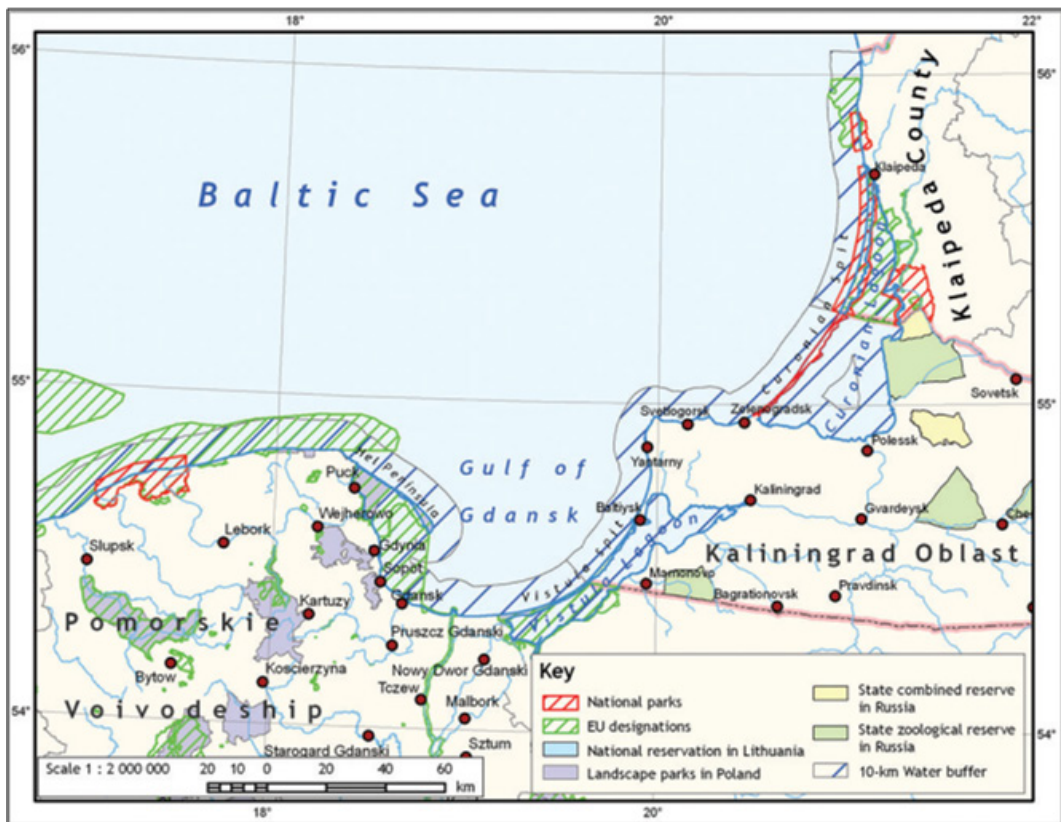
Panaši situacija yra Nemuno upės deltoje ir gretimose rytinėje Kuršių marių pakrantėje - kompleksinėje pelkių ir miškų buveinių mozaikoje su upėmis, kanalais, pelkėmis, pievomis ir miškais. Šios unikalios, nesugadintos pelkės yra didžiausia tokia teritorija Pietryčių Baltijos regione ir vaidina svarbų vaidmenį išlaikant biologinę regiono įvairovę. Šiaurinė deltos dalis yra Lietuvoje ir 1993 m. Buvo paskirta Ramsaro vietove. Pietinė dalis yra Rusijos teritorija ir, nepaisant didžiulės reikšmės migruojantiems paukščiams, vis dar neturi Ramsaro statuso, nors ji atitinka Ramsaro kriterijus pelkėms nustatyti. tarptautine svarba daugeliu aspektų.

6 paveikslas. Pramoginių laivų prieplaukos ir švartavimosi vietos Pietryčių Baltijos jūroje (šaltinis: Gilbert 2008)

Slowinskio nacionalinis parkas Pomeranijoje 1977 m. Buvo įtrauktas į UNESCO Pasaulio biosferos rezervatą. Vėliau jo 32,5 km pakrantė buvo paskelbta Ramsaro vietove. Lenkijos pakrantėje yra du „kraštovaizdžio parkai“. Pucko apygardos pakrantės kraštovaizdžio parkas užima 188 kv. Km, o jo ribose yra devyni gamtos draustiniai. Panašiai yra du gamtos rezervatai Vyslos nerijos kraštovaizdžio parke, kurio plotas 44,1 km². Kaip ir Kuršių nerijoje, Vyslos nerija yra padalinta tarptautine riba. Šiaurėje, Rusijoje, nerija yra „valstybiniame zoologiniame draustinyje“. Šis silpnesnių pavadinimų perėjimas stipresnėse Europos ir tarptautinėse vietose būdingas regionui.

Maždaug 90% vietovių, kurias Pomorskės vaivadijoje ir Klaipėdos apskrityje iki 2004 m. Saugo nacionaliniai ir regioniniai įstatymai, dabar saugomos ES teisės aktų ar tarptautinių konvencijų, tokių kaip HELCOM. Tuo pat metu procesas, kurio metu nustatomos, stebimos ir deklaruojamos NATURA 2000 teritorijos, padėjo suteikti teritorijoms, kurios anksčiau nebuvo arba buvo mažai saugomos, suteikti saugomą statusą. Tai ypač pasakytina apie jūrų teritorijas, kuriose per pastarąjį dešimtmetį buvo žymiai pažymėta tiek Lenkijos, tiek Lietuvos vandenys.

7 paveikslas: Saugomos teritorijos pietryčių Baltijos pakrantės zonoje (Šaltinis: Gilbert 2008)

Platus žymėjimas Klaipėdos apskrityje ir Pomorskie vaivadijoje, daugiausia atsižvelgiant į Europos teisės aktus, padidino Pietryčių Baltijos pakrantės zonos, kurios gamtinė ir kultūrinė reikšmė yra saugoma, dalį beveik tiek pat, kiek ir bet kurią kitą Europos pakrantės zoną. Nors apsauga pagal Europos įstatymus tikriausiai yra pakankamai stipri, kad būtų galima atsispirti daugumai spaudimų, reikia susirūpinti, kad Kaliningrado srities pakrantės zona yra mažiau apsaugota. Pavyzdžiui, Nemuno deltoje yra du valstybiniai zoologijos draustiniai - Diunny ir Zapovedny. Tačiau jie nepakankamai apsaugo biologinę įvairovę ir teritorijos hidrologinį režimą.

Reikia skubių priemonių tam tikros rūšies ekonominei veiklai reguliuoti, pavyzdžiui, siūlomiems Nemuno upės ir Kuršių marių pajūrio dalies gilinimo darbams. Didėjančys žmonių trikdžiai, pavyzdžiui, nereguluojama vandens turizmo plėtra, kelia grėsmę šiam unikaliai gamtos kompleksui. Dažni pavasariniai gaisrai dideliuose nendrių tankmių, durpynų ir miškų plotuose; reguliūs gaisrai užtvankų pylimuose; ir padidėjęs brakonieriaavimas; taip pat kelia susirūpinimą. Ilgalais gamtos apsaugos Kaliningrado srityje planas apima 23 saugomų teritorijų, kurių bendras plotas yra 2200 km², sukūrimą.

Nemuno upės deltos pelkių nustatymas Ramsaro vietovė būtų svarbus žingsnis išsaugant šias vertingas vandens paukščių ir ekologinio turizmo buveines. Jų unikali kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės vertė yra reikšminga visam Baltijos regionui ir turėtų būti pagrindas tolesnei apsaugos ir išsaugojimo būklei, pavyzdžiui, bendradarbiauti su Lietuva kuriant europinės reikšmės pasienio saugomą teritoriją. Baltijos jūros saugomų teritorijų (BSPA) tinklą sudaro 86 oficialiai praneštos ir paskirtos pakrančių ir jūrų vietovės, įsteigtos pagal HELCOM rekomendaciją 15/5.

Maždaug penktadalis BSPA turi valdymo planą, o dar trečdalis - rengiamą valdymo planą. Mažiau nei pusė iš 61 Baltijos jūros rūšių, kurios nustatytos kaip nykstančios ir (arba) nykstančios, yra įtrauktos į BSPA tinklo apsaugos tikslus. HELCOM susitariančiosios valstybės susitarė iki 2015 m. Pagerinti į Baltijos jūros regiono nykstančių ir (arba) nykstančių rūšių ir buveinių sąrašus įtrauktų rūšių ir buveinių apsaugos būklę iki 2015 m. ir buveinių iki 2021 m.

Vis dėlto Baltijos jūros regiono 15% biotopų apsaugos būklė buvo „labai pažeista“, palyginti su vos 9%, kuriems negresia jokia grėsmė. Nepaisant to, tai buvo geresnis

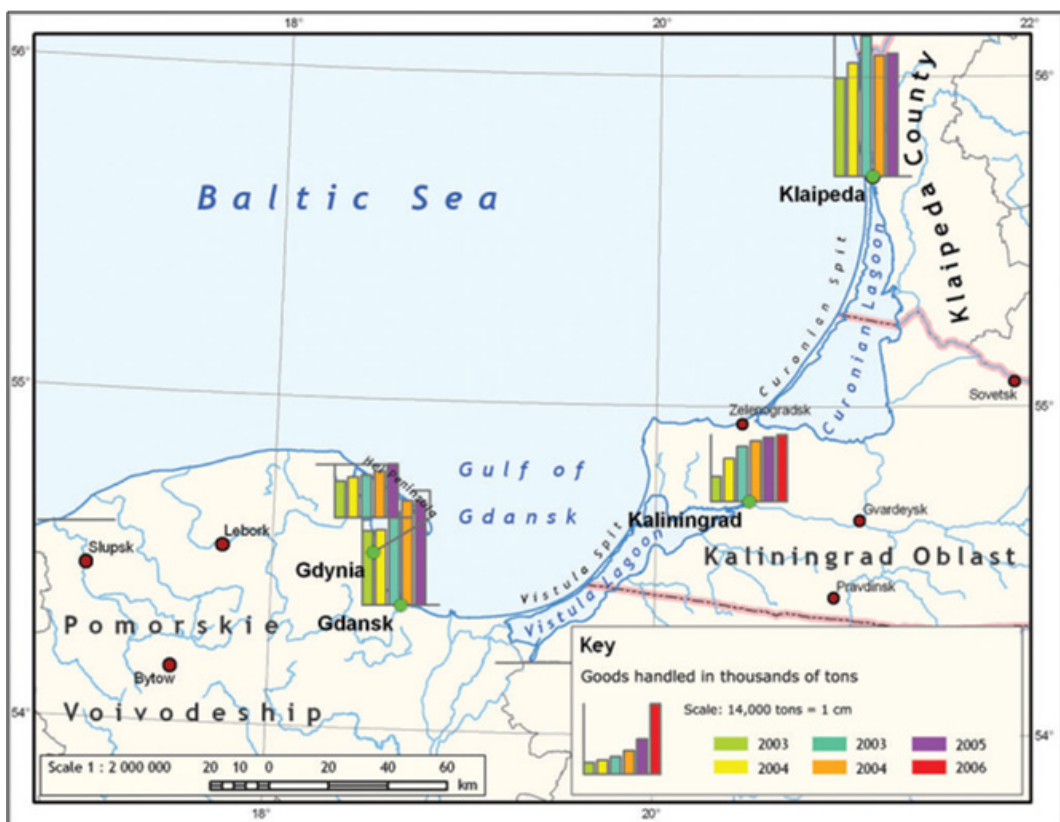
2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

rezultatas nei prieš dešimt metų, kai HELCOM pranešė, kad visoms saugomoms teritorijoms kyla pavojus. Nemaža dalis iš 61 rūšių, kurioms HELCOM nurodė grėsmę ir (arba) kurių nyksta, iš tikrųjų yra už bet kurios iš 86 Baltijos jūros (pakrančių ir jūrų) apsaugos teritorijų ribų. Iš dešimties prioritetinių buveinių Gdanskio įlankoje buvo sakoma, kad trys yra „labai nykstančios“, o šešios – „nykstančios“.

Įvertinus rodiklius, pasirinktus saugomų teritorijų pradžiai ar žalai įvertinti, paaiškėjo, kad 83% buvo arba yra didelė grėsmė. Tik devyni procentai teigė, kad apsaugos būklė buvo palanki. Iš pirmo žvilgsnio šios išvados atrodo gana smerkiančios ir leidžia manyti, kad nors ir teisiškai saugomos, paskirtos vietos yra kritinės padėties.

Tam tikra prasme tai yra tiesa, tačiau, kaip savo vertinime pažymi HELCOM, svetainės buvo pasirinktos dėl jų pažeidžiamumo ir kad jas užtruks šiek tiek laiko.

Poveikis yra gilus. Susitariančiosios valstybės, esančios HELCOM, ir ES valstybės narės yra teisiškai atsakingos už „Natura 2000“ teritorijų ir BSPA palaikymą ir gerinimą bei geros apsaugos būklės pasiekimą iki 2021 m. Šiuo metu yra parengtas kartu su kiekvienos teritorijos tvarkymo planais ir biologinės įvairovės veiksmų planais, skirtais rūšims ir buveinėms, beveik neabejotinai Pietryčių Baltijos jūros lygiu. Stebėjimo rezultatai turėtų padėti susidaryti aiškesnį faktinės apsaugos būklės ir jos tendencijų vaizdą įvairiais lygmenimis ir parodyti Buveinių direktyvos ir BSPA tinklo veiksmingumą siekiant jų tikslų.

8 paveikslas: Pietryčių Baltijos uostuose perkrautų krovinių kiekis (šaltinis: Gilbert 2008)

Visuose keturiuose didžiausiuose Pietryčių Baltijos regiono uostuose (Gdanske, Gdynėje, Klaipėdoje ir Kaliningrade) auga keleivių skaičius ir perkrautų krovinių kiekis. Tačiau uostų plėtros tempa išlieka reikšmingas. Didžiausias keleivių uostas pietryčių Baltijos regione yra Gdynė, kurio apyvarta 2017 m. Siekė 470 tūkst. Keleivių; didžiausias krovinių uostas yra Klaipėda, 2017 m. perkrauta daugiau kaip 35 mln. tonų. Keleivių srautas nuo XXI a. pradžios padidėjo, nors tai beveik visiškai lėmė srautai, kilę iš uostų už Pietryčių Baltijos šalių. regione. Vidurio Pietryčių Baltijos šalių eismas praktiškai nutrūko.

Pastaraisiais metais pagal perkrautus krovinius geriausiai veikė jūrų uostas Kaliningradas, nors apimtys yra nedidelės, palyginti su Klaipėdos ir Pomorskie uostais. Kiekvienas subregionas turi ambicingų uosto plėtros planų, kuriuos reikia griežtai

išbandyti pagal tvarumo kriterijus. Mes norime susidaryti vaizdą apie santykinę uostų svarbą mėlynajai ekonomikai, kalbant apie keleivių ir krovinių pralaidumą. Daugeliui uostų keleivių srautas yra jų gyvybės šaltinis, o keltų paslaugos praradimas ar kruizinių laivų terminalo pastatymas gali dramatiškai pakeisti jų perspektyvas, be kita ko, dėl papildomo poveikio turizmui, uosto paslaugų paklausos ir spaudimas susijusiai infrastruktūrai, ypač keliams.

Krovinių kiekio pokyčių poveikį vietos užimtumui ar uosto paslaugų paklausai nustatyti yra sunkiau, nes šiais laikais kroviniai kraunami ir iškraunami mechanškai. Vėlgi, dažnai sunku išsiaiškinti, ar uosto veiklos gautas pelnas yra perdirbamas vietoje, ar grąžinamas kitur. Dar aiškiau yra tai, kad didėjant prekių apyvartai kiekvienais metais, atsiras papildomos uosto infrastruktūros, tokios kaip naujos prieplaukos, keliai, jūros gynyba, krovinių saugyklos ir pan., Paklausa ir kad jos bus skirtingo laipsnio. naudos ir nenaudos vietiniam ir regioniniam transportui.

Nuo XXI amžiaus pradžios Pietryčių Baltijos šalyse keleivių srautas labai padidėjo. Pavyzdžiui, Klaipėdoje nuo 2000 iki 2006 m. Atvykstančių ir išvykstančių keleivių skaičius išaugo 55 proc. Nuo 107 000 iki 239 000, nors didelę šio padidėjimo dalį lėmė kruizinių laivų prieplauka 2003 m. Atidarytame terminale. dar nėra apskaičiuota. Pomorskijos vaivadyje didžiausi keleiviniai uostai yra Gdynė (daugiau nei 450 000 keleivių kiekvienais metais) ir Gdanskas (beveik 200 000).

Keleivių srautas Kaliningrado srityje yra palyginti nedidelis. Tačiau Kaliningradas-Pionerskis planuoja artimiausiu metu pastatyti kruizinių linijų terminalą. Pastaruoju metu padidėjo 11% keleivių, keliaujančių keltais iš Kaliningrado-Baltiysko į Sankt Peterburgą, skaičius ir dar daugiau - 37% - keliaujančių į ir iš Liubeko Vokietijoje skaičius. Anksčiau buvo gana gyva vidaus regiono rinka, tačiau per pastarąjį dešimtmetį ji beveik išnyko. Iš Gdanskas į Kaliningradą-Baltiyską vis dar vyksta trumpi kruizai ieškant neapmokestinamo alkoholio ir tabako, tačiau prekybos ateitis priklauso nuo vykstančių dvišalių derybų tarp Lenkijos ir Rusijos valdžios.

Kalbant apie perkrautų krovinių kiekį, nuo 2000 m. Sparčiai plėtėsi Gdynė (34 proc.), Klaipėda (32 proc.) Ir Gdanskas (29 proc.). Vis dėlto geriausi rezultatai buvo „Kalinin-grad-Baltiysk“ kuris nuo amžių sandūros išaugo 70%. Tačiau Rusijos uosto perkrautas kiekis išlieka nedidelis ir siekia apie 14 000 tonų 2006 m. (Palyginti su Klaipėda, kuri 2017 m. Perkrovė daugiau nei 35 mln. Tonų ir aplenkė Gdanską ir tapo didžiausiu uostu Pietryčių Baltijos regione). Naujausia prognozė rodo, kad uostų aktyvumas rytinėje Baltijos dalyje iki 2020 m. Padidės dar bent trečdaliu, palyginti su dabartiniais rodikliais, tačiau plėtra gali būti nevienoda visame Pietryčių Baltijos regione.

Itin svarbios bus investicijos į geležinkelio jungtis į pietus ir rytus. Klaipėda šiuo atžvilgiu yra gerai pasirėngusi: uostas jau yra sujungtas su Odesa prie Juodosios jūros

per Minską ir Kijevą ir bus naujos Transsibiro magistralės vakarinis terminalas į Vladivostoką per Vilnių, Minską ir Maskvą. Gdanskas planuoja panašiai: naujas krovinių susisiekimas su Brno / Bratislava per Varšuvą, pastatytas pagal ES transeuropinį tinklą, turėtų būti pradėtas eksploatuoti iki 2020 m. Gdynė ir Gdanskas gauna didelę dalį savo pajamų, gabenant Rusijos naftą tranzitu į vakarus Europa ir todėl siūlomas dujotiekis aplenkiant uostus kelia didelę grėsmę.

Nenuostabu, kad abu uostai įdėmiai žiūri į alternatyvius krovinius - Gdynė per penkerius metus dvigubai padidino bendrosios konteinerių krovos kiekį iki 460 000 20 pėdų ekvivalento. ES politika turi iki 2010 m. Grįžti prie 1998 m. Vyraujančio transporto pasidalijimo. „Jūros greitkeliai“ yra pagrindinė politikos priemonė tai įgyvendinti. Greitkeliai skirti sutelkti krovinių srautus jūrų logistikos maršrutais, siekiant sumažinti kelių spūstis ir (arba) pagerinti prieigą prie periferinių ir salų regionų bei šalių. Iki šiol buvo paskirti keturi jūros koridorių greitkeliai, vienas iš jų - Baltijos jūrai.

Tyrimai nustatė daugybę sąsajų, turinčių didžiausią potencialą pasinaudoti Baltijos greitkelio pranašumais. Tarp jų yra Geteborgas-Klaipėda, Karlshamnas-Klaipėda ir Karlskrona-Gdynė. Be to, Kaliningradas-Baltiyskas buvo nominuotas kaip vienas iš tik dviejų uostų (kitas - Sankt Peterburgas), idealiai tinkamas greitkeliui aptarnauti ir perkrovimo įrenginiams teikti. Pietryčių Baltijos uostų gerovė yra būtina ne tik vietos, bet ir šalies ekonomikai. Pavyzdžiui, Klaipėdos jūrų uoste yra 23 000 darbo vietų ir tai sudaro 4,5% Lietuvos BVP. Siek tiek mažiau nei trečdalis visų tarptautinių mastu parduodamų prekių praeina per Klaipėdos jūrų uostą.

Tačiau įgyvendinti išplėtimo planus galima tik investavus į didžiules investicijas į naują infrastruktūrą ir neišvengiamai kai kurios schemos prieštarauja kitiems žemės naudojimo būdams, ypač kraštovaizdžiui ir gamtos apsaugai. Sprendimai turės būti drąsūs ir naujoviški, pavyzdžiui, didžiulė dirbtinė sala Klaipėdoje, kuri veiks kaip miesto „avantportas“. Naujoji sala bus apie 1,8 km ilgio ir 0,6 km pločio, kad atitiktų numatomą eisimo padidėjimą. Be to, tai bus giliavandenis uostas su 17,5 metrų vandens, leidžiantis jam apsisistoti didesniems laivams.

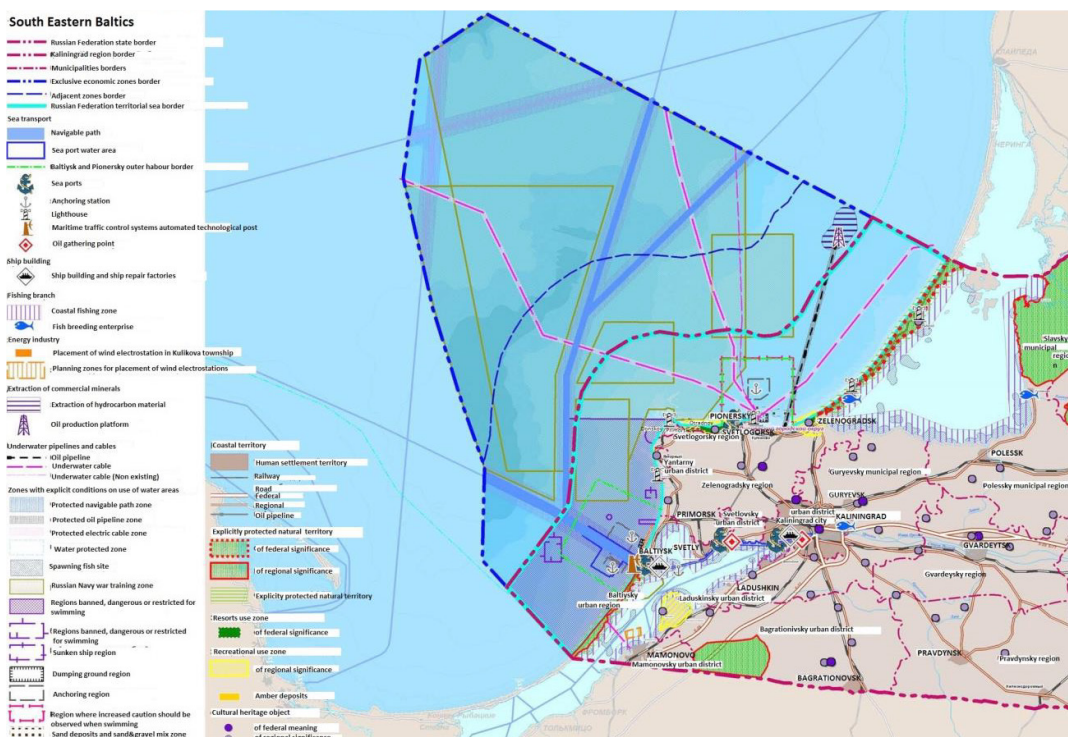
Uosto plėtra ir operatyvinė veikla gali būti kartu su laisvalaikio ir turizmu (uostai gali tapti turistiniais objektais savaime) ir su prioritetinėmis buveinėmis, peizažais ir jūros peizažais. Raktas į sėkmę yra užkirsti kelią daliniam, nedidelio masto vystymuisi ir parengti daugiafunkcinę strategiją, pagrįstą patikimais integruoto pakrančių valdymo principais, įskaitant jūrų erdvės planavimą visose trijose Pietryčių Baltijos regiono šalyse. Nuolatinis reguliavimo varžto priveržimas per pastaruosius tris dešimtmečius sumažino tiek didelių incidentų skaičių, tiek netyčia ir sąmoningai išsilejusios naftos kiekį jūroje, nors per tą laiką laivų skaičius padidėjo.

2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

Bendras aptiktų naftos dėmių skaičius yra atvirkščiai proporcingas valandų, kurias skraidė stebėjimo orlaiviai, skaičiui. Nuo grėžimo pradžios 2004 m. Kravtsovsoe lauke nėra jokių įrodymų, kad nafta būtų teršiama dėl LUKOILKalininingradmorneft D-6 ofšorinės gamybos platformos. Laivyba nėra pagrindinis jūrų naftos taršos šaltinis; o upių nuotėkis, komunalinės nuotekos ir atmosferos nusėdimas kartu sudaro didžiausią įnašą. Tačiau sistemingai stebimi tokie keliai. Be to, be brangios cheminės analizės dažnai neįmanoma atskirti jūrinių angliavandenilių laivybos šaltinių.

2.6.3. JLP RUSIJOS FEDERACIJOS KALININGRADO SRITYJE

Atsižvelgiant į Rusijos Federacijos Kaliningrado srities jūrų erdvę, kol kas oficialių jūrinių teritorijų planavimo iniciatyvų nėra, tačiau susidomėjimas pamažu auga. Kadangi pagrindinis JTP dalyvis yra federalinė vyriausybė, daugelio regioninių valdžios institucijų jurisdikcijai priklausančių jūrų vandenų valdymas gali būti ribotas. Nėva įlankoje ir Suomijos įlankoje, aplink Kaliningradą esančiuose jūrų vandenyse (9 pav.) Bei Barenco ir Beringo jūros rusiškose dalyse yra keli bandomieji projektai.

9 paveikslas: JTP IEZ Rusijos Kaliningrado srityje (Pietryčių Baltija) (Šaltinis: VASAB)

Pagrindinės kito laikotarpio užduotys yra šios:

- Padėties JTV priemonių taikymo konjuguotose jūrų teritorijose analizė;
- Rusijos jurisdikcijai priklausančių Baltijos ir Barenco jūrų aplinkos apsaugos ir biologinės įvairovės išsaugojimo dvišalių Rusijos Federacijos tarptautinių įsipareigojimų vykdymo stebėjimas;
- Rusijos jurisdikcijai priklausančių Baltijos ir Barenco jūrų vandens zonų ekonominio naudojimo aplinkosauginio saugumo užtikrinimo informacijos ir analitinės medžiagos kūrimas pagal tarptautinius susitarimus ir sutartis.

2.7. APIBENDRINIMAS

- Remiantis Lenkijos patirtimi, geriausias būdas pasiekti tikrai išsamų ir įtraukų ekosistemomis pagrįstą jūrų erdvės planavimą yra sukurti sudėtingą jūrų erdvės planų ir žemės planų bei strategijų koordinavimo sistemą.
- Recently Nors neseniai gyry Europos Komisija, Vokietijos, Suomijos ir Lietuvos būdas perduoti antžeminę erdvinio planavimo sistemą JTP kainuoja ekosistemomis pagrįsto požiūrio kaina.
- Neigiama Lenkijos požiūrio pusė yra ta, kad jis yra labai užsitęsęs (truko daugiau nei 10 metų) ir gali

sukelti spragų ir net konfliktų tarp jūrų erdvės planų ir žemės planų bei strategijų.

- The JTV darbo Rusijos Federacijoje pagrindas yra Rusijos įsipareigojimai pagal dvišalius bendradarbiavimo susitarimus Baltijos ir Barenco jūrų jūrų teritorijose.

2.8. KLAUSIMAI APMĄSTYMAMS IR DISKUSIJOMS

- Kas yra jūrų erdvės planavimas (JTP) Europos Sąjungoje ir visame pasaulyje?
- Kuo skiriasi jūrų erdvės planavimas nuo jūrų erdvės planavimo?
- Kuo skiriasi ES JTP direktyva (2014 m.) ir ES jūrų strategijos pagrindų direktyva - Jūrų baseinų direktyva (2008 m.) Pagal jų taikymo sritį ir požiūrį į Europos jūrų vientisumo ir geros aplinkos būklės palaikymą?
- Kuri iš dviejų direktyvų - ES JTPD (2014 m.) ar ES DKDD (2008 m.) Pabrėžia ekosisteminį požiūrį į žmogaus veiklos, darančios poveikį jūrų aplinkai, valdymą, integruodama aplinkos apsaugos ir tvaraus naudojimo sąvokas?
- Kuri iš dviejų direktyvų nustato Europos jūrų regionus ir subregionus, remdamasi geografiniais ir aplinkosaugos kriterijais?
- Kuri iš dviejų direktyvų ragina ES valstybes nares glaudžiai bendradarbiauti su kaimyninėmis trečiosiomis šalimis atitinkamuose jūrų regionuose ir pareigiuose?
- Ar Europos Komisija, atsižvelgdama į įvairių jūrų regionų ar subregionų ir pakrančių zonų skirtumus, mano, kad tikslinga išsamiai nurodyti, kokią formą šie bendradarbiavimo mechanizmai turėtų naudoti ES valstybėms narėms bendradarbiaujant su jūrų regionų trečiosiomis šalimis ir subregionais? Jei taip, tai kokių būdu?
- Kuriuose Pietryčių Baltijos regiono pareigiuose - Pomorskie vaivadijoje (Lenkija), Kaliningrado srityje (Rusija) ar Klaipėdos apskrityje (Lietuvoje) dauguma gyventojų gyvena pajūrio zonoje? Prašau paaiškinti, kodėl?
- Kodėl Pietryčių Baltijos pakrantės zonos, saugomos dėl savo gamtinės ir kultūrinės reikšmės, dalis yra beveik tokia pat didelė, kaip ir bet kurios kitos Europos pakrantės zonos?
- Kuris Pietryčių Baltijos regiono pareigis - Pomorskie vaivadija (Lenkija), Kaliningrado sritis (Rusija) ar Klaipėdos apskritis (Lietuva) kenčia nuo mažesnės pajūrio zonos apsaugos?
- Kokie yra pagrindiniai trijų Pietryčių Baltijos regiono subregionų bendradarbiavimo ir konkurencijos ypatumai plėtojant jūrų transportą?

3 SKYRIUS. JUNGTTINIŲ TAUTŲ TVARIOS PLĖTROS TIKSLAI IKI 2035 M. IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS

3. JUNGTTINIŲ TAUTŲ TVARIOS PLĖTROS TIKSLAI IKI 2035 M. IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS (ARVYDAS URBIS, RAMŪNAS POVILANSKAS)

3.1. ĮŽANGA

Jungtinių Tautų (JT) tvarios plėtros tikslų įgyvendinimas sukelia daugybę tarpusavyje susijusių socialinių, ekologinių ir ekonominių padarinių. Supratimas apie tvarumo tikslų tarpusavio ryšius ir jų sąveikos nustatymas gali padėti nustatyti veiksmingas ir efektyvias politikos galimybes. Tačiau norint pasiekti tvarų vystymąsi susiduriama su daugybe ekologinių ir socialinių problemų, tokių kaip vieno sektoriaus išteklių valdymas, išteklių trūkumas, aplinkos užterštumas ir priverstinio darbo atkėlimas (Singh ir kt., 2018).

Šie iššūkiai yra tarpusavyje susiję, ir norint juos išspręsti reikės sutelkti tarptautinių pastangų už nepriklausomų ar specializuotų programų ribų. 2015 m. Jungtinės Tautos įformino 169 tikslus, siekdamas įvertinti pažangą siekiant tvarumo pagal 17 darnaus vystymosi tikslų (SDG), įskaitant, be kitų, 14 tikslą: Gyvenimas po vandeniu („Vandenyne tikslas“), kuriuo siekiama išsaugoti ir tvariai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius ateities kartoms.

Šie tikslai atsirado dėl tarptautinio ir tarpdisciplininio bendradarbiavimo ir aiškiai leidžia šalims nustatyti savo kontekstui tinkamas strategijas. Tikslai pateikiami savarankiškai. Nors jų įvairovė ir mastai gali atrodyti pernelyg dideli, šie tikslai praktiškai dažnai yra įsipainioję į socialines-ekologines sistemas, o tai reiškia, kad vieno pažanga gali pažengti ar paveikti kitų rinkinį. Santykiai tarp tikslų dažnai gali priklausyti nuo kelio, kai tam tikro SDG pasiekimas gali prisidėti prie kito, tačiau šie santykiai gali būti netinkami atvirkščiai.

3.2. MOKYMOSI UŽDAVINIAI

Baigę šią temą, besimokantieji galės:

- Konkrečiai, atsižvelgiant į pagrindinį vandenynų vaidmenį pasaulio socialinėje ir ekologinėje sistemose, studentai galės pareikšti savo išsilavinę nuomonę apie tai, kaip SDG 14 (Gyvenimas po vandeniu) ir šio tikslo tikslai prisideda prie kitų SDG tikslų;
- Vandenyno darnaus vystymosi tikslo tikslas padidinti ekonominę naudą visoms Baltijos jūros pakrantės šalims tvariam jūrų naudojimui turi teigiamą ryšį tarp visų tvary tikslų;
- Studentai turėtų gebėti diferencijuoti santykius, pagrįstus suderinamumu (bendra nauda, kompromisas, neutralumas), pasirinktiniu vieno tikslo pasiekimo pobūdžiu siekiant kito ir ar šie santykiai priklauso nuo konteksto;

- Žinojimas, kad vandenynų SDG tikslai yra susiję su visais kitais SDG tikslais, o du tikslai vandenynuose (iš viso septyni) yra labiausiai susiję su visais kitais SDG tikslais, yra pagrindinis šios mokymo dalies tikslas. Joje pabrėžiama vandenynų svarba siekiant tvaraus vystymosi;
- Vandenyno darnaus vystymosi tikslo tikslas panaikinti pernelyg didelę, neteisėtą ir žalingą žvejybos praktiką Lietuvoje ir apskritai Baltijos jūroje yra būtina sąlyga norint pasiekti didžiausią kitų SDG tikslų skaičių.

3.3. JT DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI

17 JT SDG yra nuo 3 iki 10 taikinių. TVT yra pasaulinis noras imtis veiksmų siekiant apsaugoti Žemę, užtikrinti deramą gyvenimą visiems žmonėms ir siekti įtraukaus ekonomikos augimo, klestėjimo ir taikos. 2015 m. Rugšėjo 25 d. JT priimta Tvaraus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. Yra padalyta į 17 tarpusavyje susijusių ir viena kitą papildančių darnaus vystymosi tikslų, įskaitant 169 tikslus. Tikslai ir uždaviniai teikia visoms vyriausybėms pasaulines rekomendacijas, leidžiančias nustatyti atitinkamus nacionalinius tikslus. Tikslai orientuoti į aplinką (vandenyną ir sausumą), socialinį teisingumą (skurdo, bado panaikinimas ir kt.), Ekonomiką (prasmingų darbo vietų kūrimas, tvari ekonomika) ir infrastruktūrą (miestai ir miestų planavimas).

Norint parodyti vandenyno ir visuomenės sąsajas ir nurodyti, kur SDG tikslai veikia kartu ir turi bendrą naudą, reikia suprasti 17 SDG santykius ir jų tarpusavio priklausomybę. Šis supratimas gali padėti padidinti valdymo investicijų grąžą arba gali nurodyti, kur prieštarauja SDG, o tai gali padėti priimti svarbius sprendimus dėl kompromisų. Galutinis tikslas (17 SDG su 19 tikslų) sutelktas į tarptautinės partnerystės, galinčios padėti pasiekti kitus tikslus, kūrimą. Santykiai tarp SDG tikslų yra pagrįsti hierarchiniais principais.

Santykio suderinamumas reiškia pirmojo SDG tikslo reikalavimą įvykdyti antrąjį SDG tikslą arba ne (būtina sąlyga, palyginti su neprivaloma); ir ar santykių suderinamumas užtikrintai suprantamas kaip nepriklausomas nuo socialinio-ekologinio konteksto ir įgyvendinimo (nepriklausomas nuo konteksto, o ne nuo konteksto). Tačiau tvaraus vystymosi tikslai apima ne tik viešąjį sektorių. Tai yra raginimas veikti visiems visuomenės veikėjams, įskaitant NVO ir privatų verslą, ypatingą dėmesį skiriant nevalstybinių subjektų, įskaitant verslą, vaidmeniui.

Jei nepasieksime tikslų, susijusių su sanitarija ir švari vandeniu, gyvenimu sausumoje, gyvenimu po vandeniu ir klimato veiksmais, pasaulis nepasieks likusių tikslų. Tai yra pirmojo lygio tikslai. Kitas darnaus vystymosi tikslų lygis yra susijęs su visuomenės problemomis, pavyzdžiui, socialinio teisingumo, taikos, skurdo panaikinimo ir geros sveikatos gerinimu. Visuomenės raida priklauso nuo saugomos biosferos. Šie tikslai yra su ekonomika

susijusių tikslų pagrindas. Todėl paskutinis tikslų sluoksnis susijęs su ekonomikos plėtra. Jie nukreipia dėmesį į infrastruktūrą, pramonę, naujoves ir panaikina nelygybę; atsakinga gamyba ir vartojimas; ekonomikos augimas ir padorus darbas, atsietas nuo aplinkos blogėjimo.

17 darnaus vystymosi tikslų pateikia pasaulinius tikslus, susijusius su biosfera, visuomene ir ekonomika. Šie tikslai yra integruoti ir neatskiriami. Visuomenė ir ekonomika yra įsitrauktos į biosferą. Ne tik visuomenė ir ekonomika priklauso nuo biosferos, bet ir ją formuoja tiek vietos, tiek pasauliniu lygiu. Žengiant į XXI amžiaus 3 dešimtmetį, aplinka gali būti nebelaikoma išorine. Greičiau tai turi būti traktuojama kaip būtina žmogaus gerovei ir tvariam ekonomikos augimui.

Socialinė raida priklauso nuo saugomos biosferos. Be to, tikslai, susiję su švaria energija, nuliniu badu, be skurdo, taika ir teisingumu, švietimu, tvariais miestais, lyčių lygybe ir gera sveikata, yra pagrindas su ekonomika susijusiems tikslams. Atsižvelgiant į visų darnaus vystymosi tikslų tarpusavio priklausomybę, veiksmai vienoje srityje gali tiesiogiai ar netiesiogiai prisidėti prie kelių tikslų. Ekonominiai tikslai nukreipia dėmesį į pramonę, inovacijas ir infrastruktūrą, mažina nelygybę, atsakingą vartojimą ir gamybą. Taip pat atkreipiamas dėmesys į padorų darbą ir įtraukų ekonomikos augimą, kuris atsietas nuo aplinkos blogėjimo.

Tvarus vystymasis grindžiamas trimis vienodos svarbos ramsčiais: socialine plėtra, ekonomikos plėtra ir aplinkos apsauga. Pirmieji žingsniai, kuriais siekiama įtvirtinti tvarų vystymąsi pasauliniu lygiu, buvo padaryti daugiau nei prieš 25 metus. Tada darnios plėtros principai buvo nustatyti Rio deklaracijoje. Vėlesni tarptautiniai dokumentai, tokie kaip „Rio + 20“ konferencijos išvados ir Johanesburgo tvaraus vystymosi planas, sudarė šalių susitarimus siekti tvaresnio pasaulio. Tačiau didėjantis gyventojų skaičius, mažėjantys gamtos ištekliai, didėjanti tarša, kiti aplinkos, ekonominiai ir socialiniai iššūkiai, peržengiantys valstybių sienas, parodo poreikį gerbti ir įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus ir uždavinius.

2015 m. Rugšėjo mėn. Daugiau nei 150 pasaulio lyderių Niujorke priėmė Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (Toliau - „Darbotvarkė 2030“). Ja pakeičiami nuo 2000 m. Galiojantys Tūkstantmečio vystymosi tikslai. TVT vienas kitą papildė ir atspindi vienodą trijų darnaus vystymosi ramsčių svarbą. Tikslai taip pat yra svarbiausi nacionaliniu ir pasauliniu lygmenimis ir apima tvaresnį pasaulį. „Darbotvarkė 2030“ yra ambicingesnė už Tūkstantmečio plėtros tikslus. Jis apima platesnį klausimų spektrą ir jį turi įgyvendinti tiek besivystančios, tiek išsivysčiusios šalys.

Priimdamos „Darbotvarkę 2030“, šalys įsipareigojo pristatyti JT savanorišką nacionalinę apžvalgą apie „Darbotvarkės 2030“ įgyvendinimą. Lietuva tokią apžvalgą parengė ir pateikė trečiaisiais „Darbotvarkės 2030“

įgyvendinimo metais. JT pritarus Ekonomikos ir socialinių reikalų taryba, Lietuva gavo galimybę pristatyti savanorišką nacionalinę apžvalgą aukšto lygio politiniame forume (HLPF). Tame susitikime, kuris įvyko 2018 m. Liepos mėn. Niujorke, savanoriškas nacionalines apžvalgas apie 2030 m. Darbotvarkės įgyvendinimą pristatė 48 valstybės, tarp kurių buvo 10 Europos Sąjungos (ES) valstybių narių.

Vadovaudamasi Johanesburgo tvaraus vystymosi planu ir Europos Vadovų Tarybos gairėmis, Lietuvos Vyriausybė 2003 m. Patvirtino Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (NSSD). 2009 m. Ja buvo siekiama suderinti strategiją su ES darnaus vystymosi strategija. Lietuvos darnaus vystymosi prioritetai ir principai buvo nustatyti atsižvelgiant į Lietuvos nacionalinius interesus ir ypatumus.

NSSD yra strateginis darnaus vystymosi tikslas, apimantis ekonominės, aplinkos ir socialinės plėtros interesų pusiausvyrą, sveikos ir švarios aplinkos užtikrinimą, gamtos išteklių taupymą, visuotinę socialinę gerovę atsižvelgiant į ekonominius ir socialinius rodiklius, taip pat gamtos išteklių vartojimo efektyvumą, 2003 m. ES15 vidurkis, išlaikant aplinkos taršos rodiklius ES leistinose ribose ir laikantis tarptautinių konvencijų reikalavimų, ribojančių poveikį pasaulio klimatui.

3.4. JT DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLAI IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAS

Vandenyno tikslai apima ekologinius ir socialinius bei ekonominius rūpesčius, įskaitant jūros taršos mažinimą (SDG 14.1); jūrų buveinių atkūrimas (SDG 14.2); mažinti vandenynų rūgštėjimo poveikį (SDG 14.3); panaikinti pernelyg didelę, taip pat neteisėtą, nepranešamą ir nereglamentuojamą žvejybą (SDG 14.4); tausoti jūrų teritorijas (SDG 14.5); panaikinti kenksmingas žvejybos subsidijas (SDG 14.6); ir didinti ekonominę naudą besivystančioms mažoms salų saloms ir mažiausiai išsivysčiusioms šalims (SIDS, SDG 14.7). Dabartinė pasaulio vandenynų būklė riboja galimybes pasiekti toli siekiančius tvarumo tikslus (Pauly ir kt., 2002; Sumaila ir kt., 2016). Tvarių vandenynų įgyvendinimas gali prisidėti prie kitų darnaus vystymosi tikslų, nors šiuo metu šiam tvaraus vystymosi tikslui padaryta mažiausia pažanga ir jis buvo trečias mažiausias filantropinis finansavimas (Singh ir kt., 2018).

Santykius taip pat galima apibūdinti skirtingai, atsižvelgiant į indėlio pobūdį (Wasserman & Faust 1994). Kai kuriais atvejais norint pasiekti kitą SDG tikslą gali reikėti pasiekti SDG tikslą (Nilsson ir kt., 2016). Pavyzdžiui, norint pasiekti maisto gamybos sistemų tvarumą (SDG 2.4), reikia pašalinti žalingą žvejybos praktiką ir per didelę žvejybą (14.4 tikslas) (McClanahan et al. 2015). Kitais atvejais, norint pasiekti konkretų SDG tikslą, jis gali prisidėti prie kito tikslo, bet nėra jo sąlyga. Pavyzdžiui, įsteigiant veiksmingas saugomas jūrų teritorijas (14.5 tikslas), galima prisidėti prie ekosistemos atkūrimo (14.2

ir 15.5 tikslai), tačiau yra ir kitų būdų, kaip pasiekti ekosistemos atkūrimą.

Svarbiausia, kad ši sistema leidžia suprasti su JTP susijusių tikslų naudos paplitimą, palyginti su kompromisiniais santykiais tarp vandenynų tvarumo ir kitų tvarių vystymosi tikslų, visų pirma, atsižvelgiant į JTP procesus visame pasaulyje. Ši sistema buvo naudojama apibūdinant SDG 14 indėlį į kitus SDG tikslus visame pasaulyje. Tai suprantama keliais skirtingais aspektais (Singh ir kt., 2018, p. 224–225):

- Priklauso nuo naudos, neįpraloma - priklauso nuo konteksto: Jūrų taršos pašalinimas (SDG 14.1) gali padėti panaikinti netinkamą mitybą (SDG 2.2), padidinant jūrų išteklių prieinamumą maistui, nors netinkamą mitybą galima sumažinti nemažinant jūros taršos ir nesumažinant jūrų taršos tarša gali neturėti jokio poveikio netinkamai mitybai;
- Nepaprastai naudinga - neįpraloma - nepriklauso nuo konteksto: didinant jūrų išteklių prieinamumą atstatant jūrą (SDG 14.2), visada gali būti padedama nutraukti netinkamą mitybą (SDG 2.2), tačiau yra ir kitų strategijų, kaip nutraukti netinkamą mitybą, nepasikliaujant jūrų atkūrimu;
- Kompromisas, pasirinktinai priklausomas nuo konteksto: Steigiant saugomas jūrų teritorijas (SDG 14.5) gali būti pažeistos teisės ir galimybės naudotis ištekliais (SDG 1.4) gerinti, jei jos bus nustatytos ir vykdomos neįtraukiant vietos suinteresuotųjų šalių. Tačiau saugių teritorijų planavimas gali sušvelninti šiuos konfliktus tinkamai konsultuodamasis;
- Neutralus: vandenynų rūgštėjimo poveikio mažinimas (SDG 14.3) neturi jokios įtakos mažinant mirtingumą dėl kelių eismo įvykių (SDG 3.6).

Ekonominės naudos didinimas mažoms besivystančioms salų saloms (SIDS) ir mažiausiai išsivysčiusioms šalims (SDG 14.7) yra vienintelis tikslas, susijęs su visais 16 SDG tikslų. Perteklinės žvejybos nutraukimas (SDG 14.4), aplinkos atkūrimas (SDG 14.2) ir jūros apsauga (SDG 14.5) buvo siejami atitinkamai su 14, 14 ir 13 SDG. Kenksmingų subsidijų nutraukimas (SDG 14.6), jūrų taršos mažinimas (SDG 14.1) ir vandenynų rūgštėjimo poveikio mažinimas (SDG 14.3) buvo susiję atitinkamai su 11, 11 ir 8 SDG. Perteklinės žvejybos nutraukimas yra labai svarbus JTP procesui ir gali būti teigiamai susijęs su daugeliu kitų SDG tikslų, įskaitant didžiausią privalomų santykių skaičių.

Visi su JTP susiję SDG yra susiję su pažanga siekiant vandenynų tikslo (14 SDG). Šeši TVT yra teigiamai susiję su kiekvienu vandenynų tikslu: skurdo panaikinimas (1 SDG), bado panaikinimas (2 SDG), tvarių miestų ir bendruomenių kūrimas (11 SDG), klimato veiksmas (13 SDG), gyvenimas sausumoje (15 SDG) ir taika, teisingumas ir stiprios institucijos (16 SDG). Priešingai, tik keturi SDG yra susiję su trimis ar mažiau vandenynų tikslais:

- gerą sveikatą ir gerovę (3 TVT);
- lyčių lygybę (5 TVT);
- švarus vanduo ir sanitarija (SDG 6);
- prieinama ir švari energija (7 SDG).

Šios išvados rodo, kad norint pasiekti darnaus vystymosi tikslo tikslus - atitinkamai panaikinti skurdą ir badą, būtina pasiekti šešis iš septynių ir penkis iš septynių vandenynų tikslų. Dauguma ryšių tarp vandenynų ir kitų SDG tikslų yra naudingi - tai rodo, kad vandenynai ir kiti SDG tikslai yra suderinami. Iš 267 neutralių ryšių tarp vandenyno SDG tikslų ir kitų SDG (35% visų santykių), 260 yra bendra nauda, o 7 yra kompromisai - tai rodo, kad konkretūs vandenynų tikslai ir kiti tikslai gali būti nesuderinami. SDG tikslai. Perteklinės žvejybos nutraukimas (14.4 SDG), saugomų jūrų zonų kūrimas (SDG 14.5) ir žalingų žvejybos subsidijų (SDG 14.6) nutraukimas gali paskatinti kompromisus su kitais SDG.

Tiek perteklinės žvejybos (14.4 SDG), tiek žalingų subsidijų (14.5 SDG) nutraukimas turi kompromisinį ryšį su padoriu darbu ir ekonomikos augimu (8 SDG). Konkretus tikslas, turintis kompromisinius santykius (jaunimo, dirbančio ar besimokančio jaunimo, skaičius) laiko tik trumpalaikius santykius, nes šio tikslo pasiekimo data yra tie patys metai kaip pasiekti vandenynus ir nėra ilgalaikiai santykiai. Jūrų apsauga (14.5 SDG) turi neigiamų ryšių su daugeliu kitų SDG, įskaitant skurdo panaikinimą (SDG 1), nelygybės mažinimą (SDG 10) ir taikos, teisingumo ir stiprių institucijų (SDG 16).

Visi šie kompromisai siejami su tikslais, nukreiptais į nelygybę (ir susijusius konfliktus) ir prieigos prie išteklių klausimus. Ekspertai nurodė, kad šių kompromisų galime išvengti konsultuodamiesi ir įgyvendindami saugomos teritorijos teritorijas. Ilgainiui saugomos teritorijos gali padidinti jūrų produktyvumą, kuris peržengia saugomų teritorijų ribas, ir padidinti išteklius žmonėms. Visi kompromisiniai santykiai klasifikuojami kaip „nepriklausomi nuo konteksto“, o tai rodo, kad kompromisiniai santykiai gali būti neužtikrinti. Jų švelninimo pagrindas yra politikos įgyvendinimas. Maždaug pusė neutralių santykių tarp vandenynų taikinių yra išankstinė sąlyga nepriklausoma nuo konteksto arba neprivalinga nuo konteksto (128 iš 267 santykių).

Vandenynų taikiniai yra susieti su 42 kitais SDG tikslais, naudojant sąsajas, kurios priklauso nuo išankstinių sąlygų ir nepriklausomų aplinkybių. Iš šių 44 SDG tikslų 14 SDG tikslų yra susiję su vandenynų tikslais tik per išankstinių sąlygų ir nepriklausomų nuo konteksto nepriklausomus santykius. Likę 139 iš 267 ryšių yra neprivalingi nuo konteksto tarp vandenynų ir kitų SDG tikslų. Vandenynų taikiniai yra susieti su 62 kitais SDG taikinais, priklausomai nuo konteksto priklausomų ryšių. Iš šių 63 SDG tikslų 31 SDG taikiny yra susijęs tik su vandenynų taikinais, priklausomai nuo pasirinktinio konteksto.

Kai kurie SDG tikslai labiau priklauso nuo vandenynų tikslų nei kiti. Tarp vandenynų taikinių taip pat yra daug sinergių, o čia pateikti rezultatai rodo, kad kiekvienas vandenynų tikslas yra būtina sąlyga norint pasiekti bent vieną kitą vandenynų tikslą (pvz., Neteisėto žvejybos ir peržvejavimo reguliavimas - SDG 14.4 - būtina sąlyga atstatant jūrų ekosistemas - SDG) 14.2). Skurdo panaikinimas (1 SDG) ir bado panaikinimas (SDG 2) taip pat labai priklauso nuo vandenynų tvarumo, ką rodo privalomų ryšių tarp šių įvairių tikslų ir vandenyno taikinių skaičius.

Atsižvelgiant į neprivalomus santykius (kai taikiny nėra išankstinė sąlyga kitam), kiekvienas tvaraus vandenyno tikslas prisideda prie daugumos tikslų, nustatytų kiekviename iš 1 ir 2 TVT (skurdo ir bado panaikinimas). Šis didelis nuo konteksto priklausančių bendrų privalomų skaičius gali atspindėti 14,7 tikslo priešingą pobūdį: tvari jūrų plėtra šiuo metu nėra norma ir todėl šiuo metu nėra susieta su kitais tikslais, nors, jei nauda paskirstoma teisingai, tuomet galima gauti daug potencialių naudos pasiekti. Kita vertus, perteklinės žvejybos nutraukimas (14.4 SDG) turi didžiausią ryšių skaičių ir daugiausiai bendro naudos, išankstinės sąlygos ir konteksto nepriklausomų santykių su kitais SDG.

Žvejyba yra nusistovėjusi veikla daugelyje pakrančių aplinkų ir yra sudėtingai susijusi su daugelio skirtingų žmonių kultūromis, pragyvenimo šaltiniais ir vietine aplinka. Pavyzdžiui, kova su nelegalia žvejyba ir peržvejyba apima kovą su nelegalia darbo praktika (šio tikslo įgyvendinimas tampa būtina sąlyga norint nutraukti šiuolaikinę vergovę - SDL 8.7 ir 16.2), leis vaikams ir kitiems žmonėms, kurie kitu atveju praleistų laiką dirbdami laivu, mokytis (4.1 ir 4.3 SDG) leis patikimesnę ir gausnę jūros gėrybių gamybą, reikalingą žmonėms gauti maisto ir nutraukti netinkamą mitybą (SDG 2.1 ir 2.2), ir bus sukurtos ateities kartoms užtikrintos žvejybos sistemos, išsaugant biologinį ir kultūrinį paveldą (SDG). 11.4).

Taip pat yra kompromisų tarp vandenynų tikslų ir kitų SDG tikslų. Visi kompromisai yra klasifikuojami kaip nepriklausomi nuo konteksto, o tai rodo, kad kompromisų tam tikrais atvejais galima išvengti. Pavyzdžiui, perteklinės žvejybos nutraukimas (14.4 SDG) ir žalingos žvejybos subsidijos (SDG 14.6) gali neigiamai prisidėti įgyvendinant su jaunimo užimtumu susijusius tikslus (SDG 8.6) sumažinant laivyno pajėgumus, nors tai gali atsitikti tik tada, kai žmonės neturi alternatyvių užimtumo galimybių. Tačiau šis kompromisas gali sukelti tik trumpalaikį poveikį, o ilgainiui, nes padidėja žuvų produktyvumas ir gausa, gali atsirasti daugiau su žvejyba susijusių darbo vietų.

Čia įrašomi trumpalaikiai kompromisai, nes 8.6 SDG tikslo data yra 2020 m., Kuri sutampa su peržvejavimo ir kenksmingų subsidijų pabaigos datomis. Panašiai

jūrų erdvių priskyrimas saugomoms jūrų teritorijoms (MPA) gali užkirsti kelią pakrančių žmonių prieigai prie vietinių jūrų išteklių, o tai gali apriboti pažangą įgyvendinant tuos SDG tikslus, susijusius su alkio nutraukimu (1 SDG) ir mažinant neturtingesnius žmones paveikiančius skirtumus (10 SDG). Apsaugojus tam tikras jūrų erdves, žvejybos pastangos taip pat gali būti tik perkeltos į kitas teritorijas, dar labiau sumažinant vietos žmonėms prieinamus išteklius.

Jei išteklių skirtumai bus didinami ribojant prieigą prie jūrų išteklių, taip pat gali padidėti su ištekliais susijusio konflikto rizika, neigiamai paveikdama SDG tikslus, kuriais siekiama sumažinti konfliktus ir smurtą (16 SDG). Tinkamai konsultuojantis ir įgyvendinant vietos gyventojus, galima išvengti daugelio šių kompromisų. Daugelis čia apibūdintų kompromisų (5 iš 7) yra susiję su jūrų apsauga (SDG 14.5), kuri, nepaisant vis daugiau teigiamų ekologinių rezultatų įrodymų, buvo siejama su pakrančių bendruomenių perkėlimu ir prieštaraujančiomis vizijomis dėl jūrų valdymo tikslų.

Šie kompromisai rodo, kad dabartinis visuotinis saugomų jūrų teritorijų akcentavimas gali turėti nenumatytų pasekmių socialinei lygybei, jei jos nebus tinkamai nustatytos ir tinkamai įgyvendinamos saugomų teritorijų įgyvendinimo etape. SDG daugiausia gali būti vienas kitą papildantys ir netgi priklausomi. Viena iš hipotezių yra ta, kad vandenynų tikslas (14 SDG) yra vienas iš keleto SDG tikslų, turintis plataus masto naudą (ir mažiau kompromisų), o tai, jei tiesa, gali sukelti argumentą, kad reikia atkreipti dėmesį į vandenynų tvarumą. prioritetu.

Antra hipotezė yra ta, kad dauguma (jei ne visi) SDG turi plataus masto naudą su kitais SDG, tokiu atveju jokiam SDG neturėtų būti teikiama pirmenybė. Kita hipotezė yra ta, kad ekonomika ir visuomenė yra įterptosios biofizinės aplinkos dalys, o SDB tikslai, susiję su biofizine aplinka, gali būti svarbesni palaikant kitus SDG. Didinant tvarumą biofizinėje aplinkoje, galima prisidėti prie turto pagrįstos plėtos, suteikiant vietos žmonėms didesnius gebėjimus tobulėti atsižvelgiant į jų specifinius ekologinius ir kultūrinius kontekstus.

Tokia turto pagrįsta strategija yra skatinama, palyginti su „deficitu pagrįstomis“ plėtos strategijomis – plėtra, kurios pagrindinis dėmesys skiriamas poreikiams ir bendruomenės nepakankamumui ir kur ištekliai teikiami išoriniais. Turto pagrįstomis strategijomis siekiama išnaudoti ir padidinti esamus gebėjimus reaguoti į prioritetus ir nepriklausyti nuo išorinių šaltinių (pvz., išorės labdaros) indėlio. Paskutinė hipotezė yra ta, kad aplinkosaugos, visuomenės ir ekonomikos tvirtai susiję darnaus vystymosi tikslai gali būti svarbiausi norint pasiekti / pasiekti įvairius tvarumo tikslus. Šiame tyrime jūrų tikslai, teigiamai prisidedę prie kitų tikslų ir tikslų, sutelkti į žuvininkystę (14.4 tikslas) ir naudos pasidalijimą, siekiant plėtoti tvarų jūrų naudojimą (14.7 tikslas), kurie abu iš esmės sieja aplinką, kultūrą ir ekonomiką.

Šie vandenynų tikslai (14,4 ir 14,7) turi įtakos daugiau taikinių nei vien tik biofizikai sutelkti tikslai, turintys laisvesnius ryšius su visuomene ir ekonomika, pavyzdžiui, jūros tarša (14.1 tikslas), jūrų atkūrimas (14.2 tikslas) ir reagavimas į vandenynų rūgštėjimą (tikslas) 14.3). Dažnai socialiniai ir ekonominiai aspektai gali būti tokie pat svarbūs kaip biofizinių išteklių tvarumas. Norint išsiaiškinti, ar vandenynų tikslas (14 SDG) yra neįprastas plačiu indėliu į kitus SDG, ar panašus į kitus SDG, reikės pritaikyti čia siūlomą sistemą šioms kitiems SDG.

Kitaip tariant, vandenynų tikslas taip pat gali priklausyti nuo kitų įgyvendinamų tvaraus vystymosi tikslų (pvz., Tvariai žuvininkystei pasiekti būtini tvaraus vartojimo modeliai – 12 SDG). Du iš vandenynų tikslų (perteklinės žvejybos nutraukimas – SDT 14,4 ir vis didesnė ekonominė nauda SIDS – SDG 14,7) siejami su neproporcingu taikinių skaičiumi ir galbūt jiems turėtų būti teikiama pirmenybė tarp visų vandenynų tikslų. Šiame vertinime pabrėžiama, kad didėjanti ekonominė nauda SIDS (SDG 14.7) yra susijusi su daugeliu bendrų naudų, kurios priklauso nuo konteksto, o tai rodo, kad norint įgyvendinti šio vandenyno tikslo bendros naudos potencialą bus svarbu veiksmingai įgyvendinti politiką.

Kruopštus ekonominės ir vystymosi naudos pasiskirstymo tarp SIDS ir jos viduje naudojimas gali padėti suvokti įvairiapusę naudą, pavyzdžiui, prieigą prie išteklių (SDG 14), sumažinti motinų mirtingumą dėl skurdo ir bado (SDG 3.1), padidinti moterų vadovavimo vaidmenis (SDG 5.5), stiprinant mokslinius tyrimus (9.5 SDT) ir mažinant skurdo keliamą smurtą (16.1 SDG). Atsižvelgiant į tai, kad nėra pažangos siekiant SDG14, čia pateikta sistema pateikia pradinę vandenynų tikslų svarbos pažangą siekiant kitų SDG. Tai ne tik strateginis požiūris į bendros naudos ieškojimą tam tikriems konkretiems veiksams siekiant SDT tikslų, bet ir konkretus ir tiesioginis esamų ryšių atstovavimas mūsų pastangose siekiant tvaraus vystymosi.

Pažymėtina, kad sistema parodo galimą naudą teikiant prioritetinius veiksmus perteklinės žvejybos nutraukimui ir teikiant ekonominę naudą SIDS (atsižvelgiant į tinkamą politikos įgyvendinimą). Vandenyno ekonomika 2010 m. Sudarė apie 1,5 trln. USD arba 2,5% pasaulinės bendrosios pridėtinės vertės (GVA), suteikdama apie 31 mln. Darbo vietų visą darbo dieną. Daugiausia darbuotojų dirba pramoninėje žuvininkystėje ir turizme. OECD numato, kad 2030 m. Vandenyno ekonomikos GVA išaugs iki daugiau nei 3 trilijonų JAV dolerių. Apskaičiuota, kad 2030 m. Jūrų pramonės produkcija bus 510 mlrd. USD ir 6,5 mln. Darbo vietų visą darbo dieną.

Vandenyno erdvė reikšmingai prisidės prie darnaus vystymosi tikslų, susijusių su socialine ir ekonomine plėtra. Tačiau vandenynų erdvė yra pažeidžiama, o jūrų ištekliai yra riboti. Daugelis šių išteklių yra neatsinaujinantys ir pasiekia kritines ribas. Norint tvariai naudoti ir apsaugoti išteklius, reikia kruopščiai valdyti jūrų ekosistemas ir

vandenynus. Manoma, kad jūrų pramonės ekonominė produkcija sudaro 300 milijardų JAV dolerių bendrosios pridėtinės vertės (GVA) ir 5 milijonus darbo vietų visą darbo dieną. Bendra visos vandenynų pramonės produkcija yra apie 1,5 trln. USD GVA ir 31 mln. Darbo vietų visą darbo dieną.

3.5. KONKRETŪS SD TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR SU JTP SUSIJĘ VEIKSMAI

2 SDG: Nulinis alkis

Tikslas siekia panaikinti bet kokio pobūdžio skurdą visur.

(Tikslai 2.1, 2.c)

- Palengvinti tvaraus maisto rinkimą ir gamybą iš vandenyno erdvės, remiant gamybos išteklių įren-gimą ir eksploatavimą, ypač tvarią akvakultūrą.
- Užtikrinkite prieinamą ir tvarų maisto gabenimą.
- Užtikrinkite prieinamą ir tvarų prekių ir žmonių transportavimą.
- Užtikrinkite prieinamą prieigą prie rinkų.
- Suteikti prieigą prie pagrindinių prekių pažeidžia-moms grupėms, kad padidėtų atsparumas ir kriti-niais atvejais.
- Palengvinti darbo vietų kūrimą ir augimą dėl tvarios jūrų ekonomikos (mėlynasis augimas).
- Prisidėti prie prieinamos energijos ir prieigos prie maisto palengvinant energijos ir maisto gamybą vandenyno erdvėje.

6 SDG: Švarus vanduo ir sanitarija

(6.3 tikslas)

- Gerinti vandens kokybę mažinant taršą, šalinant sąvartynus ir sumažinant pavojingų cheminių medžiagų bei medžiagų išmetimą, perpus sumaži-nant nevalytų nuotekų dalį ir iš esmės padidinant perdirbimą ir saugų pakartotinį naudojimą visame pasaulyje.
- Iš esmės padidinti vandens naudojimo efektyvumą ir užtikrinti tvarų gėlo vandens šalinimą ir tiekimą.
- Plėskite besivystančioms šalims tarptautinį ben-dradarbiavimą ir pajėgumų stiprinimo veiklą vyk-dant su vandeniu ir sanitarija susijusią veiklą, įskaitant vandens surinkimą, druskos pašalinimą, vandens efektyvumą, nuotekų valymą, perdirbimą ir pakartotinį naudojimą.

(6.4, 6.a tikslai)

- Stiprinti atsparumą ir gebėjimą prisitaikyti prie su klimatu susijusių pavojų ir integruoti klimato kaitos priemonės į politiką, strategiją ir planavimą.

7 SDG: Įperkama ir švari energija

Tikslu siekiama visiems užtikrinti prieinamą, patikimą, tvarią ir modernią energiją.

(7.1, 7.2, 7.3 tikslai)

- Užtikrinti visuotinę prieigą prieinamų, patikimų ir šiuolaikiškų energetikos paslaugų, padidinti atsi-naujinančios energijos dalį ir padvigubinti energijos vartojimo efektyvumo didėjimo tempą.
- Teikti atsinaujinančios energijos paskirstymo pas-laugas, atsižvelgiant į energijos rūšį ir gamybos vietą.
- Teikti paslaugas ir technologijas, susijusias su ener-gijos gavyba jūroje, pavyzdžiui, saulės, potvynių, vėjo, bangų ir biomasės energija.

8 SDG: Padorus darbas ir ekonomikos augimas

Tikslu siekiama pasiekti aukštesnį ekonominio produktyvumo lygį, pagerinti pasaulinį išteklių efektyvumą ir atsieti ekonomikos augimą nuo aplinkos blogėjimo.

(8.5, 8.7, 8.8 tikslai)

- Skatinti tvarų turizmą.

(8.9 tikslas)

- Sukurti tvarią ir atsparią infrastruktūrą, kad būtų palaikoma ekonominė plėtra ir žmonių gerovė, dau-giausia dėmesio skiriant visiems prieinamoms ir vienodoms galimybėms.

9 SDG: Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra

Tikslu siekiama sukurti atsparią infrastruktūrą, skatinti įtraukią ir tvarią industrializaciją bei skatinti inovacijas.

(9.1 tikslas)

- Atnaujinkite infrastruktūrą ir pertvarkykite pramo-nės šakas, kad jos būtų tvarios

(9.4 tikslas)

- Stiprinti mokslinius tyrimus ir technologines gali-mybes, skatinti naujoves ir žymiai padidinti MTTP darbuotojų skaičių ir privačias išlaidas MTTP.

(Tikslas 9.5)

- Įrengti ir atnaujinti savo laivus naudojant naujas, aplinkai nekenksmingas technologijas.
- Gerinti laivybos paslaugas geografinėse vietovėse, kur toliau reikalinga prieinama ir teisinga prieiga prie laivybos paslaugų.

- Teikti prieinamas ir tvarias laivybos paslaugas, palengvinančias ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą visose pramonės šakose.
- toliau tobulinti darbo teises ir saugos praktiką vykdamant savo pačių veiklą, įgyvendinant TDO, SOLAS ir kitas atitinkamas konvencijas ir nustatant tiekėjų reikalavimus laivų projektavimo, statybos ir metalo laužo srityje.
- Stiprinti prisitaikymo gebėjimus, kad jūrų pramonės vertės grandinės suinteresuotosios šalys galėtų prisitaikyti ir reaguoti į klimato pokyčius ir su jais susijusią riziką.
- Padidinti išlaidas moksliniams tyrimams ir plėtrai vandenynų erdvėje ir susijusiose pramonės šakose bei prisijungti prie viešosios ir (arba) privačios partnerystės, siekiant plėtoti infrastruktūrą tvariam išteklių naudojimui paremti.
- Toliau naudoti jūrų reguliavimo institucijas kuriant ir įgyvendinant bendras saugos taisykles.
- Suteikti galimybę mokytis ir tobulėti visuose segmentuose.
- Tvarių kruizų rengimas siekiant paremti tvarų turizmą.

10 SDG: sumažinta nelygybė.

Tikslu siekiama sumažinti nelygybę šalių viduje ir tarp jų.

(Tikslas 10.7)

- Iki 2030 m. Pasiekti tvarų gamtos išteklių valdymą ir efektyvų naudojimą.

12 SDG: atsakingas vartojimas ir gamyba.

Tikslu siekiama užtikrinti tvarų vartojimo ir gamybos modelį.

(12.2 tikslas)

- Perpus sumažinkite pasaulio maisto švaistymą ir sumažinkite maisto nuostolius gamybos ir tiekimo grandinėse.

(12.3 tikslas)

- pasiekti aplinkosaugos požiūriu patikimą cheminių medžiagų ir visų jų atliekų tvarkymą per visą jų gyvavimo ciklą ir žymiai sumažinti jų patekimą į orą, vandenį ir dirvožemį.

(12.4 tikslas)

- Iš esmės sumažinkite atliekų susidarymą.

(Tikslas 12.5)

- Skatinkite įmones taikyti tvarią praktiką ir integruoti tvarumo informaciją į savo ataskaitų teikimo ciklus.

(Tikslas 12.6)

- Palengvinkite tvaraus maisto rinkimą ir gamybą iš vandenyno erdvės.
- Toliau mažinkite atliekų, įskaitant maisto atliekas, susidarymą vykdamant savo veiklą.
- Užkirsti kelią maisto nuostoliams vertės grandinėje užtikrinant efektyvų ir patikimą maisto gabenimą.
- Toliau gerinti cheminių medžiagų naudojimo savo veikloje valdymą.
- Užtikrinti jūrų ekonomikos ir tiekėjų įvairovę ir pragyvenimo atlyginimus.
- Užtikrinkite, kad visas jūrų transportas būtų tvaringas ir saugus.
- Bendradarbiauti su vyriausybėmis siekiant pagerinti paieškos ir gelbėjimo veiklą atitinkamose srityse.
- Toliau mažinkite cheminių medžiagų išmetimą iš jūrų ekonomikos operacijų.
- Įgyvendinti tvarumo rezultatų ataskaitas, pagrįstas pripažintais standartais, tokiais kaip Pasaulinė ataskaitų teikimo iniciatyva (GRI) ar Tarptautinė integruota ataskaitų sistema.
- Skatinti aplinkai tinkamų technologijų plėtrą, perdavimą, sklaidą ir sklaidą besivystančioms šalims bei skatinti ir skatinti veiksmingą viešosios, viešosios ir privačiosios bei pilietinės visuomenės partnerystę.

13 SDG: Klimato veiksmai

Tikslas reikalauja skubių veiksmų kovojant su klimato kaita ir jos padariniais. JTBKKK pripažįsta pagrindiniu tarptautiniu tarpvyriausybiniu forumu derantis dėl visuotinio atsako į klimato pokyčius.

(Tikslai 13.1, 13.2)

- gerinti švietimą, sąmoningumo ugdymą ir žmogiškuosius bei institucinius pajėgumus klimato kaitos švelninimo, prisitaikymo, poveikio mažinimo ir išankstinio perspėjimo srityse.

(13.3 tikslas)

- Skatinti jūrų pramonės supratimą apie galimą klimato riziką (fizinę, politinę ir teisinę, technologijas, rinką ir reputaciją) ir jų finansinį poveikį jūrų ekonomikos vertės grandinėje ir didinti jų supratimą.
- Stiprinti prisitaikymo gebėjimus, kad jūrų ekonomikos vertės grandinės dalyviai galėtų prisitaikyti ir reaguoti į klimato pokyčius ir su jais susijusią riziką.
- Nustatyti reikalavimus tiekėjams, projektuojantiems ir statantiems mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių laivų ir laivų statybą, ir pagerinti laivų statybos anglies dvideginio išmetimą.

- Toliau mažinkite kenksmingus išmetimus į jūrą dėl savo veiklos, ypač gėlavandenėse vietovėse.
- Toliau mažinkite pavojingų cheminių medžiagų naudojimą savo veikloje, ypač gėluose vandenyse.
- Directly Gerinti vandens efektyvumą tiesiogiai jūrų pramonėje.
- Prisidėti prie ŠESD kiekio mažinimo kituose transporto sektoriuose, perkeltiant transporto darbus iš kelių į jūrą.
- Pasidalinti žiniomis ir technologijomis jūrų pramonėje ir visoje jūrų pramonėje, siekiant druskinti vandenį geriamajam vandeniui.
- Dalinkitės žiniomis apie sanitarijos sprendimus ir sudarykite galimybes perduoti jūrų pramonės technologijas, skirtas naudoti miesto ir kaimo gyvenvietėse.
- Palengvinti švaraus vandens gamybą ir platinimą jūroje.
- Sukurti ekonomiškus sprendimus, kaip transportuoti vandenį iš vietovių, kuriose gausu vandens, į vietas, kuriose trūksta vandens.

14 SDG: Gyvenimas po vandeniu

Tikslu siekiama išsaugoti ir tvariai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius tvariam vystymuisi.

(Tikslai 14.1, 14.2, 14.3)

- Užkirsti kelią jūrų taršai ir ją žymiai sumažinti, tvariai valdyti ir apsaugoti jūrų ir pakrančių ekosistemas bei sumažinti ir pašalinti vandenynų rūgštėjimo padarinius.
- Pristatykite priemones, užkertančias kelią invazinių svetimų rūšių introdukcijai ir žymiai sumažinančią jų poveikį.

17 SDG: Partnerystė siekiant tikslų. Tikslas siekia atgauti pasaulinę tvaraus vystymosi partnerystę.

(Tikslai 17.7, 17.14)

- Dalyvauti partnerystėje su pramone, NVO ir viešosiomis įstaigomis, siekiant skatinti tvarią praktiką, technologijų perdavimą ir dalijimąsi patirtimi.
- Skatinti tvarius jūrų transporto sprendimus.
- Sukurti specialią laivybos tvarumo politiką ir mechanizmus pasitelkiant TJO ir konkrečių pramonės šakų bendradarbiavimo iniciatyvas.
- Prisidėti užtikrinant efektyvesnį tarptautinį vandenynų erdvės valdymą ir gerinant koordinavimą su kitomis tarptautinėmis institucijomis.

3.6. JT DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAI IR JŪRINĖ ERDVĖ LIETUVOJE

Kiekvienoje šalyje skirtingi tikslai pagal 14 SDG (taip pat ir skirtingi SDG) yra skirtingų administracinių organų, dažnai turinčių nepriklausomų (ir galbūt prieštarų) darbotvarkių, kompetencijoje. Šie valdymo aspektai gali pakeisti šios sistemos taikymą. Šio greito vertinimo taikymas gali padėti nustatyti, kaip valdymas turi būti pakeistas siekiant tikslų. Be to, politikos planuose gali būti atsižvelgiama į valdymo apribojimus nustatant santykius, pagal kuriuos gali būti elgiamasi, ir atsižvelgiant į šiuos apribojimus, politikai teikiama pirmenybė. Lietuva mano, kad būtina įgyvendinti 2030 m. Darbotvarkę tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu.

Lietuva įsteigė Nacionalinę darnaus vystymosi komisiją (VKDK). Joje dalyvauja ministrai ir NVO, verslo asociacijų ir mokslinių tyrimų institucijų atstovai. Pagrindinės NCSD funkcijos yra kas dvejus metus rengti nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (NSSD) įgyvendinimo ataskaitas ir teikti Vyriausybei pasiūlymus dėl NSSD ir darnaus vystymosi prioritetų atnaujinimo atsižvelgiant į aplinkos, socialinę, ekonominę plėtrą. valstybės kultūrinius rodiklius. Aplinkos ministerija įsteigė ekspertų darbo grupę, padedančią Aplinkos ministerijai parengti NSSD įgyvendinimo ataskaitas, kurias jos pristatys NKSD.

Lietuva atliko „Agenda 2030“ suderinamumo su nacionaliniais planavimo dokumentais, įskaitant NSSD, analizę. Atsižvelgdama į ekonominės plėtros integraciją, socialinių problemų sprendimą ir aplinkos apsaugą, Lietuva sukūrė strateginio planavimo sistemą, pagrįstą darnaus vystymosi principais. Rengdamos strateginius dokumentus, vyriausybės institucijos vadovaujasi Nacionaline darnaus vystymosi strategija ir Nacionaline pažangos strategija „Lietuva 2030“. Tai užtikrina politikos darną ir integruotą problemų sprendimą.

Lietuva nustatė šias prioritetines JTP procesams svarbias sritis: inovatyvios ekonomikos ir pažangios energetikos plėtra; kokybiškas švietimas; vystomasis bendradarbiavimas. Naujoviški sprendimai ir pažangi energija yra modernios ir tvarios Lietuvos ekonomikos pagrindas. Skatindama įmones efektyviau naudoti žaliavas, optimizuoti gamybos procesus ir mažinti atliekų susidarymą bei oro taršą, Lietuva sutelkė dėmesį į ekologinių inovacijų ir investicijų į naujas technologijas skatinimą. Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimas stiprina šalies energetinį saugumą, konkurencingumą ir skatina energijos taupymą. Lietuva pastatė SGD terminalą ir per Baltijos jūrą pradėjo Lietuvos, Švedijos ir Lietuvos - Lenkijos tarpusistemines jungtis.

Lietuvai labai svarbu tinkamai įgyvendinti „Darbotvarkę 2030“. Todėl didelis dėmesys skiriamas jos teisei sistemai ir instituciniam įgyvendinimo mechanizmui. Šiame procese dalyvauja visos nacionalinės valdžios institucijos, kurias koordinuoja Aplinkos ministerija. Naujasis Lietuvos teritorijos, įskaitant jos IEZ, bendrasis planas integruoja SDG. Planas yra pagrindinis strateginis dokumentas apie Lietuvos teritorijos plėtrą ir erdvinę išraišką. Jame pateikiamos visos su JTP susijusios erdvinio planavimo priemonės. Šis planas yra labai svarbi priemonė užtikrinant tvarų nacionalinės jūrų teritorijos naudojimą ir jos išteklių apsaugą.

3.7. TVARAUS VYSTYMOSI 14 TIKSLAS IR JŪRINĖ ERDVĖ LIETUVOJE

Siekdama sistemingo ir integruoto požiūrio į vandens apsaugos problemas ir padidindama turimų išteklių efektyvumą, 2017 m. Lietuva patvirtino Vandens lauko plėtros 2017–2023 m. Programą. Programa nustato Baltijos jūros aplinkos apsaugos, Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonų tvarkymo, vandens taršos iš žemės ūkio šaltinių mažinimo ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo tikslus ir uždavinius.

Programa prisidedama įgyvendinant nacionalinius, ES ir tarptautinius įstatymus, nustatančius įpareigojimą pagerinti integruotą vandens telkinių (jūrų ir vidaus vandenų) valdymą, naudojant tvaraus vystymosi principus, ir vykdyti vandens valdymą laikantis administracines, bet natūralias upių baseinų ribas ir įgyvendinti ekosistemomis pagrįstus žmogaus veiklos valdymo metodus. Siekiant užtikrinti gerą požeminio ir paviršinio vandens telkinių bei Baltijos jūros aplinkos būklę, sumažinti potvynių riziką ir sudaryti sąlygas visiems šalies gyventojams gauti geriamąjį vandenį, atitinkantį saugos ir kokybės standartus, Programa nustato penkis vandens sektoriaus plėtros tikslus:

- pagerinti paviršinio vandens ir požeminio vandens telkinių būklę,
- pasiekti ir palaikyti gerą Baltijos jūros aplinkos būklę,
- sumažinti potvynių riziką ir jų padarinius visoje šalies teritorijoje,
- teikti gyventojams kokybiškas viešąsias geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas ir
- sumažinti aplinkos taršą nuotekomis, efektyviau įgyvendinti vandens apsaugos ir naudojimo reikalavimus.

Vykdamt ekonominę veiklą jūroje, reikėtų atsižvelgti į jos ypatybes, natūralius procesus, saugomas buveines ir jautrias rūšis, taip pat reikėtų užkirsti kelią žmogaus sukeltam biologinės įvairovės nykimui. Numatomi veiksmai yra įpareigojimas pagerinti integruotą jūrų aplinkos valdymą, naudojant ekosistemomis pagrįstą žmogaus veiklos valdymo metodą ir sudarant sąlygas tvariam jūrų turto ir teikiamų paslaugų naudojimui. Siekdama išspręsti eutrofikacijos problemą, Baltijos jūrų aplinkos apsaugos komisija (HELCOM) kiekvienai Baltijos jūros šaliai nustatė azoto ir fosforo mažinimo tikslus.

Lietuva prisidėjo įsipareigojimą nuo 2013 m. Sumažinti azoto ir fosforo kiekį Baltijos jūroje atitinkamai 19% ir 56%, palyginti su 1997–2003 m. Siekdama geros aplinkos būklės, Lietuva užtikrins, kad komerciškai naudojamų žuvų populiacijos laikytųsi saugių biologinių ribų ir išsaugotų Baltijos jūros maisto tinklo struktūrą. Priemonės, skirtos išlaikyti subalansuotą rūšių populiaciją, turi būti taikomos ne tik Lietuvos jūros rajone, bet ir atitinkamos išteklių grupės užimamose jūros teritorijose.

Lietuvai svarbu sumažinti pavojingų cheminių medžiagų patekimą į jūrų aplinką (pagal HELCOM 2004–2012 m. Informaciją 7 proc. Baltijos jūroje užregistruotų laivų avarijų baigėsi tam tikra jūros tarša), išsaugoti palankias sąlygas žiemojančių jūrų paukščių žiemojimo vietose, sumažina jų mirtingumą dėl alyvavimo naftos produktais ir priegaudos komerciniuose žvejybos įrankiuose ir iki minimumo sumažina naujų nevietinių rūšių Baltijos jūroje (dauguma vietinių vietinių rūšių) riziką. rūšys į Lietuvos Baltijos jūros regioną atvyko su jūros srovėmis ar laivais, pvz., su laivų balastiniu vandeniu).

Gerinant Baltijos jūros aplinkos būklę, siekiama užtikrinti, kad ekonominė veikla jūroje neturėtų didelio neigiamo poveikio jūros dugno buveinėms ir būtų išvengta jų praradimo ir pablogėjimo. Lietuvos akvatorijoje tai ypač aktualu naudojant dugninius tralus, gilinamų medžiagų iš Klaipėdos valstybinio jūrų uosto sąvartynus, smėlio kasimo vietas Palangos paplūdimiams atkurti, t. Y. Visur, kur gali atsirasti fiziniai jūros dugno pokyčiai, tiesiogiai veikia jūros dugno buveines.

Bendradarbiavimo aspektas yra ypač svarbus Baltijos jūros, kaip ypač unikalaus vandens telkinio, kuris susiduria su aplinkos problemomis dėl savo izoliacijos ir lėtos vandens mainų, aplinkos apsaugai. Lietuva yra Baltijos jūros šalis ir ES valstybė narė, todėl svarbu integruotas ir tvarus požiūris į aplinkos apsaugą, socialinius aspektus ir spartų ekonomikos vystymąsi. Vykdydama ES ir kitus tarptautinius įsipareigojimus, Lietuva teikia pirmenybę institucijų bendradarbiavimui nacionaliniu ir regioniniu lygiu, pvz. panaudojant regioninio institucinio bendradarbiavimo struktūras ir tarptautiniu lygiu.

3.8. APIBENDRINIMAS

Šiame skyriuje pabrėžiama vandenyno svarba siekiant darnaus vystymosi tikslų ir siūloma, kad norint pasiekti vandenynų tikslus bus teikiama svarbi bendra nauda, remiant įvairius tvaraus vystymosi aspektus, ir retai būna neigiamų kompromisų. Nors šios išvados teikia vilčių dėl to, kad vienu metu galima pasiekti Tūkstantmečio vystymosi tikslus, jos taip pat kelia nerimą, nes nėra pažangos siekiant 14 Tūkstantmečio tikslų, remiantis ankstyvaisiais rodikliais, ir proporcingai mažesnio pagrindinių fondų finansavimo (<1% visų fondo lėšų) pasiekti 14 SDT.

Iš visų apibūdintų 260 teigiamų ir 7 neigiamų santykių 132 teigiami santykiai ir 7 neigiami santykiai laikomi „priklausomais nuo konteksto“, nurodant, kad šie santykiai priklauso nuo socialinio-ekologinio konteksto. Kai kurių santykių sąlyginio pobūdžio pasekmė yra ta, kad 38% teigiamų santykių yra privalomi, o tai reiškia, kad norint pasiekti šiuos tvaraus vystymosi tikslus, reikia pasiekti vandenyno tvarumą.

3.9. KLAUSIMAI APMĄSTYMAMS IR DISKUSIJOMS

- Kaip jūs suprantate, kokie yra JT tvaraus vystymosi tikslai?
- Kokie yra svarbiausi darnaus vystymosi tikslai?
- Kokius JTP veiksmus, kurių buvo imtasi siekiant reguliuoti jūrų valdymo potencialą prisidedant prie tvaraus vystymosi, galima įgyvendinti siekiant nustatyti, ar įgyvendinama bendra nauda ar kompromisas?
- Ką, jūsų nuomone, reikėtų padaryti, kad būtų pagerintas 14 SDG įgyvendinimas Lietuvoje? Prašau paaiškinti savo nuomonę.
- Paaiškinkite, kodėl neigiamas aplinkos poveikis Baltijos jūros jūrų biologinei įvairovei šiuo metu yra labiausiai grėsmingas įgyvendinant TAV 14?
- Koks yra Pietų Baltijos pajūrio ir jūrų saugomų teritorijų vaidmuo siekiant JT 14 SDP ir JTP?

1 pav. Vaivorykštė virš jūros kaip darnaus vystymosi tikslų ženklas (© EUCC Baltijos biuras)

4 SKYRIUS. INTERAKTYVI JTP STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA

4. INTERAKTYVI JTP STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA (ARVYDAS URBIS, RAMŪNAS POVILANSKAS)

4.1. ĮŽANGA

Jūrų erdvės planavimo proceso (JTP) rezultatas gali būti planai ir kiti valdymo dokumentai, kuriuose sprendžiama dėl atitinkamos esamos ir būsimos veiklos ir naudojimo jūrų vandenyse erdvinio ir laiko paskirstymo. Tačiau JTP rezultatai taip pat gali būti skirtingų neprivalomų vizijų, strategijų, planavimo koncepcijų, gairių ir valdymo principų, susijusių su jūros erdvės naudojimu, forma. Paprastai jūrų erdvė yra laikoma integraciniu procesu, siekiant patenkinti didėjančią tradicinių ir besiformuojančių sektorių jūrų erdvės paklausą, kartu išsaugant tinkamą jūrų ekosistemų funkcionavimą.

Kritinė JTP ypatybė yra jo funkcinis pobūdis, t. Y. Įvairių sektorių integracija, visuomenės poreikiai, vertybės ir ketinimai. JTP reiškia pereitimą nuo vieno sektoriaus planavimo prie labiau integruoto požiūrio į jūrų planavimą. Neturint integruoto ir išsamaus požiūrio, kyla pavojus, kad pažeidžiamiausiose jūrų teritorijose gali vyrauti

sektorių interesai, o tai gali pakenkti platesnei jūrų teritorijai pietinėje Baltijos jūros dalyje. Siūloma interaktyvi strateginio planavimo metodika reiškia, kad išsamią JTVP strategiją turėtų sudaryti dvi dalys:

- Bendrojoje dalyje pateikiama tvarumo sąlygų apžvalga, apibendrinta kaip išsami SSGG analizė.
- Interaktyvioje dalyje pateikiamos laipsniškos rekomendacijos, kaip turėtų būti sukurta konkreti JTP strategija interaktyviame suinteresuotųjų šalių seminare pagal siūlomą naujovišką planavimo metodiką.

4.2. MOKYMOŠI UŽDAVINIAI

Baigę šią temą, studijuojantieji galės:

- Suprasti esminius strateginio planavimo principus ir įvairių jų taikymo būdus JTP;
- pripažinti suinteresuotųjų šalių vaidmenį įtraukiajame ir visapusiškame JTP procese, pagrįstame interaktyvia strateginio planavimo metodika;
- Suprasti metodiką, pagal kurią žmonės ir ne žmonės daro įtaką jūrų teritorijos vientisumui, ir jos vaidmenį kuriant realistišką, išsamią JTP strategiją.

4.3. STRATEGINIO PLANAVIMO PRINCIPAI IR METODIKA JTP

4.3.1. JŪRŲ STRATEGIJŲ RENGIMO TIKSLAS

Jūrų strategijos dažnai yra pirminis požiūris į tikrąjį jūrų planavimo procesą. Jie gali pateikti gaires, kaip organizuoti JTP procesą jūrų rajone, kad įgalintų viziją ir tikslus, kaip įgyvendinti nacionalinį ir regioninį mėlynojo augimo potencialą. Priešingai nei su tema susijusios JTP procedūros, jos yra labiau orientuotos į procesą. Jūrų strategijos padeda įtraukti jūrų teritorijas į įstatymų numatytą teritorijų planavimo procesą, ko dažnai trūksta nacionaliniuose strateginio planavimo dokumentuose.

Kuriant regioninę JTP strategiją taip pat reikia įtraukti jūrų planavimą į esamą nacionalinę ir tarptautinę reguliavimo sistemą, kuri prižiūri daugelį esminių jūrų valdymo aspektų. Ji apima ES direktyvas, tokias kaip Jūrų strategijos pagrindų direktyva (MSFD, 2008/58 / EB) ir Vandens pagrindų direktyvą (WFD, 2014/89 / ES); ES bendrojoje žuvininkystės politikoje reglamentuojami komercinės žvejybos įsipareigojimai ir teisės; taip pat JT jūrų teisės konvencija (UNCLOS).

Kuriant jūrų strategiją atsižvelgiama į du skirtingus, tačiau glaudžiai tarpusavyje susijusius lygmenis:

1. Parengti pagrindinę nacionalinę ar regioninę jūrų strategiją, kurioje jūrų erdvė yra vienas iš įvairių procesų.
2. Procesas, kaip suinteresuotosios šalys kartu parengia JTP plano planą pagal numatytą valdymo aplinką.

Abiem lygiais strategija gali būti tvirtas pagrindas visapusiškam planavimui paremti.

4.4. JTP STRATEGIJA IR ĮSTATYMŲ NUMATYTAS JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS

Išsamios JTP strategijos sukūrimas yra esminis išankstinis įstatyminio jūrų erdvės plano rengimo etapas. Tai gali patvirtinti JTP viziją, jei tokia yra. Nepaisant to, strategijos sukūrimas turėtų būti laikomas tik pradinio planavimo proceso žingsniu. Galutinis planavimo proceso tikslas yra įstatymų numatytas jūrų erdvės paskirstymas, o išsami strategija tik palengvina JTP įtraukimą į reguliavimo sistemą. JTP strategija taip pat gali aptarti ir padėti susitarti dėl pagrindinių tikslų, uždavinių, lūkesčių ir ambicijų jūrinės erdvės planavimo srityje (MSP Strategies 2019).

Išsamios JTP strategijos sukūrimas nėra privaloma JTP planavimo proceso dalis. ES JTP direktyva nereikalauja plėtoti JTP strategijos, nustatant jūrų erdvės planavimo sistemą. Todėl sprendimas dėl visapusiškos JTP strategijos sukūrimo turėtų būti priimtas kiekvieno atveju atskirai, įvertinant naudą ir išlaidas. JTP planavimo procese paprastai turėtų būti atliekami kai kurie esminiai žingsniai,

siekiant užtikrinti tinkamą svarbiausių klausimų svarstymą. Būtina atsiminti, kad nėra visiems tinkamo požiūrio, tinkamo visiems JTP procesams, nes tai priklauso nuo dabartinių valdymo struktūrų ir dalyvių.

Sėkminga JTP planavimo proceso plėtra priklausys nuo to, kas, kaip ir su kokiais ištekliais vyks kiekvienas žingsnis ir veiksmas. Tai priklauso ne tik nuo turimų išteklių, bet ir nuo konkrečios padėties nagrinėjamame geografiniame kontekste, susijusio su dabartinėmis valdymo struktūromis, turima informacija / žiniomis ir žiniomis, palaikančiomis institucijomis, taip pat su problemomis ir iššūkiais. Šiems aspektams paremti gali reikėti išanalizuoti dabartinę valdymo sistemą ir dalyvaujancius veikėjus, ir tokia analizė turėtų būti pirmasis žingsnis apibrėžiant visą planavimo procesą (JTP strategijos 2019).

Galiausiai pats planavimo procesas turėtų būti lankstus ir prisitaikantis, nes daugiausiai pastangų reikalauja „mokymasis darant“ metodas, dėl kurio suinteresuotosios šalys turi reguliariai peržiūrėti, vertinti ir pritaikyti jūrų strategijas ir įstatymų numatytus teritorinius planus. Todėl tai reiškia, kad JTP planavimo procesas yra tęstinis ir cikliškas, kai plano priėmimas reiškia pirminį pasirengimą būsimam jo persvarstymui. Visais šiais etapais privalomas jūrų erdvės planavimo procesas turi būti integruotas, įtraukus, skaidrus ir dinamiškas. Todėl būtina parengti išsamią JTP strategiją, kuri yra esminis išankstinio planavimo etapas.

4.5. TARPSEKTORINĖ JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMO INTEGRACIJA

Kadangi pagal apibrėžimą JTP yra daug sektorių, dalyvauja potencialiai daug suinteresuotųjų šalių, vadovų ir politikos formuotojų. Kiekviena įstaiga paprastai veikia savarankiškai (t. Y. Savo konkrečiame sektoriuje). Tačiau veiksmingas jūrų erdvės planas reiškia priversti visus veikėjus bendrauti, bendrauti ir dirbti kartu. Šiuo požiūriu integracijos atžvilgiu kalbama apie ribų peržengimą fiziniu, instituciniu, profesiniu ir administraciniu lygmeniu. Norint įgyvendinti tinkamas priemones ekosistemomis grįstoje (integruotoje) JTP aplinkoje, rūpesčių ir interesų pusiausvyrą daugiausia vyksta visuose sektoriuose (horizontalioji integracija), taip pat tarp skirtingų valdymo lygių arba tarp suinteresuotųjų šalių ir vyriausybės (vertikaliąją integraciją) (kryžminis sektoriaus integracija 2019).

Integracija yra labai svarbi JTP ir ypač svarbi aktyviai sprendžiant erdvinis konfliktus ir palengvinant erdvinę sinergiją. Daugiafunkcinė koncepcija yra glaudžiai susijusi su tarpsektorine integracija, nes planuojamas bendras išteklių naudojimas geografiškai arti. Tai taip pat reiškia radikalią perėjimą nuo išimtinų išteklių teisių sąvokos į visa apimančią išteklių naudojimą keliais naudojimo būdais. Tarpsektorinė integracija yra vienas iš esminių elementų (Tarpsektorinė integracija 2019). Trys teminiai klausimai, kuriuos reikia apsvarstyti siekiant integruoto ir išsamaus JTP proceso, yra šie:

- Sužinokite apie jūrų ekosistemos veikimą ir sudėtingus įvairių jūrų erdvės komponentų santykius, pakrančių bendruomenės ir suinteresuotųjų šalių norus bei platesnius regioninius ir nacionalinius interesus;
- Comprehensive visapusiškas, tarpsektorinis platinės jūrų erdvės valdymas, integruojant pakrančių ir jūrų erdvės planavimą;
- Rūpintis, kad jūrų ir pakrančių infrastruktūra būtų plėtojama pagal darnaus vystymosi principus ir aplinkosaugos taisykles.

Svarbiausi aspektai, užtikrinantys tvarų JTP, yra šie:

- Profesionalus ir atsidaavęs planavimo procesas;
- Dėmesys priimtinių pokyčių riboms;
- realių tikslų nustatymas;
- tinkama reakcija į mėlynosios ekonomikos tendencijų pokyčius ir jų laukimas;
- Laiku pasiekimai;
- Patvarus ir efektyvus aplinkosaugos problemų sprendimas, pvz., Ekologiško transporto sprendimai, taip pat yra esminiai jūrų erdvės planavimo ir valdymo tvarumo kriterijai.

Tačiau JTVP atsiranda realiame pasaulyje, kuriam būdingi skirtingi asmenys ir grupės, skirtingos vertybių sistemos, nepastovūs ir dažnai prieštaraujantys interesai.

4.6. SUINTERESUOTJŲ ŠALIŲ DALYVAVIMAS

Kaip pabrėžiama ES JTP direktyvoje, jūrų teritorijų valdymas yra sudėtingas ir apima skirtingo lygio valdžios institucijas, sektorius, NVO ir kitas suinteresuotąsias šalis. Siekdamas veiksmingai skatinti tvarų vystymąsi, valdžios institucijos, suinteresuotosios šalys ir visuomenė turi nuo pat pradžių įsipareigoti parengti išsamias JTP strategijas ir parengti jūrų erdvės planus. Valstybės narės ir pakrančių regionų valdžios institucijos privalo užtikrinti visuomenės dalyvavimo galimybes įtraukdamos visas suinteresuotąsias šalis ir ankstyvame išsamaus JTP strategijos rengimo ir jūrų erdvės planų rengimo etape konsultuodamosi su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis ir valdžios institucijomis, taip pat su visuomene. dalyvavimas 2019).

„Visuomenės dalyvavimas“ ir „suinteresuotųjų šalių dalyvavimas“ yra keičiamos sąvokos, net jei „suinteresuotųjų šalių dalyvavimas“ yra labiau susijęs su procesais, kuriuose atsižvelgiama į suinteresuotųjų šalių, o ne visos visuomenės lygmeniu iškeltus susirūpinimą ir klausimus. Todėl suinteresuotųjų šalių dalyvavimas yra labai susijęs su visapusiško JTP strategijų, misijų ir vizijų dalyvavimo planavimo praktika, taip pat su tarpsektorine integracija. Kita vertus, visuomenės dalyvavimas yra aktualesnis ir konkrečiau susijęs su planavimo procesais, kuriuose dalyvauja plačioji visuomenė. Tačiau tokio visuomenės įsitraukimo laipsnis gali labai skirtis,

pradedant standartiniais konsultacijų procesais ar tiekiant informaciją su galimybe pakomentuoti planus, iki tiesioginio dalyvavimo priimant sprendimus ir veiksmus (partnerystės).

Sąvoka „partnerystė“ JTP procese paprastai reiškia oficialių reguliarių, tiesioginių susitikimų tarp suinteresuotųjų subjektų procesą siekiant išspręsti bendras problemas. JTP partnerystė, kurioje dalyvauja kelios suinteresuotųjų šalių grupės, gali būti teisingesnė ir demokratiškesnė, nei tuo atveju, jei planavimo procesą vykdytų kelios valstybinės agentūros. Tačiau nors partnerystės gali padėti išplėsti dalyvavimą, į jų asimetrinius galios santykius reikia rimtai atsižvelgti. Jei partnerystės neatsižvelgia į santykinę įvairių suinteresuotųjų šalių derybinę galią, kyla pavojus, kad jos suteiks galimybių galingesniems. Kita kliūtis yra ta, kad šios partnerystės gali sąmoningai padėti pasiekti iš anksto numatytus planavimo tikslus (Urbis & Povilanskas 2019).

Galingos grupės turi daug privalumų bendradarbiaudami, o tai gali reikšti, kad jų perspektyvos ir prioritetai nugalės. Įtakingos grupės teikia pirmenybę instrumentiniams ir sisteminiams diskursams, mokslo žinioms ir „racionaliems“ valdymo metodams. Nepasiturinčios grupės teikia pirmenybę savo kasdieniams interesams ir emocijoms, todėl yra nepalankioje padėtyje partnerystės diskusijose ir dažnai nedalyvauja susitikimuose ar kitaip prisideda prie mėlynosios augimo. Turi būti akivaizdu, kad be papildomų pastangų nebus susitarta dėl vertybių ir požiūrių. Šios pastangos yra būtinos, jei parengtais planais siekiama atstovauti visų suinteresuotųjų šalių ir šalių, kurios potencialiai domisi planavimo procesu, nuomonėms (Urbis & Povilanskas 2019).

Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas gali būti įvairių formų, priklausomai nuo to, ar jis susijęs su bendresniais ir strategiškesniais JTP klausimais ir strategijomis, ar su konkrečių jūrų erdvės planų rengimu. Vis dėlto suinteresuotųjų šalių dalyvavimas nėra vienkartinis pratimas JTP procese, o tam reikia konkrečių tikslų, atsižvelgiant į JTP proceso etapą - pradedant „klausimo nustatymu“, įrodymų rinkimu, priemonių pasiūlymu, sutarimo sudarymu ir stebėsena bei vertinimu. Tai horizontalus klausimas, susijęs su visomis kitomis temomis (Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas 2019). Labai svarbu, kad vertikaliu ir horizontaliu bendradarbiavimo ašimis egzistuoję abipusis supratimas dėl to, kas naudinga, kas ne ir kokios yra tvaraus mėlynosios augimo ir plėtros galimybės (Urbis & Povilanskas 2019).

4.6.1. SSGG ANALIZĖ

MSP yra tinkamos trys vystymosi veiksmų grupės:

- vystymosi veiksniai (aktyvūs veiksniai - žmonės ir jų kolektyvai, ne žmogaus gyvi organizmai, mechanizmai ir technologijos, tikri ir įsivaizduojami tikslai ir ketinimai);

- būdingos savybės (stipriosios ir silpnosios pusės);
- Išorinės aplinkybės (galimybės ir grėsmės, lemiančios vystymosi scenarijus).

SSGG analizė nurodo verslo įmonės, plėtros projekto ar jūrų teritorijos tikslus, kaip mūsų atveju, ir nustato vidinės savybės ir išorinės aplinkybės, kurios yra palankios ar nepalankios šiems tikslams pasiekti (1 pav.):

- Stipriosios pusės: Jūrų teritorija gali pasisemti savo stiprybės iš daugelio šaltinių: (1) finansinio stabilumo, (2) motyvuotos, gabios ir lojalios darbo jėgos, (3) tinkamos infrastruktūros, (4) regiono įvairdžio;
- Silpnybės yra būdingos jūrų teritorijos savybės, kurios trukdo tvariai plėtoti mėlynąją ekonomiką ir trukdo įgyvendinti ilgalaikius valdymo planus. Dažniausios pakrančių ir jūrų teritorijų silpnybės yra susijusios su darbuotojų motyvacijos ir lojalumo trūkumu, nelemta geografinė padėtimi ir prastu kainos ir kokybės santykiu;
- Galimybės yra tos išorinės aplinkybės, kurios leidžia išnaudoti palankios mėlynosios ekonomikos plėtros regione pranašumus (palankūs plėtros planai, regiono įvairdžio gerinimas, pakrančių ir jūrų ekosistemų paslaugų paklausos padidėjimas);
- Grėsmės yra reiškiniai, galintys grėsmingai pakenkti tvariai mėlynosios ekonomikos plėtrai arba jūrų ir pakrančių aplinkos vientisumui.

SSGG analizė į planavimą įtraukia tikroviškumo pastabą.

Išsami SWOT analizė dėl tvaraus mėlynosios ekonomikos vystymosi turėtų prasidėti iš šių klausimų:

- Kokie yra pagrindiniai suinteresuotųjų šalių rūpesčiai?
- Kokios yra pagrindinės vidinės kliūtys jūrų rajone, trukdančios jos vientisumui ir tvariam mėlynosios ekonomikos vystymuisi?
- Kokie yra pagrindiniai suinteresuotųjų subjektų ir verslo siekiai jūrų rajone?
- Kokia yra grėsmingiausia rizika mėlynosios ekonomikos tvarumui?
- Kokios yra pagrindinės geresnių rezultatų palengvinimo galimybės?

	STRENGTHS	WEAKNESSES
OPPORTUNITIES		
THREATS		

1 paveikslas: SWOT matrica (nupiešė R. Povilanskas)

Praktiniais tikslais gali būti naudinga daugiau dėmesio skirti „pesimistinei“ SSGG analizės daliai, t. Y. Silpnų (vidinių konfliktų ar kliūčių) ir grėsmių (išorinių konfliktų ar rizikos) analizei. Suderinus ir analizuojant silpnų ir grėsmių įvairiais būdais, galima geriau suprasti galimas darnaus vystymosi kliūtis ir pasiūlyti tinkamas vengimo priemones. Esminis klausimas, kurį reikia kelti ir į kurį reikia atsakyti, turėtų būti: „Kaip išvengti konkretaus silpnų (vidinio konflikto ar kliūties) ir grėsmės (išorinio konflikto ar rizikos) sutapimo ar išvengti jo? Finansiniai ir teisiniai aspektai yra ypač svarbūs užtikrinant tvarų JTP procesą (2 pav.).

FINANCIAL ASPECT	STAFF MOTIVATION	ORGANIZATIONAL ASPECT
POLLUTION REDUCTION INCENTIVES	LEGAL FRAMEWORK	STRENGTHENING COMPETITIVENESS
SUSTAINABILITY ASPECT	INNOVATIVE BLUE ECONOMY	TECHNOLOGICAL AND INNOVATION ASPECT

2 paveikslas: SSGG aspektai (nupiešė R. Povilanskas)

4.7. INTERAKTYVI STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA IR JOS TAIKYMAS JTP

4.7.1. INTERAKTYVAUS STRATEGINIO PLANAVIMO PRINCIPAI

Nors išsamos strategijos rengimas nėra privalomas kaip pirmoji jūrų erdvės planavimo proceso dalis, vis dėlto pagrindinių suinteresuotųjų šalių įtraukimas į strateginio planavimo veiklą nuo pat pradžių gali palengvinti horizontaliųjų ir vertikalųjų JTP proceso ryšių stiprinimą. Interaktyvaus ir dalyvaujančio JTP proceso požiūriu tikslas yra užtikrinti, kad parengtas jūrų erdvės planas būtų mažiau orientuotas į planuotoją ir labiau į suinteresuotąsias šalis. Kaip rodo JEP praktika visoje Europoje, svarbiausių suinteresuotųjų šalių įsipareigojimas siekti galutinių planavimo rezultatų yra raktas į „abipusę naudą“ priimančių sprendimų priėmimą, taigi ir į JTP planavimo rezultatų ilgalaikį tvarumą.

Pagrindinis jūrų erdvės plano rengimo palengvinimo strategijos tikslas yra išaiškinti ir susieti tris pagrindinius aspektus:

1. Srities misija - apibrėžti pagrindinius tvaraus ir integruoto valdymo kriterijus.
2. Srities vizija, apibūdinanti, ką suinteresuotosios šalys ir interesų grupės nori pasiekti

3. Pagrindinės priemonės vizijai įgyvendinti per 5–7 metus pateikiant siūlomą valstybinių valdžios institucijų parengto įstatymų numatyto jūrų erdvės plano priemonių sąrašą.

Siūlomoje strateginio planavimo metodikoje vienkartiniam interaktyviam ir įtraukiamam seminarui taikomas „emic“ metodas, kuris remiasi šiais pagrindiniais principais:

- Apsvarsto planavimo procesą iš socialinės grupės (t. y. iš vietos suinteresuotųjų šalių perspektyvos).
- Derina tiek bendradarbiavimo, tiek konsultacinius metodus.
- pabrėžia empatiją tikslinėms vietinėms suinteresuotosioms šalims.
- Palengvina inkluzinį bendradarbiavimą.
- skatina didesnę refleksyvumą, taip suteikiant naujų įžvalgų informuojant vietos partnerystę.

Todėl eminis metodas suteikia „balsą“ patiems suinteresuotiesiems subjektams. Tai nėra paprasta užduotis, nes pagrindiniai dalyviai – seminaro vedėjai ir JTP ekspertai turi užginčyti savo suvokimą ir įsitikinimus, kurie gali skirtis nuo vietos suinteresuotųjų.

4.7.2. INTERAKTYVUS STRATEGINIO PLANAVIMO SEMINARAS

Esminės interaktyvaus strateginio planavimo seminaro savybės yra šios:

- Trukmė – 8 valandos.
- 6–8 dalyviai su galimybe pakilti iki 10.
- Dvi darbo grupės su 3–5 dalyviais vienoje grupėje.
- Vienas viso seminaro vedėjas, gerai išmanantis JTP, tikslinę sritį ir turintis interaktyvaus strateginio planavimo patirties.
- Kiekvienai grupei po du kiekvienos spalvos lipdukų „Post-It“ paketus – geltoną ir mėlyną.
- Lankstus judėti stalus, kėdės, plokštės.
- Natūrali kambario šviesa.
- Nešiojamas kompiuteris ir daugialypė terpė.
- Kava su užkandžiais reguliariais laiko tarpais ir pietūs vietoje.

Seminaras turėtų prasidėti pradine diskusija („tikrovės tikrinimas“) apie JTV strategijos aprašomąją dalį, kurią iš anksto pateikė profesionalūs ekspertai. Vedėjas pristato įvairias darnaus vystymosi galimybes, interaktyvų planavimą įtvirtindamas konkrečiomis plėtros galimybėmis, užuot grindęs darbą abstrakcijomis. Vedėjas pristato šias galimybes seminaro dalyviams, kad jie būtų įtraukti į SWOT matricą. Tada dalyviai aptaria galimą paramos kiekvienam variantui lygį. Bet kuri tikslinė jūrų erdvės plano teritorija turi ribotus išteklius. Todėl jos valdymas turėtų spręsti kai kuriuos, o ne visus klausimus iš karto.

4.7.3. PAGRINDINIŲ ŽMOGAUS IR NE ŽMOGAUS VEIKĖJŲ BEI JŲ FUNKCIJŲ SUKĖLIMAS

„Protų mūšio“ metodas („Post-It“ seansas), naudojant lipdukus, yra paprastas būdas išsamiai aprašyti veikėjus jūrų rajone. Jis pabrėžia kūrybiškumą ir naujoves ir geriausiai veikia situacijose, kuriose yra sudėtingumo, konfliktų, žmonių ar nuomonių įvairovės ir trumpas sprendimų laikas. „Post-It“ sesija padeda apgalvoti inventorių ir leidžia visiems dalyviams dirbti tuo pačiu metu, tokiu būdu paspartinant susitikimą ir įtraukiant visus iš karto. Be to, tai priverčia dalyvius emociškai įsitraukti, nes jie pateikia savo įžvalgas, o ne verčia kitus žmones jiems rašyti ar interpretuoti. Sesijos metu visos idėjos yra laukiamos. Aukštesnysis asmuo neturi teisės slopinti pavaldinio, ir analitikas neturėtų niekinti keistos suinteresuoto asmens vizijos.

„Post-It“ sesijos procesas yra toks. Vedėjas padalija dalyvius į dvi grupes, suinteresuotosios šalys, atstovaujančios skirtingoms interesų grupėms, pasiskirsto po lygiai. Dalyviai turi uždėti įvairių spalvų lipdukus, kurie paveikė tikslinę sritį, – ant geltonos spalvos, o ant mėlynos spalvos – žmogaus veikėjus, ir užklijuoti juos ant savo grupės darbo vietos plakato. Išvardyti veikėjai turėtų būti tik tie, kurie gali palengvinti ar trukdyti tvariam šios srities vystymuisi. Vedėjas turi paraginti grupes inventorizuoti savo žinias. Kuo platesnis veikėjų, susijusių su paskirties vieta, sąrašas, tuo daugiau laiko turėtų užimti sąrašas. „Protų kovos“ tikslas – kiekis, kuris vėliau virsta kokybe.

Žmonės, kuriuos reikia įtraukti į sesiją, yra valstybinės agentūros ir valdžios institucijos vietos, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, aplinkos apsaugos specialistai, agentūros ir reguliavimo institucijos, vietos bendruomenės atstovai ir kitos interesų grupės bei suinteresuotosios šalys, įmonės visuose atitinkamuose sektoriuose. Mėlynoji ekonomika, su išorėmis susijusios verslo įmonės (pvz., Transporto įmonės, turistai ir kiti tiesioginiai ir netiesioginiai ekosistemos paslaugų, teikiamų tikslinėje srityje, kuriai dalyviai kuria strategiją, vartotojai. Jūros zonos tvarumas ir aplinkos vientisumas taip pat priklauso nuo „ne – žmogiški dalykai: gretima aplinka, buveinės, gyvi organizmai (flora, fauna, grybai ir mikro-organizmai), kiti gamtos ištekliai, kultūros artefaktai ir technologijos.

Siūlomas interaktyvus planavimo metodas apibūdina žmonių ir nežmonių subjektų sąveiką išteklių, kuriais remiasi tvari plėtra ir mėlynoji ekonomika, forma – uosto infrastruktūra, povandeniniai kabeliai ir vamzdynai, vėjo energijos parkai jūroje. Įvairiais atvejais ne žmogaus veikėjai gali būti įtakingesni ir stipresni už žmones. Kai dalyviai pateikia išsamų žmonių veikėjų sąrašą, taip pat

nežmoniškus dalykus ir gyvus organizmus, jie eina į kitą žingsnį, kuris yra dalyvių tinklų sukūrimas („interesus sujungimas“), jų „plokšti“ susibūrimai. ir ginčų (Venturini 2012). Šis požiūris leidžia geriau suprasti jūrų srities vientisumą siejančius ryšius.

Dalyviai turėtų sugrupuoti užrašus su nustatytais ir įtariamais veikėjais, sugrupuoti juos į grupes ir tiksliai įvardyti kiekvieną asamblėją, pavadindami ją. Kitame etape dalyviai turėtų užrašyti temų pavadinimus ant didesnių kartonų ir grupės plakate centralizuotai įdėti lipdukus su veikėjų vardais, kurie yra svarbūs tvariai mėlynosios ekonomikos plėtrai. Tada visi kiti susiję veikėjai turėtų būti išdėstyti aplink centrinius. Be to, dalyviai nustato dalyvių sąsajas. Toliau, lygindami skirtingus surinkimus, seminario dalyviai turi sekti ir analizuoti ginčus tarp asamblėjų. Iš šio interaktyvaus minčių audros turo turėtų susidaryti išsamus asamblėjų, sąsajų ir ginčų vaizdas.

Pavyzdžiui, Kuršių nerija, kaip tarpvalstybinis į UNESCO sąrašą įtrauktas pasaulio paveldo kultūrinis kraštovaizdis, pajūrio kurortas ir nacionalinis parkas, pagrindinis ginčas yra tarp 2-osios asamblėjos, atliekančios neriją kaip unikalią pajūrio kurortą, ir trečiojo, kuris įgyvendina neriją kaip nacionalinį parką (Povilanskas ir kt., 2016). Pakankamai teritorijos tvarkymo ir išsaugojimo taisyklės yra nustatytos, atsižvelgiant į tai, kad Kuršių nerija yra visapusiškai saugoma kaip nacionalinis parkas. Tačiau nuolatinis vietos bendruomenės ir turizmo verslo spaudimas iš naujo derėtis ir peržengti apribojimus ir taisykles.

Kitame etape dalyviai priskiria kritinius vaidmenis kiekvieno hibridinio susirinkimo dalyviams, kurie suskirstyti į keturias plačias grupes:

- Funkciniai mazgai.
- Tarpininkavimo kanalai.
- Pašnekovai.
- Paprasti aktoriai.

Funkciniai mazgai yra svarbiausi veikėjai, kuriais remiasi veikėjų tinklo vientisumas, stiprumas ir tvarumas. Jie gali atlikti tris keičiamus vaidmenis:

- Sisteminimo centrai.
- Žinių saugyklos.
- Privalomi praėjimo taškai.

Skaiciavimo centras yra pagrindinis veikėjo tinklo veikėjas, suteikiantis ir valdantis įvairius veiksmus, išteklius ir interesus, taip stiprinant ir atstovaujant veikėjų tinklui. Tai gali būti institucija, partnerystė ar net išmani bendradarbiavimo internete platforma. Tai yra tinklo subjektas, galintis efektyviai veikti daugelyje kitų suskaidytų sričių ir subjektų. Pagrindinė skaiciavimo centro užduotis yra suteikti visus kitus veikėjus, kad teigiamai išspręstų ginčus ir palengvintų tvarų vystymąsi ir subalansuotą JTP. Jūrų teritorijose aplinkos ministerijos ar jų įgalios institucijos, turinčios jūrų valdymo įgaliojimus, gali būti geriausi skaiciavimo centrai.

Žinių saugykla yra subjektas, informacinė sistema ar įstaiga, sauganti, apdorojanti ir teikianti žinias kitiems pagrindiniams veikėjams, visų pirma, į skaičiavimo centrą, reikalingą planuojant ir valdant įvairius informacijos sektorius. Mėlynoji ekonomika tvariai. Toje pačioje jūrų teritorijoje gali būti kelios žinių saugyklos. Jie gali atlikti savo tyrimus arba kaupti ir struktūrizuoti kitų institucijų surinktas žinias. Akademines institucijas užima centrinę vietą ir paprastai yra kompetentingiausios žinių saugyklos. Jie gali geriausiai rinkti, lyginti, sisteminti ir teikti JTP reikalingas žinias ir informaciją.

Privalomas praėjimo taškas yra židinio padėtis tikslinėje srityje ir aplink ją (tiek horizontalia, tiek vertikalia prasme). Tai taškas, kurį dalyviai turi pereiti dėl institucinės ir valdymo tvarkos. Tai yra vietos, veiksmo, asmenybės ar subjekto sąlyga, kurią JTP procesas turi įvykdyti (praeiti, aplankyti, atlikti, įveikti, prašau, patenkinti), kad pasiektų savo tikslą. Privalomieji praėjimo taškai turi išskirtinį sugebėjimą padaryti save būtinu, užimdami privilegijuotas pareigas. Jie gali veikti ne tik kaip tarpininkai, bet ir kaip kliūtys, vyraujančios JTP ir mėlynojo augimo diskursuose.

4.8. BENDROS VIZIJOS, TIKSLŲ, UŽDAVINIŲ IR PRIEMONIŲ NUSTATYMAS

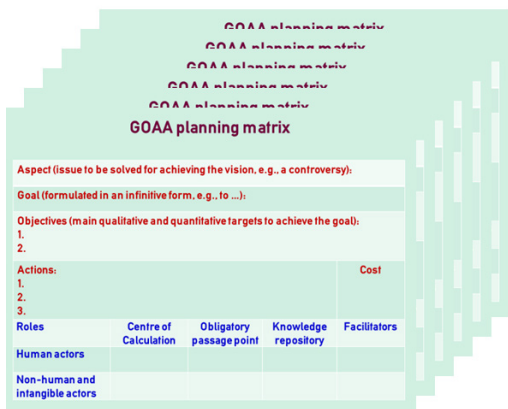
Interaktyvios pratybos sukėlė svarbiausius teminius aktorių susirinkimus ir nustatė jų kritiškiausius ginčus. Dabar seminario dalyviai yra pasirenkę sukurti strateginį visapusės strategijos kūrimo planą, pagrįstą nustatytais ryšiais ir pagrindinių veikėjų vaidmenimis. Strategija neturėtų būti pernelyg sudėtinga. Kuo glaustesnė strategija, tuo labiau tikėtina, kad suinteresuotosios šalys ją priims. Strateginis planavimas yra sistemingas procesas, leidžiantis nustatyti tvaraus mėlynojo augimo viziją kaip kritinę numatomos tikslinės jūrų teritorijos idėją ir nustatyti, kaip ją pasiekti.

Išsami jūrų teritorijos jūrų strategija turi padėti skaičiavimo centrui įgyvendinti misiją, viziją, tikslus ir uždavinius. Ja siekiama įveikti ginčus ir pasiekti savo tikslus, remiantis savo stipriosiomis pusėmis ir galimybėmis. Tai aišku nustatant veikėjų problemas, uždavinius, tikslus, riziką, vaidmenis ir atsakomybę. Išsami JTP strategija apima viziją, pagrįstą suinteresuotųjų šalių siekais. Be to, išsami JTP strategija leidžia žmonėms geriau įvertinti mėlynojo augimo principus ir pasiekti vietos bendruomenės numatomus rezultatus. Ji taip pat atsižvelgia į ateities pesimistinius, optimistinius ir realius scenarijus bei įvertina įvairių tikslų įgyvendinimo išlaidas.

Trumpesnio laikotarpio klausimų suderinimas su ilgalaimėmis strateginėmis galimybėmis ir iššūkiais yra kritinė išankstinė sėkmingo JTP proceso sąlyga. Skirtingais klausimais turėtų būti darnaus vystymosi ir mėlynojo augimo tikslai, pateikti strategijoje, suskirstyti į tikslus (kritinius kokybinius ir kiekybinius tikslus) ir konkrečius veiksmus. Konkrečių klausimų apibrėžimas konkrečiam

klausimui priklauso nuo pasirinktų priemonių tikslui pasiekti. Apibūdinant žmones ir ne žmones, paaiškėja, kaip geriausiai įgyvendinti strategiją. Žmonės aktoriai turi suvokti, kaip jiems gali būti naudinga ją palaikyti.

Išsamioje JTP strategijoje turėtų būti atsižvelgiama į būsimus pesimistinius, optimistinius ir realistiškus scenarijus. Tai lengvai galima pasiekti tokiu būdu: kiekviena (galiausiai realizuota) galimybė iš atliktos SSGG analizės atspindi optimistinio scenarijaus sąvoką, o kiekviena (galiausiai realizuota) grėsmė atspindi pesimistinio scenarijaus sąvoką. Natūralu, kad realistinis scenarijus yra tam tikras tarpinis variantas tarp optimistinių ir pesimistinių, t. Tačiau kiekvienu konkrečiu atveju realistinė nuostata gali būti arba artimesnė pesimistinei, arba optimistinei.

3 pavykslas: GOAA (tikslai, uždaviniai, veiksmai ir aktoriai) matrica (nupiešta R. Povilansko)

Pavyzdžiui, dalyvių nustatyta galimybė / optimistinė nuostata buvo ta, kad dėl įgyvendinto Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos metinis jūros lygio kilimas neviršys 1 mm. Atitinkanti grėsmė / pesimistinė nuomonė buvo ta, kad metinis jūros lygio kilimas daugiau nei 3 mm, todėl tikriausia reali nuomonė yra manyti, kad metinis jūros lygio kilimas nebūtinai turėtų būti 2 mm, o arčiau 3 mm (pvz., 2,5 mm). Realistinis scenarijus atspindi strateginio plano variantą „0“, t. Y. Kas nutiktų, jei nieko nedarytume aktyviai („kaip įprasta“).

Siūlomoje interaktyvioje strateginio planavimo metodikoje tikslai, uždaviniai, veiksmai (priemonės) ir veikėjai yra susieti GOAA (tikslai, uždaviniai, veiksmai ir veikėjai) matricoje (3 pav. / Abb.). Tai yra pagrindinis interaktyvaus strateginio planavimo seminaro rezultatas. Dalyviai pateikia GOAA matricą ant specialiai sukurtų lapų. Kiekvienas lapas skirtas vienam tikslui, kuris savo ruožtu yra skirtas išspręsti vieną ginčą, sukeltą pirmoje interaktyvaus seminaro dalyje. Įgyvendinant visas siūlomas

GOAA priemonės, turėtų būti išspręstos visos keliamos diskusijos dėl visų susijusių dalyvių ir tinklo sluoksnių ir sudarytos sąlygos siekti vizijos.

Tada dalyviai suskirsto savo GOAA lapus su lazdelių taškais pagal jų suderinamumą su palankia ateities vizija, nustatyta anksčiau seminare. Šis procesas sudarys pageidaujamų tikslų ir atitinkamų priemonių „trumpą sąrašą“. Planas su tikslais ir priemonėmis, surikiuotomis tokiu būdu, atspindi tris alternatyvas - minėtą „0“ variantą, taip pat nuosaikią ir visapusišką - kiekybinių tikslų ir veiksmų rėmuose. Išsamus priemonių sąrašas reiškia visapusišką plano versiją, o atrinkto varianto versija - nuosaiiki plano versija.

Siūlomų planavimo alternatyvų įvertinimas (t. Y. „0“, nuosaiikus ir visapusiškas) atsižvelgiant į galimybių kriterijų rinkinį (paprastai 6–10) yra paskutinė interaktyvių strateginių pratybų veikla. Seminaro dalyviai priima sprendimą remdamiesi subjektyviu kriterijų supratimu ir pristato vertinimo kriterijus pagal jų proveržio potencialą ir susijusios rizikos laipsnį. Šie svorio koeficientai pateikti žemiau galimybių kriterijų aprašyme. Dalyviai gali sutrumpinti kriterijų sąrašą, įvesti papildomus kriterijus ir pakeisti arba panaikinti svorio koeficientus.

Siūlome šiuos kriterijus planavimo ir valdymo alternatyvoms palyginti:

- Efektyvumas (svorio koeficientas yra 2,0). Pirmasis žingsnis yra įvertinti, kuri alternatyva suteiks reikšmingiausią tvarų mėlynojo augimo proveržį.
- Socialinis ir ekonominis priimtumas (w.f. yra 3,0). Būtina įvertinti, kuri alternatyva yra geriausia ilgalaikiams tvarumo tikslams pasiekti.
- Techninės galimybės (w.f. yra 1,5). Jei alternatyvai reikia naujos technologijos, jos neapibrėžtumo laipsnis yra didelis, o sėkmingo įgyvendinimo tikimybė yra gana maža.
- Politikos įgyvendinamumas (w.f. yra 1,0). Nepriimtinos alternatyvos, pažeidžiančios darnaus vystymosi principus, mažina politikos įgyvendinamumą.
- Tinkamumas (w.f. yra 1,5). Priimtinesnė yra alternatyva, kurios poveikio sritis yra siauresnė nei tos, kurios rezultatai apima labai skirtingas sritis.
- Patikimumas (w.f. yra 2,0). Ar alternatyvos įgyvendinimas duos laukiamų rezultatų ir patobulinimų, išdėstytų plano pradžioje?
- Paplitimas (w.f. yra 1,0). Dažnai teikiama pirmenybė alternatyvai, kuri geriausiai atitinka vyraujančią visuomenės nuomonę.
- Lankstumas (w.f. yra 3,0). Ar alternatyva yra tinkama spręsti klausimus net ir pasikeitus aplinkybėms, paaiškėjus naujoms aplinkybėms, įgyjant naujų žinių, pasikeitus situacijai?
- Sklandumas (w.f. yra 2,0). Joje įvertinamas laiko tarpas tarp plano priėmimo ir įgyvendinimo.

- Įgyvendinimo išlaidos (w.f. yra 4,0). Paprastai pasirenkant tinkamiausią alternatyvą, tenka lemiamas vaidmuo.

Viešuose susitikimuose ir diskusijose su suinteresuotaisiais šalimis rengiant viešąjį parengto jūrų erdvės plano viešąjį svarstymą interaktyvaus seminaro dalyviai turėtų veikti kaip plano propaguotojai, numatant plane numatytas priemones, kurios atitinka jų darbo rezultatus. Pagrindinės vietos, regioninės ir nacionalinės suinteresuotosios šalys turi įsipareigoti įgyvendinti plano procesą. Jei ne, jie gali nepaisyti JTP principų arba vėliau ginčyti įstatymų numatyto jūrų erdvės plano pagrįstumą. Net jei visos interesų grupės negali susitarti, jos turės pamatyti pagrindą, kuriuo remiantis skaičiavimo centras priima planavimo sprendimus.

4.9. APIBENDRINIMAS

Strategija yra dokumentas, kuris turėtų būti reguliariai peržiūrimas, kad atspindėtų pokyčius jūrų rajone, mėlynąją ekonomiką ir pakrančių bendruomenės poreikius. Bent kartą per dvejus metus suinteresuotosios šalys turėtų palyginti pažangą su plano tikslais ir pateikti naujų įrodymų šiais klausimais. Ateities užtikrinimas yra labai svarbus. Strategija neturėtų būti pernelyg sudėtinga. Kuo glaustesnė strategija, tuo didesnė tikimybė, kad kiti žmonės ją priims. Strateginis planavimas visada yra nebaigtas darbas, nuolat tobulinamas, kad atspindėtų iššūkius, su kuriais susiduria kelionės tikslas. Žinios niekada nėra tobulos ar baigtos. Svarbus yra mokymosi ir informacijos paieškos procesas.

Jūros teritorija arba visa jūrų teritorija gali būti tvaraus mėlynojo augimo erdvė, jei vienas projekto vykdytojas veikia kaip skaičiavimo centras, o keli pagalbininkai susirenka aplink jį ir tarnauja kaip žinių saugyklos ar privalomi praėjimo taškai. Esami dalyviai gali būti nepakankamai pajėgūs veikti kaip skaičiavimo centrai ar žinių saugyklos, ypač periferiniuose jūrų regionuose. Tada būtina užpildyti spragas įtraukiant išorės veikėjus arba įgalinant vietos veikėjus atlikti trūkstamas funkcijas. Siūlomo interaktyvaus strateginio planavimo seminaro dalyviai susieja tikslus,

uždavinius, veiksmus (priemones) ir dalyvius GOAA (tikslai, uždaviniai, veiksmas ir veikėjai) matricoje. Tai yra galutinis interaktyvių minčių lietaus ir strateginio planavimo seminaro rezultatas.

Klausimai apmąstymams ir diskusijoms

- Kokie yra esminiai įstatymų numatytų jūrų erdvės planų ir kitų neprivalomų valdymo dokumentų – vizijų, strategijų, plano planų, planavimo koncepcijų, gairių ir valdymo principų, susijusių su jūros erdvės naudojimu, skirtumai?
- Paaiškinkite, kaip suprantate JTP proceso funkcinių pobūdį.
- Kokie esminiai skirtumai tarp bendrosios ir interaktyviosios interaktyvaus strateginio planavimo metodikos dalių?
- Kokios yra pagrindinės sėkmingo, įtraukaus ir tvaraus JTP proceso prielaidos? Prašau paaiškinti, kodėl ir kaip?
- Kokie yra esminiai JTP proceso horizontaliosios ir vertikaliosios integracijos panašumai ir skirtumai?
- Kokie esminiai „visuomenės dalyvavimo“, „suinteresuotųjų šalių dalyvavimo“ ir „partnerystės“ sąvokų panašumai ir skirtumai? Kaip jie pasireiškia įvairiomis JTP proceso versijomis?
- Prašau paaiškinti, kodėl strateginio planavimo procese naudinga daugiau dėmesio skirti „pesimistinei“ SSGG analizės daliai, t. Y. Silpnųjų ir grėsmių analizei?
- Kodėl interaktyvus vienos dienos minčių lietus daugeliu atvejų pasirodo esąs produktyvesnis ir vaisingesnis siūlant ilgalaikes tvarias mėlynosios augimo priemones, nei įstatymų numatytas „iš viršaus į apačią“ planavimo procesas?
- Kodėl reikia skirti vienodą dėmesį tiek žmonėms, tiek žmonėms, kurie daro įtaką jūrų aplinkos ir jūrų erdvės tvarumui ir vientisumui?
- Paaiškinkite, kodėl, nepaisant galimų neatitikimų ar net techninių trūkumų, dažnai teikiama pirmenybė strateginei alternatyvai, geriausiai atitinkančiai vyraujančią visuomenės nuomonę?

LITERATŪRA IR TOLESNIS SKAITYMAS

1 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS LIETUVOJE

Backer, H. (2015): Marine spatial planning in the Baltic Sea. In: Hassan, D., T. Kuokkanen & N. Soininen (eds.): *Transboundary Marine Spatial Planning and International Law*, Routledge, London and New York, pp. 132–133.

Blažauskas, N., A. Grigelis, L.Ž. Gelumauskaitė, S. Gulbinskas, S. Suzdalev & Ch. Ferrarin (2015): Towards sustainable use of marine resources in the south-eastern Baltic Sea (Lithuania): a review. In: *Baltica* 28 (2): 179–188.

Milerienė, R., N. Blažauskas, S. Gulbinskas (2014): Integration of marine research results into a maritime spatial plan for Lithuania. In: *Baltica* 27, Special Issue: 65–72.

Zauch, J. (2014): The key to governing the fragile Baltic Sea. *Maritime spatial planning in the Baltic Sea region and way forward*. Riga, VASAB secretariat, 110 pp.

Padėka

Darbas buvo atliktas vykdant projektą SEAPLANSPLACE - Jūrų erdvinio planavimo priemonės tvariam jūrų valdymui, remiantis subsidijų sutartimi Nr. STHB.04.01.00-22-0111 / 17 dėl ERPF bendro ES Interreg South finansavimo Baltijos programa.

2 SKYRIUS. JŪRINIS ERDVINIS PLANAVIMAS PIETŲ BALTIJOS REGIONE

Backer, H. (2015): Marine spatial planning in the Baltic Sea. In: Hassan, D., T. Kuokkanen & N. Soininen (eds.): *Transboundary Marine Spatial Planning and International Law*, Routledge, London and New York, pp. 132–133.

Blažauskas, N., A. Grigelis, L.Ž. Gelumauskaitė, S. Gulbinskas, S. Suzdalev & Ch. Ferrarin (2015): Towards sustainable use of marine resources in the south-eastern Baltic Sea (Lithuania): a review. In: *Baltica* 28 (2): 179–188.

Gilbert C. (Ed) (2008): *State of the Coast of the Southeast Baltic: an indicators-based approach to evaluating sustainable development in the coastal zone of the Southeast Baltic Sea*. Klaipėda, Coastal Research and Planning Institute, 158 pp.

Milerienė, R., N. Blažauskas, S. Gulbinskas (2014): Integration of marine research results into a maritime spatial plan for Lithuania. In: *Baltica* 27, Special Issue: 65–72.

Zauch, J. (2014): The key to governing the fragile Baltic Sea. *Maritime spatial planning in the Baltic Sea region and way forward*. Riga, VASAB secretariat, 110 pp.

3 SKYRIUS. JUNGTINIŲ TAUTŲ TVARIOS PLĖTROS TIKSLAI IKI 2035 M. IR JŪRŲ ERDVĖS PLANAVIMAS

Casimiro D. & J. Guerreiro (2019): Trends in Maritime Spatial Planning in Europe: An Approach to Governance Models. In: *Journal of Environmental Protection*, 10 (12): 1677.

da Luz Fernandes M., A. Quintela & F.L. Alves (2018): Identifying conservation priority areas to inform maritime spatial planning: A new approach. In: *Science of The Total Environment*, 639: 1088–98.

Kidd S., H. Calado, K. Gee, M. Gilek, & F. Saunders, (2020). *Marine Spatial Planning and sustainability: Examining the roles of integration-Scale, policies, stakeholders and knowledge*. In: *Ocean & Coastal Management* 191: 105182.

OECD (2016). *The Ocean Economy in 2030*. OECD Publishing, Paris. (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264251724-en>, April 11th 2020)

Singh, G.G., A.M. Cisneros-Montemayor, W. Swartz, W. Cheung, J.A. Guy, T. Kenny, Ch.J. McOwen, R. Asch, J.L. Geffert, C.C.C. Wabnitz, R. Sumaila, Q. Hanich, & Y.Ota (2018): A rapid assessment of co-benefits and trade-offs among Sustainable Development Goals. In: *Marine Policy* 93: 223–31.

4 SKYRIUS. INTERAKTYVI JTP STRATEGINIO PLANAVIMO METODIKA

Cross-sector integration (2019): Introduction to Cross-sector integration in MSP. European MSP platform. (<https://www.msp-platform.eu/faq/cross-sector-integration>, December 27th 2019).

MSP Strategies (2019): Introduction to Maritime Spatial Planning Strategies. European MSP platform. (<https://www.msp-platform.eu/faq/msp-strategies>, December 27th 2019).

Povilanskas R., A. Armaitienė, B. Dyack, & E. Jurkus (2016): Islands of prescription and islands of negotiation. In: *Journal of Destination Marketing and Management* 5(3): 260–274.

Stakeholder involvement (2019): Introduction to Stakeholder involvement in MSP. European MSP platform. (<https://www.msp-platform.eu/faq/stakeholder-involvement>, December 27th 2019).

Urbis A. & R. Povilanskas (2019): Methodology for the Development of South Baltic Coastal World Heritage Sustainable Tourism Plans. EUCC Baltic Office, Klaipeda, 33 p.

Venturini T. (2012): Building on faults: How to represent controversies with digital methods. In: Public Understanding of Science 21(7): 796–812.

